

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
10de jaargang
nummer 4
1 december 1989

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer : 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

BENEFIETWANDELINGEN t.v.v het Steunfonds «'t Swart Schaep». op 16 en 17 december 1989

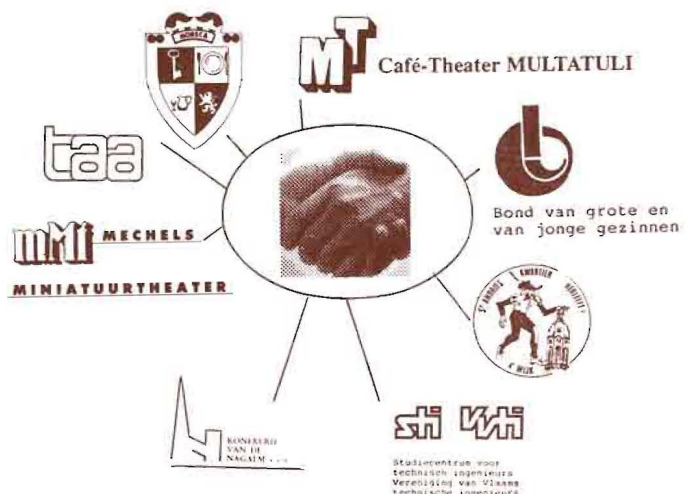

Door de instorting van taverne «'t Swart Schaep» in de nacht van vrijdag 15 op zaterdag 16 september II. verloren vier mensen het leven. De instorting gebeurde op het ogenblik dat enkele ingenieurs van het STI-VVTI na een vergadering in het Provinciaal Instituut voor Hygiëne in de Nationalestraat nog even wilden napraten in deze taverne. We bieden aan de weduwen van de slachtoffers onze oprechte deelneming aan en wensen hen veel sterkte. Ook Guillaume De Decker, inwoner van de Kloosterstraat, bleef in deze ramp. Via deze weg condoleren wij namens de buurt zijn familieleden. Voor de gekwetsten, die nog herstellend zijn, wensen wij een spoedige beterschap en voor de geëvacueerde wijkbewoners uit het buurhuis van de taverne wensen wij een vlugge oplossing voor hun problemen.

Initiatiefnemer Ludo Verlackt, waard van herberg «Quinten Matsys», Moriaanstraat 17, stichtte i.s.m. de Horeca Antwerpen een steunfonds waarvan de gelden ten goede zullen komen van alle benadeelden. Op 29 oktober bracht het TAA «De rat van Sint-Andries», de dag nadien ging er een benefietconcert door in de Stadsfeestzaal met o.a. Ed Kooyman en Jean Vyd't, op 6 november bracht het MMT «Vrouwenharten en mannen-dromen II» i.s.m. de BGJG en STI-VVTI en op 16 novem-

ber presenteerde het Multatulitheater «Romeo en Julio». Bovendien stelt de Confrerie van de Nagalm de verkoop van het boek «Historiek der straten en openbare plaatsen van Antwerpen» (deel 3) ter beschikking van het steunfonds omdat in dit deel de geschiedenis van de Kloosterstraat ruim aan bod komt.

In het weekend van 16 en 17 december plannen wij acht benefietwandelingen die belangeloos geleid worden door mevrouw Verschooren, de heren Peeters, Meulemans en Elaut, allen gediplomeerde stadsgidsen. Zij brengen u naar het zuiden van het Sint-Andrieskwartier. Het deelnamegeld van 100 fr. per persoon wordt volledig afgestaan aan het steunfonds. Indien u wil meewandelen, kan u zich melden bij Guy Smulders, Schoytestraat 60, tel. 231.64.34 of bij Rik Van den Bergh, Nationalestraat 92, tel. 231.45.90. Het vertrek van de wandelingen start telkens te 13.30 uur op de Vrijdagmarkt.

SINT ANDRIESKWARTIER ... EEN DER OORZAKEN VAN NAPOLEON'S VAL

Het Scheepsarsenaal vormde een onderdeel van een aantal militaire werken, die Napoleon op de rechteroever van de Stad Antwerpen voorzien had.

Hiertoe werden terreinen van de oude St. Michielsabdij bestemd om 10 hellingen (scheepswerven) aan te leggen, voor constructie van linieschepen van 74, 80 en 120 kanonnen.

Maar laten wij de geschiedenis op de voet volgen.

VOORBEREIDENDE WERKEN.

De St. Michielsabdij (Kloosterstraat), gesticht door de H. Norbertus kwam op 13.10.1789 onder sekwestering door Jozef II.

De legers van Jozef II worden verdrongen en Antwerpen komt onder Frans Bewind. Antwerpen valt onder het departement «Beide Nethen» en behoorde tevens tot het gebied v.d. «Direction Maritime du Nord-Duinkerke».

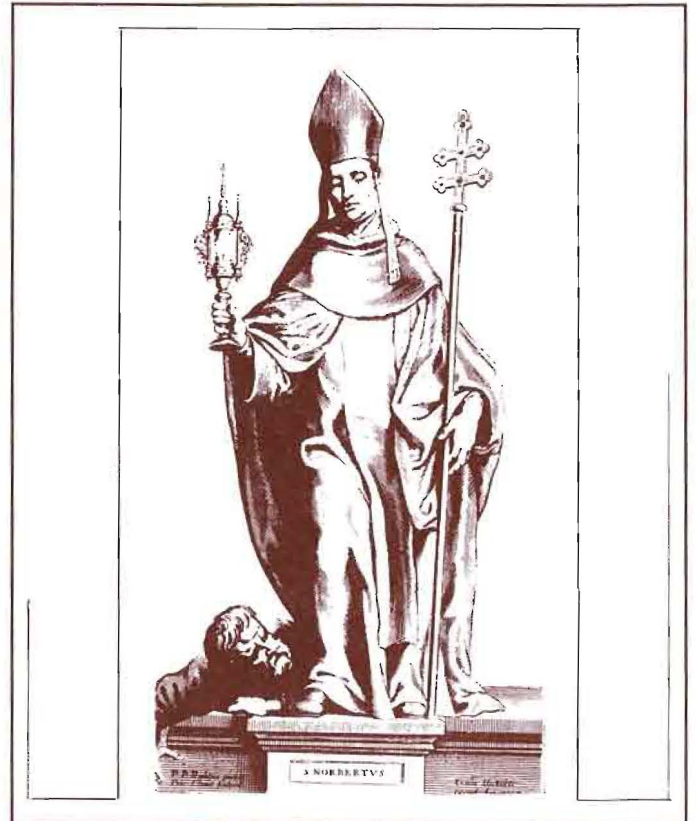

De Sint-Michielsabdij in 1500.

De St. Michielsabdij wordt ontruimd en de kloosterlingen verjaagd (16.12.1796). De Civiele Rechtbank van voornoemd departement wordt in de voormalige abdij gevestigd.

Op 14.4.1797 wordt de abdij te koop gesteld (voorlopige veiling). Zij werd in 4 loten verkocht aan een zekere ASSELINE die handelde voor rekening van een koopman te Parijs J.B. PAULEE voor de som v. 1.100.000 fr. Doch de Civiele Rechtbank die reeds in de gebouwen aanwezig was weigerde van te vertrekken zodat PAULEE, op zijn beurt de zaak doorverkocht. Dit had waarschijnlijk zo gebleven had Napoleon niet ingegre-

pen. Napoleon die zich intussen tot 1^e Consul van Frankrijk had uitgeroepen na een staatsgreep (18 Brumaire VIII = 9.11.1799). Op 7.12.1802 laat hij een school voor kapiteins en zeelieden voor krijgs- en handelsvaart, in een zaal van de beurs inrichten.

Sint-Norbertus.

Tevens was voorbij de huidige Bonaparte- en Willem-dok een Franse scheepswerf gevestigd DANET & Co, die de eerste opdrachten zal ontvangen voor het bouwen van ontschepingspramen met platte bodem. Inmiddels was men begonnen met afbraak van sommige gebouwen van de voormalige St. Michielsabdij.

Het jaar 1803 wordt voor Antwerpen en het St. Andrieskwartier een belangrijk jaar.

Op 18 juli 1803 brengt Napoleon een statiebezoek aan Antwerpen. Een van zijn uitspraken is dan : Hier is veel te doen, hier is veel te veranderen. Dit alles met slechts één doel: Engeland overwinnen! Op 21 juli 1803 vertrekt Napoleon terug uit Antwerpen niet zonder eerst een beslissend decreet getekend te hebben :

«De instelling, gekend onder de naam van St. Michielsabdij te Antwerpen en zijn bijgronden; het Ekhoft of stadswerf en de verschillende eigendommen gelegen tussen de citadel en de straat die uitkomt op de vesting bij de kaai, zullen ten dienste van het Ministerie van Zeewezen worden gesteld.» (2 Thermidor jaar XI).

Dit wou zeggen dat alles wat thans gelegen is tussen Kronenburgstraat en Rijkenhoek moest verdwijnen om de bouw van scheepswerven te kunnen aanvatten.

De kerk van de St. Michielsabdij werd voorlopig gespaard (brand 1830 en gesloopt 1833) en het zogenoemde «Prinsenhof» viel tevens buiten de slopingswerken.

Om tot de bouw en aanleg van de scheepswerven te komen werden eerst 500 (nadien nog 300) galeiboeven uit BICÊTRE en BREST aangevoerd. Zij zouden, aan voeten geketend, verblijven in de toenmalige citadel.

Op 26 juli 1803 wordt met deze werken begonnen :

- opbouw kaaien en Scheldesluis met verbinding naar binnendokken
- gronden opgehoogd, aarden dam gestut door rijen palen
- rij van 10 hellingen voor constructie van linieschepen met 80 en 118 kanonnen
- magazijnen, kazerne en werkplaatsen van de scheepswerf moeten ondergebracht worden in de verlaten abdijgebouwen
- rondom de ganse scheepswerf werd omheining voorzien
- bestaande omheiningsmuren dienden gesloopt te worden
- aanleggen van een arsenaal.

De afgewerkte schepen dienden naar Vlissingen af te varen om aldaar bewapend te worden. Zaken die nooit tot uitvoering kwamen waren : 9 hellingen ten zuiden van de citadel en een trapeziumvormig dok tussen de werven en de citadel (ong. huidige Kronenburgstraat). Tevens werd over de scheepswerven, in de Kloosterstaat, de Franse Prefecture gevestigd.

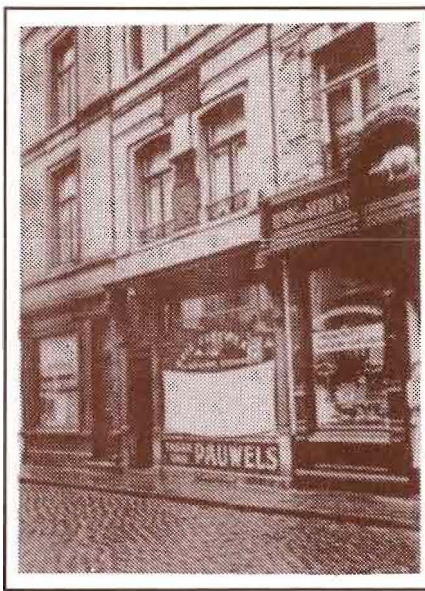
Dit alles om niet alleen van Antwerpen een oorlogshaven te maken maar tevens een handelshaven (Bonaparte- en Willemdok).

Nog in 1803, op 3 oktober, werden de gebouwen en gronden van de St. Michielsabdij doorverkocht aan de République Francaise voor een bedrag van 600.000 fr. 3.2.1904 : er zijn reeds 5 scheepshellingen voltooid en de omheining is klaar. Hoofdingang van deze laatste over Prekerstraat en een tweede ingang ter hoogte Kromme Elleboogstraat.

Napoleon had niet alleen hoofdzorgen met zijn scheepswerven maar leverde intussen nog slag met de Engelse vloot nabij Vlissingen. De «Commerce de Lyon», het eerste linieschip te Antwerpen gemaakt was bij deze vloot. Deze zeeslag (20.5.1804) tegen de Engelsen ging gepaard met inzet van de «Batafse Vloot» (Napoleon) en bestond uit : 42 slagschepen en 23 fregatten.

Vóór deze zeeslag had Napoleon zichzelf op 18 mei 1804 uitgeroepen tot Keizer !

Op 20.8.1804 komen nogmaals 372 galeiboeven toe te Antwerpen. Napoleon richt dan een brief aan admiraal Decrès met verzoek «100 schepen af te leveren binnen de 5 jaar». Buiten de aangevoerde galeiboeven was op de scheepswerven werkgelegenheid voor ca 3.000 mensen. In mei 1805 zijn reeds 9 van 10 hellingen gebruiksklaar. De scheepswerven ontvangen het bezoek van Joseph Bonaparte (22.4.1805) en Louis Bonaparte (4.12.1805). Napoleon voert ondertussen verder oorlog met overwinningen bij de Slag van Austerlitz (2.12.1805) en de Slag van Jena (14.10.1806). Doch ook de Engelsen zaten niet stil : zij roepen op 16.5.1806 een blokkade uit van de continentale havens van Elbe tot Brest ! Zelfs op 7.1.1807 «Order in Council» waarbij verbod opgelegd wordt nog handel te drijven met vijandelijke havens. Het is ook in 1807, toen reeds 10 linieschepen op de werven stonden, dat Pierre CONSCIENCE naar Antwerpen komt om zich aan te melden bij de scheepswerven als «volant de la marine». Pierre Conscience die uiteindelijk zal huwen met Cornelia Balieu (8.2.1809). Zij worden de ouders van onze bekende Hendrik Conscience (Pompstraat).

Het geboortehuis van Conscience, Pompstraat 30.

In 1809 is er een poging van Engeland om Antwerpen te veroveren. Deze falen door strategische gemaakte fouten. Zij kunnen wel landen op het eiland Walcheren. Napoleon kon uit deze poging van de Engelsen wel een les trekken : de Schelde was wel bevaarbaar met bewapende linieschepen zodat deze niet meer naar Vlissingen dienden uit te varen (zie 1803).

WORDT VERVOLGD

Het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft»

wenst al de lezers en lezeressen

een vrolijk kerstfeest en een gelukkig nieuwjaar !

Wist ge ... ?

- dat het jubileumconcert dat op 15 september doorging n.a.v. de 460ste verjaardag van de plechtige inwijding van de Sint-Andrieskerk een succes geworden is ? Proficiat aan de Lierse Jeugdconcertband, aan klarinetsolist Marc Vertessen en aan gastdirigent Frans De Jonghe die op een sublieme wijze muziek brachten van Bach, Mozart, Wainstein, Vivaldi, Tsjajkovsky, Weber en Neal Diamond.

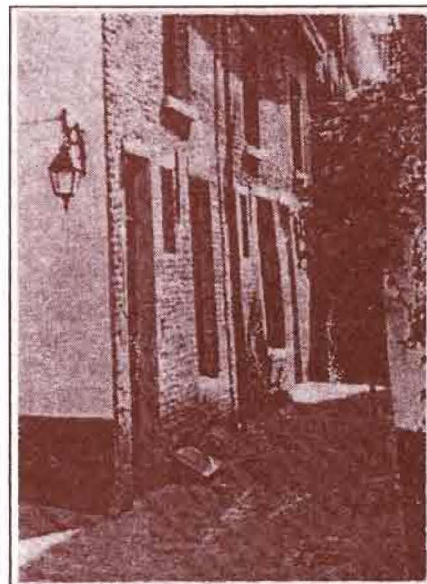
De Lierse Jeugdconcertband en Marc Vertessen, klarinetsolist

- dat de Pompstraatfeesten van 4 en 5 oktober eveneens een schot in de roos waren ? We feliciteren de studentenvereniging Aymie voor de puike organisatie. Tussen de optredens door van The Pilgrim Fathers, Kid Safari en Katastroof kon onze wijkvirtuoos op mondharmonica Vic Wuyts het studentenpubliek aangenaam bezighouden !

Onze infostand tijdens de Pompstraatfeesten.

- dat de godshuisjes «Maesganck», die in 1626 door Rubens werden aangekocht, prachtig gerestaureerd zijn door Philippe Group en dit zonder één frank subsidie ? Ze werden opengesteld op 24 september II. We wensen de initiatiefnemer van harte proficiat !

De gerestaureerde godshuisjes - Maesganck

- dat onze 14de folklorestoet «Parochie van Miserie» op zondag 29 april 1990 door het Sint-Andrieskwartier zal trekken ? Noteer alvast de datum !
- dat ons krantje wordt gelezen tot in Luik ? Langs deze weg groeten we onze jarenlange abonnee in Meyerode.
- dat het wijkgezondheidscentrum binnenkort zal verhuizen naar de vroegere gebouwen van de Stadsreiniging, Sint-Andriesplaats 25 ? Gelieve rekening te houden met deze adreswijziging.

THEATERAGENDA VAN DE 4de WIJK

■ Joel-feest in de Antwerpse Miniaturstad, Hangar 15 a op de Scheldekaai op 15, 16 en 17 december, vrijdag vanaf 20 uur zaterdag en zondag van 11 tot 19 uur. Het Joel-gebeuren is van oudsher een algemene traditie na de winterzonnewende. Op deze heugelijke dag werden huwelijken ingezegend en werd het nieuwe licht via grote vreugdevuren terug in de huiskamers gebracht. Vandaar komt het gebruik van de Joel-kandelaar die licht en warmte symboliseert. Op dit Joel-feest is er een kunstambachtelijke kerstmarkt te bezoeken en zijn er optredens

voorzien van Jempie Vermeulen, Hans Peeters en Winand Van den Berg.

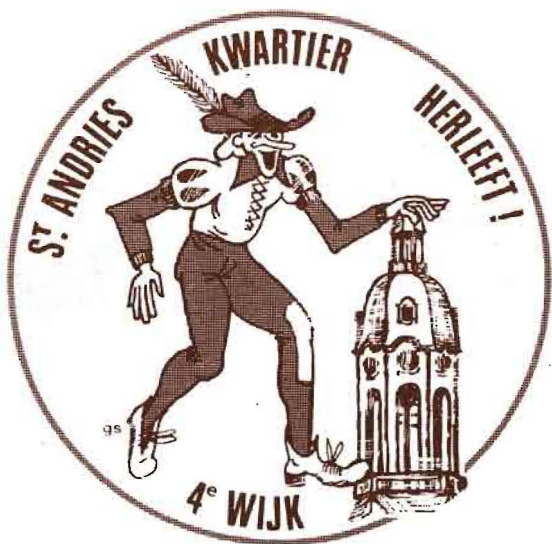
■ Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 9 vanaf 8 december tot en met 20 januari elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur : «De kerstman is een smeerlappeke» (Groep Splendide). Inlichtingen : G. Maeremans, Boekenberglei 37 te Deurne, tel. 3211.40.27.

■ Programmaties van andere theaters uit de 4de wijk kunnen doorgespeeld worden aan Gaby Guldix, Pompstraat 13, tel. 233.05.61.

HBK-SPAARBANK - Lange Lozanastraat 250 - 2018 Antwerpen - 03/238.15.80

HBK-SPAARBANK
voor wie houdt van kwaliteit

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
11de jaargang
nummer 1
1 februari 1990

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

«SINT - ANDRIESKWARTIER HERLEEF» VIERT HET DERDE LUSTRUM.

**Jubileumtentoonstelling op
op**

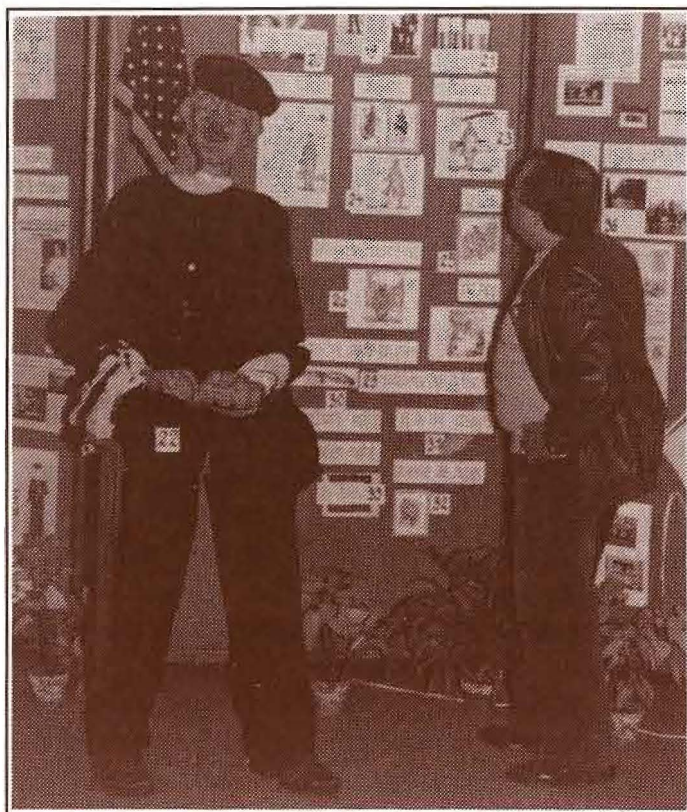
in het wijkhuis, Sint-Andriesstraat nr. 7

ZATERDAG 17 FEB. VAN 15 U. TOT 19 U.
ZONDAG 18 FEB. VAN 11 U. TOT 18 U.

Wij nodigen al onze sympatisanten uit een kijkje te komen nemen in onze tentoonstelling «15 jaar folklore in Sint-Andries». Op deze expositie willen wij u een overzicht geven hoe het comité de voorbije 15 jaren de folklore en de historiek van de Parochie van Miserie benaderd heeft. U kan foto's, kleren en attributen komen bewonderen die nodig waren om onze initiatieven te realiseren.

Deze activiteiten waren o.a.:

- de 13 folklorestoeten die door de straten van de 4de wijk trokken met honderden deelnemers.
- de 5 voetrally's waardoor heel wat deelnemers St-Andries beter leerden kennen.
- het bouwen van de reus «Zotte Rik» die reeds verschillende keren mee opstapte in vele folkloristische optochten.
- het verspreiden van ons driemaandelijks krantje, waarin de geschiedenis van historische gebouwen en merkwaardige gebeurtenissen uit het leven van volksfiguren gepubliceerd worden.
- het opvoeren van toneelstukken en vertelavonden die het werk van Vlaamse schrijvers dicht bij de wijkbewoners brengen.
- het publiceren van het boek «Conscience een leven in een notedop» speciaal geschreven als hulde aan de grote schrijver Hendrik Conscience die in het Sint-Andrieskwartier geboren werd.
- het samenstellen van lijvige brochures over beroemde wijkbewoners zoals Lode Zielens, Constance Teichmann, Willem van Oranje en Theodoor Van Rijswijkck.
- het afhuren van de KNS om de voorstelling «De Parochie van Miserie» met vele St-Andriezenaren mee te beleven.

- het organiseren van een jubileumconcert ter gelegenheid van het 450 jarig bestaan van de Sint-Andrieskerk.

Om al onze initiatieven van de voorbije 15 jaren op te sommen hebben we in dit krantje geen ruimte genoeg! Mogen wij U alvast welkom heten op onze tentoonstelling?

IN MEMORIAM ALICE GULDIX

Onze ondervoorzitster Alice Guldix is op woensdag 15 november overleden na een lange en ernstige ziekte. Ze heeft echter nog tot in september de comitévergaderingen bijgewoond.

Alice was van bij de stichting van het comité actief bestuurslid. Reeds in 1975 ontving ze de comitéleden heel gastvrij zowel tijdens als na de vergaderingen als lokaalhoudster van café ABC in de Lange Vlierstraat.

In 1977 kwam de idee van haar om een voorstelling van «De Parochie van Miserie» naar het boek van John Wilms in de stadsschouwburg af te huren voor alle mensen van het Sint - Andrieskwartier. Een bomvol theater was het resultaat van dit originele initiatief.

Bij de doop van Zotte Rik in september 1978 tracteerde ze de toeschouwers met suikerbonen. Tijdens de periodes die de jaarlijkse stoeten voorafgingen was Alice op haar best. Met een ongelooflijke energie maakte ze met «haar» gepensioneerd versieringen voor de gevels van de huizen langs de omloop.

Ze naaide en stikte de folklorekledij voor de deelnemende groepen en kocht nuttige artikels voor de jaarlijkse tombola die ze samen met dochter Gaby in het prijzenkraam aan de man bracht. Ze contacteerde adverteerders voor de reclame in het programmaboekje, zorgde voor stoetcommissarissen en verspreidde mee de affiches.

Met haar echtgenoot Georges buste ze onze driemaandelijks krantjes bij de wijkbewoners en zorgde ze voor de aankoop van brood en beleg dat ons na de rally's en wandelingen lekker smaakte. Ook tijdens persconferenties creëerde ze steeds een gezellige sfeer met hapjes en drankjes.

Alice was een kampioene in het kaarten en lootjes verkopen, ze ijverde mee voor de verspreiding van onze boekjes en brochures en nodigde kunstenaars van de wijk uit hun werken ten toon te stellen.

Ook als het comité buiten de 4de wijk deelnam aan stoeten en ommegangen merkte onze groep steeds een enthousiaste Alice tussen de toeschouwers!

Zelfs tijdens onze gezinsfietsstocht van vorig jaar was ze als een vurig supportster present in de volgwagen van de renners.

We zullen Alice missen in het comité!

We zetten het werk waar zij zo voor geijverd heeft nu zonder haar verder. Zo zou zij het gewild hebben.

Aan haar echtgenoot Georges en aan haar kinderen Gaby en Luc bieden we ons medeleven aan.

We wensen hen veel sterkte.

SINT - ANDRIESKWARTIER ... EEN VAN DE OORZAKEN VAN NAPOLEON'S VAL

Deel 2: SCHEEPSWERVEN IN VOLLE ACTIVITEIT

Op 30.4.1810 kwamen Napoleon en Joséphine naar Antwerpen. Ze brachten een bezoek aan de scheepswerven en de gegraven dokken : de Bonaparte - en de Willemsdok. In deze dokken stak men op 18.10.1810 water !

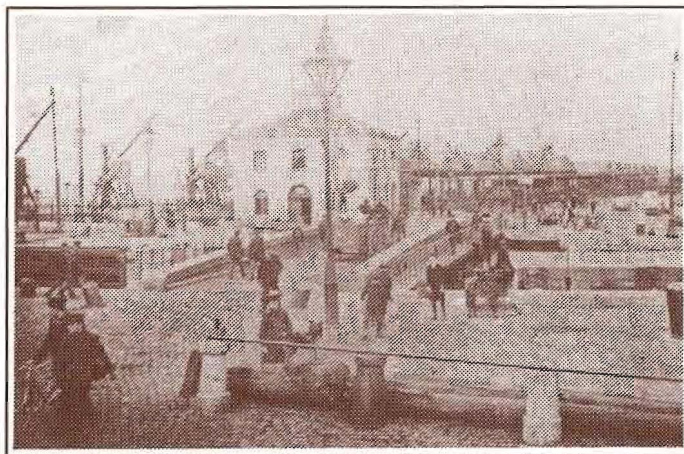
Op 30.9.1811 bracht Napoleon nogmaals een onverwacht bezoek aan de Sinjorenstad gezien de werken niet vlot verliepen. Hij besloot van nogmaals 250 galeiboeven naar Antwerpen te zenden, zodat er ca. 1000 werkzaam zouden zijn !

In de periode tussen 1812 en 1824 werden te Antwerpen 31 schepen vervaardigd : 19 grote lineschepen - 5 fregatten - 3 brikken en 4 korvetten.

Inmiddels was een uitbreiding van de scheepswerven tot stand gekomen naar het zuiden toe. Er lagen toen 14 schepen op stapel.

Napoleon trachtte zoveel mogelijk oorlogsschepen te verwerven die hij nodig had in de strijd tegen de geallieerden.

Op 8 en 9.12.1813 waren de Engelsen in Breda !

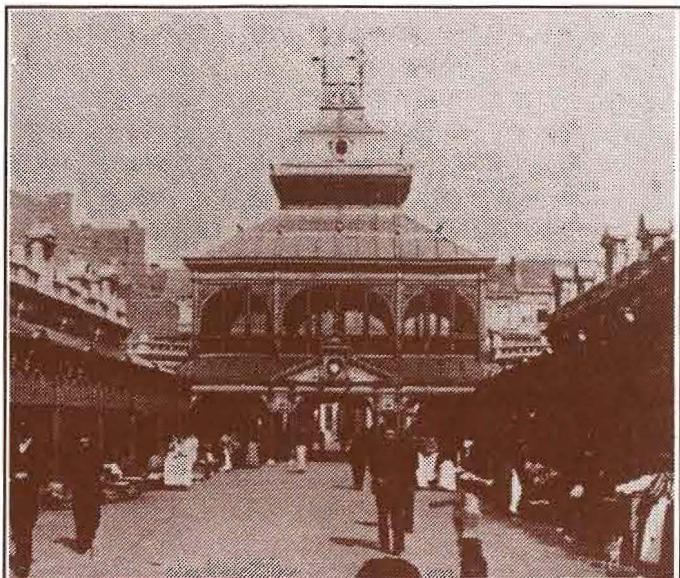
Bonapartesluis aan de Rijnkaai.

Tussen 16 en 19.10.1813 leed Napoleon zijn eerste nederlaag te Leipzig !

Wordt vervolgd.

JAN PLADIJS

Als 23ste in de reeks merkwaardige volksfiguren van de Parochie van Misericordia vertellen we deze keer over Jef Pladijs. Deze visinvoerder had zijn vrienden van de kegelclub «Onder Ons» eens uitgenodigd voor een etentje waar o.a. heerlijke paling zou opgediend worden.

De vismijn aan de Scheldestraat.

Alle leden van de club waren natuurlijk van de partij ! Ook Jef Janssens. Janssens was bekend als een ware lekkerbek. Zijn tafelgenoten zaten al lang voor lege borden terwijl Janssens nog profijtig de beentjes van zijn kip afpeuzelde. Daarom had Jef Pladijs besloten deze Janssens eens een poets

te bakken tijdens een etentje dat doorging in een café aan de Vismarkt. Toen Pladijs Janssens vroeg of hij kreeft lustte had deze laatste volmondig ja geantwoord. Hij zou daarvoor zelfs op zijn blote voeten naar Brussel gaan als dat nodig was. Tijdens het etentje werd eerst heerlijke paling opgediend die met de nodige hoeveelheid Liebfraumilch verorberd werd. Daarna kwamen de kreeften aan de beurt. De dieren zagen er echt prachtig uit en Jef Pladijs beloofde dat ieder één van de beestjes zou krijgen. Tien stuks had hij besteld. Eén voor één werden de schotels vanuit de keuken opgediend. Ze werden door de gretige ogen van Jef Janssens nauwlettend gevolgd. Nadat de negende kreeft geserveerd was keek Jef hoopvol naar de keukendeur. Maar in plaats van de laatste kreeft werd de schotel met sla opgediend. Verbijsterd zag Janssens dat zijn vrienden reeds begonnen waren de diertjes smakelijk op te eten.

Toen kwam de waardin zeggen dat er maar negen kreeften geleverd waren in de plaats van tien, tot grote teleurstelling van Jef Janssens die op dat moment zijn derde portie paling juist opgesmuld had. Hij wist niet waar hij het had en zijn gezicht werd rood van ergernis. Hij wou heel het gebeuren met een glimlach opnemen, maar daar bracht hij niet veel van terecht.

Toen hij naar huis keerde was hij erg ontgoocheld. Hij had zich zo verheugd op het naar binnen spelen van de lekkere kreeft. Thuis hing hij zijn overjas aan de kapstok en wat ontdekte hij ? In één van zijn jaszakken stak een levende kreeft !

De grap, die Jef Pladijs met de waardin bekokstoofd had, bleek erg geslaagd !

Janssens is dat nooit vergeten !

Wist ge ... ?

- dat onze lustrumrally van 15 oktober ll. een groot succes geworden is ? Er waren 84 enthousiaste deelnemers die mee opstapten in een prachtig herfstweer. De sfeer tijdens het gezellig samenzijn in het wijkhuis was heel gemoedelijk. Iedereen had ervan genoten en bij het afscheid beloofden velen reeds hun deelname aan de volgende rally in 1990.
- dat het pleintje aan de Muntstraat heraangelegd wordt ? Het terrein zal afgesloten worden voor honden en er komt een beplanting voor de bewoners van de nabij gelegen sociale woningen. Er komen ook nog enkele bomen bij en de ruimte die overblijft wordt een grasperk dat voorzien is van een verhard kronkelpad.

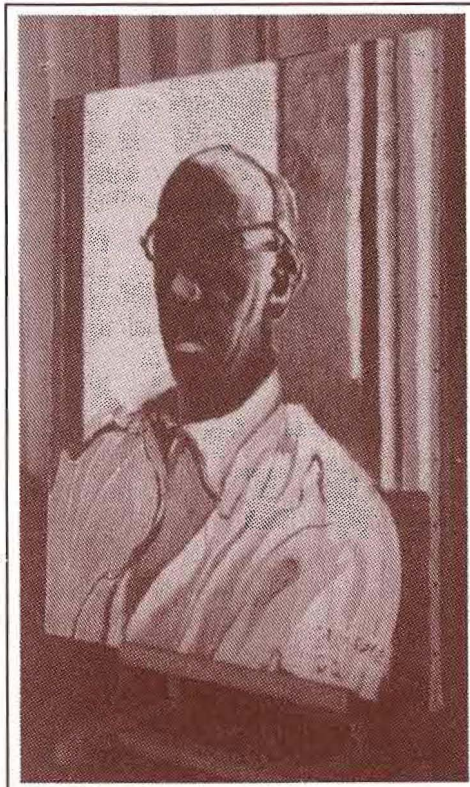

Het plein aan de Muntstraat.

Uiteraard zullen de zitbanken niet ontbreken en zullen de kinderen kunnen ravotten op enkele speeltuigen. Voor de veiligheid zal het pleintje 's nachts verlicht worden. Als verkeersvertragend element zal een plateau aangelegd worden aan de uitgang van het pleintje en in de Muntstraat.

- dat er 44 wandelaars waren die het zuiden van het St.-Andrieskwartier kwamen verkennen tijdens de wandelingen die georganiseerd werden op 16 en 17 december t.v.v het steunfonds «'t Swart Schaep».
- Toch vonden velen het gure wêer een reden om niet deel te nemen. Een aantal van deze mensen gaven echter toch een bijdrage, zodat er door ons aan initiatiefnemer Ludo Verlact een bedrag van 10.000 fr. kon overhandigd worden. Langs deze weg danken wij de drie stadsgidsen André Meulemans, Vera Verschooren en Alex Elaut van harte voor het belangeloos leiden van de wandelingen.
- dat in 1989 de 100ste verjaardag werd gevierd van de

Vlaamse kunstenaar Floris Jespers? Zijn atelier was gevestigd aan de rand van het Sint - Andrieskwartier in de Sint - Jansvliet. Hij maakte meer dan 6000 schilderijen, pentekeningen, aquarellen, gouaches, etsen en sculpturen. Zo leverde deze veelzijdige artiest een enorme bijdrage tot de Vlaamse kunst van de 20ste eeuw.

Zelfportret van Floris Jespers.

In 1915 begon Jespers met stilleven en landschappen. In de 20 en 30er jaren schilderde hij mooie poëtische werkjes. Zijn «Afrikaanse» periode van de jaren 50 was zijn produktiefste tijd. Honderden monumentale schilderijen en ook kleinere doeken vloeiden toen uit zijn penseel. Hoewel het eeuwfeest van zijn geboorte weinig officiële aandacht kreeg vergat het Sint - Andrieskwartier hem niet! Mireille Sprengers en Leo Dohmen stelden in hun kunsthandel «Den Tijd», gelegen aan de hoek van de Riemstraat en de Scheldestraat, een huldetentoonstelling samen uit het omvangrijke oeuvre van Jespers. Proficiat aan deze initiatiefnemers!

- dat het Werkatelier Binnenstad, het Sociaal Verhuurkantoor Antwerpen en het Opbouwwerk Binnenstad nu gevestigd zijn in de lokalen v.d. St.-Andriespl. 25 ? Gelieve rekening te houden met deze adreswijziging.

THEATERAGENDA VAN DE 4de WIJK

- * Multatuli-cafétheater, Lange Vlierstraat 9 vanaf 25 januari tot en met 17 februari elke donderdag, vrijdag en zaterdag te 20.30 uur : «Het Crematorium» (Jan Christiaens).
Vanaf 2 maart : «Het peerd van Christus» (Jan Christiaens) elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur tot einde seizoen.
- Inlichtingen : G. Maeremans, Boekenberglei 37, Deurne, tel. 321.40.27.
- * Programmatie van andere theaters uit de 4de wijk kunnen doorgegeven worden aan Gaby Guldix, Pompstraat 13, tel. 233.05.61 vóór 1 april 1990.

HBK-SPAARBANK - Lange Lozanastraat 250 - 2018 Antwerpen - 03/238.15.80

HBK-SPAARBANK
voor wie houdt van kwaliteit

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
11de jaargang
nummer 2
15 april 1990

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer : 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

«14de FOLKLORESTOET door het SINT - ANDRIESKWARTIER».

op zondag 29 april 1990 - 15.00 uur

Op zondag 29 april gaat de 14de folklorestoet door de straten van de Parochie van Miserie. De optocht wordt officieel geopend door de Stadstrommelaars.

Het eerste deel is traditiegetrouw gewijd aan de leute en het plezier in het Sint - Andrieskwartier. Prins Ludo en prinses Nicole van «De Lange Wapper» en Grootvorst Jan van «De Mannekens van 't Zuid» worden geflankeerd door de Boemelbaronnen van «Classics», de paters van «Het Heilig Huisken» en de vrouwtjes van «Ready».

In het tweede deel van de stoet toont de «Parochie van Miserie» zich in al haar facetten. Naast een melkkar die getrokken wordt door een hond en omringd wordt door een groep vrouwen en kinderen (familie Van Bouwel) treffen we er ook de mezenvangers (Delphic), de lotelingen (Nieuwe Casino), de vis - vrouwen en sigarenmakers (Selecta), de leursters en leurders met stootkar (Ruby), de wasvrouwen (gezinshulp Villers), de gasontstekers en de verpleegsters van Constance Teichmann (turngroep De Hoop), de wezenkinderen met de schoolmeester en Houten Clare (Sint - Augustinusscouts), de gouden jubilarissen in een koets, voorafgegaan en gevolgd door familieleden in een char-à-bancs (KAV-toneelgroep en Soc. Gepensioneerden), de klerken van Mintjens (Brueghelhof), de dienstneisjes (familie Van den Bosch) en de dokwerkers en zakkennaaiers (Parochie van Miserie).

Twee thema's die we dit jaar in de kijker plaatsen zijn :

▲ «Eieren tikken» uitgedeeld door «Boeksteeg».

Deze folkloristische gebeurtenis vond rond Pasen plaats aan de hoek van de toenmalige Boeksteeg (Nationalestraat) en de Sint - Jansstraat (Aalmoezenierstraat). Weddenschappen werden afgesloten om te testen welk hard gekookt ei tijdens het tikken het sterkste was.

▲ «Hulde aan Victor Driessens» n.a.v. de 170ste verjaardag van zijn geboorte uitgebeeld door de familie Meulemans.

Victor Driessens, de directeur van het Nationaal Toneel, hield het café «Thalia» open in de Steenhouwersvest. Hij debuteerde als toneelspeler in de herberg «De Zageman» in het Sint - Andrieskwartier. In deze herberg was de zetel van een maat-

schappij van de kleine kruisboog. Driessens speelde tijdens een feest voor de schutters het blijspel «De laarzen van hooi».

Voor het eerst in de geschiedenis van onze reeks stoeten zullen een dievenkar, een bierwagen, een orgeltje, een wagen met een waterpomp, een ijskar, een dierenwagen en een lijkwagen meerijden. De laatste wagen wordt gevolgd door de toneelgroep Annick Degresse.

Muziek wordt ten beste gegeven door de Roosjes, het Miseriebandje, Arbeid en Kunst, de drumband van Sinte-Katharina en Peter Benoit en de Vlaamse Volksharmonie.

Het volkskundig aspect wordt geaccentueerd door de vende-liersgroep De Ronckaert, de volksdansgroep Op Sinjoorke en de Gelmelzwaaiers. We hebben enkel nog de weerman nodig om van deze stoet een feestelijk wijkgebeuren te maken.

Het programmaboekje waarin u de wegwijzer kan lezen en waarin veel meer informatie staat over de thema's en de groepen wordt u ter plaatse aangeboden.

415 JAAR GELEDEN OVERLEED

CORNELIS FLORIS DE VRIENDT

De wieg van deze beroemde schilder, architect en beeldhouwer Cornelis Floris de Vriendt stond ooit in het Sint - Andrieskwartier.

In 1514 werd hij geboren in het huis Steenhouwersvest nr. 22. In de gevelsteen dragen twee engeltjes sedert 1599 de naam «De grooten dondercloot».

*Het huis «Den Grooten Donder Cloot»
in de Steenhouwersvest nr. 22 is het geboortehuis
van Cornelis Floris.*

In 1539 werd Cornelis meester in de Antwerpse Sint - Lucasgilde.

Hij beeldhouwde epitafen en wandgraven voor de dom van Koningsberg, de Sint-Pieterskerk in Leuven en de dom van Keulen.

Vrijstaande grafmonumenten bouwde hij voor de dom van Sleeswijk en tabernakels voor de Sint - Leonarduskerk te Zoutleeuw. Als bouwmeester werkte hij mee aan het stadhuis van Antwerpen. Dit gebouw is van essentiële betekenis geweest voor de ontwikkeling van de renaissancearchitectuur in de Lage Landen.

Het belang van Cornelis Floris steunt vooral op het feit dat hij de versierende elementen uit Rome in de Nederlanden binnenbracht en er een karakteristiek siermotief van maakte.

Versieringselementen die Cornelis uit Italië importeerde zijn de arabesk (stengel, blad, bloesem en vrucht van het acanthusblad), de groteske (humoristische vormen van koppen, maskers en dieren) en de cartouche (metalen beslagen van meubels en deuren die als versiering werden omgebogen en gekruld).

Na de tweede helft van de 16de eeuw werden arabesken, grotesken en cartouches aangebracht als versieringen van boeken, wanden en gevels.

SINT - ANDRIESKWARTIER ... EEN VAN DE OORZAKEN VAN NAPOLEON'S VAL

Deel 3 : SCHEPEN OP DE WERVEN.

Terwijl Frankrijk in 1814 reeds 73 lineschepen en 31 schepen op stapel bezat, begonnen de Engelsen op 3 februari 1814 hun beschieting van Antwerpen. Een beschieting die gunstig verliep want op 5 mei 1814 deden de Engelse en Pruisische legers hun triomfantelijke intocht te Antwerpen. Het Franse eskader te Antwerpen werd aan de ketting gelegd en de militaire scheepswerven werden ontmanteld. De overgave van Antwerpen was dan ook een feit.

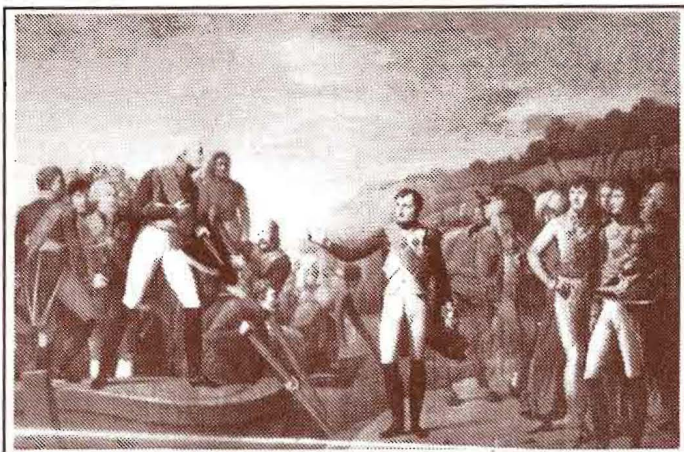
In het 1ste verdrag van Parijs opgemaakt op 30 mei 1814 lezen we in art. 15 dat Antwerpen uitsluitend een handelshaven blijft ten gunste van de Engelsen.

Als gevolg van de overgave van Antwerpen brengt keizer Alexander op 29 juni 1814 een bezoek aan de Sinjorenstad.

De schepen van Napoleon die in de Antwerpse dokken aangemeerd waren en eveneens deze die nog op stapel lagen werden verdeeld onder de bondgenoten en Frankrijk kreeg er tevens een deel van.

De val van Napoleon was deels te wijten aan een gebrek van de nodige gelden om de bouw van de schepen te financieren. Het Arsenaal werd na de inname van Antwerpen gebruikt als een hospitaal voor gekwetste soldaten en matrozen.

Op 18 juni 1815 volgde dan de vermaarde Slag van Waterloo die de val van Napoleon veroorzaakte. Napoleon overleed op 5 mei 1821 en één van zijn laatste woorden zou geweest zijn :

«De keizers Napoleon en Alexander» (Serengeli). Kasteel van Versailles.

«De oorzaak van mijn val is Antwerpen». De werven waren ontmanteld doch het Arsenaal zou blijven tot 1870 toen met de afbraak begonnen werd. Nadat in 1880/1885 de Schelddekaaien rechtgetrokken werden kwamen er ook meer en meer woonhuizen in het ontmantelde gebied. Niet alleen brachten deze scheepswerven een grote werkgelegenheid voor de inwoners maar het feestvierende Antwerpen liet niet na er bij iedere tewaterlating van een schip een grote plechtigheid van te maken.

wordt vervolgd

JAN - MET - ZIJ - STEKKEN.

Als 24ste folklorefiguur vertellen we deze keer over Jan-met-zijn-stekken.

Dicht tegen de kerkmuur in de St.-Andriesstraat stond zijn winkeltje. Men herkende het direct aan de ranken van een wingerd die langs de raampjes naar boven kronkelden tot aan het venster van de zolderkamer. Het houtwerk van de

ramen en van de deur was helgroen geschilderd. Het onderste van de gevel was tot aan de ramen met teer besmeerd. Een kantkussen van zijn vrouw stond voor het ene raam en voor het andere zag je een kopeken bus met enkele zwavelstokjes erin. Het waren dunne lange kemp-splinters. Vóór die tijd bestonden er verschillende manieren om vlammetjes te laten branden. De meest gebruikte was de tondeldoos. Een tondel is geschroeid linnen

waarmee men vuur kan maken. De rijken kochten de chemische vuurdoos, die voor het eerst in Londen gebruikt werd. Deze kostte toen 12 gulden en kon enkel de schouwmantel van de rijken sieren.

Een paar jaar later kon men voor 3 gulden de ontvlambare zwavelstokken kopen met het daarbijhorende flesje fosfor. Onnodig te zeggen dat dit een algemeen gebruik werd. Daardoor kwam het dat men na enkele jaren de zwavelstokjes en flesjes kon kopen voor amper 50 cens. De solferstekjes werden uitgevonden in 1831.

Veel volk kwam er niet in het winkeltje van Jan, omdat de mensen veel liever de stekken van hem op straat kochten. Hij liep van deur tot deur om die te verkopen. Je zag hem dan gaan, gekleed in een lange kiel. Jan hield in iedere hand een cirkelvormige bussel met solferstekken. Hij leunde niet enkel in het St.-Andrieskwartier, maar verkocht zijn waar tot aan de Meir, waar men hem de bijnaam «Jan met zijn stekken» gaf.

Wanneer Jan 's avonds thuis kwam, ging hij in een achterkamertje bij het schijnsel van een peerke zijn geld tellen dat hij die dag ontvangen had. Hij was altijd een beetje zenuwachtig wanneer hij dit deed omdat hij graag had dat zijn centjes opgeborgen waren voor Laguerre thuis kwam die boven de winkel op een zolderkamer woonde.

Wist ge ... ?

- ▲ dat onze jubileumtentoonstelling «15 jaar folklore in Sint - Andries», die wij organiseerden n.a.v. ons 3de lustrum, een groot succes had ?

Wij vonden het een hele eer dat majoor Leenders van de rijkswachtkazerne uit de Korte Vlierstraat het lint doorknipte bij de officiële opening.

Tussen de bezoekers van onze expo zagen we o.a. de heer Ceuppens, voorzitter van de Stuurgroep Herwaarderingsgebied, de heer Schandevyl, voorzitter van De Consciencestichting en de heer Pauli, kabinetsmedewerker van de vice-eerste minister. Lovende artikels rond dit initiatief lazen we in het Volk, de Nieuwe Gazet, het Nieuwsblad en de Gazet van Antwerpen.

- ▲ dat het Vlaams Woningfonds 8 woongelegenheden renoveert aan de Sint - Andriesplaats 3-4-5 ?

Het fonds bestemt deze woningen voor grote gezinnen met bescheiden inkomens. Het werkt door aanpassings- en saneringsoperaties mee aan de herwaardering van de Sint - Andrieswijk.

- ▲ dat de Antwerpse Miniaturstad een vrijetijdsbeurs organiseert op 21 en 22 april in Hangar 15 a van de

Scheldekaaien ?

- ▲ dat in 1989 de 100ste verjaardag herdacht werd van de geboorte van de Antwerpse kunstenaar Paul Joostens ? Hij woonde aan de Vlaamse kaai nr. 34 en bezocht zeer regelmatig het atelier van Van Dooren aan de Sint - Michielskaai.

Zijn belangstelling voor het wereldgebeuren gaf hij weer in tal van tekeningen, collages, geschriften en fotomontages.

- ▲ dat op zaterdag 7 april het beeld van «De Neus» werd onthuld aan het plein van de Nationalestraat, Prekersstraat en Lange Vlierstraat in aanwezigheid van vice - eerste minister Hugo Schiltz en van burgemeester H.B. Cools ?

In ons volgend krantje meer informatie hierover.

THEATERAGENDA VAN DE 4de WIJK

■ Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 9 elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur: «Het peerd van Christus» (Jan Christiaens), tot einde seizoen. Inlichtingen : G. Maeremans, Boekenberglei 37 te 2100 Deurne, tel. 321.40.27.

■ Programmaties van andere theaters uit de 4de wijk kunnen doorgespeeld worden aan Gaby Guldix, Pompstraat 13, tel. 233.05.61.

HBK-SPAARBANK

HBK-SPAARBANK - Lange Lozanastraat 250 - 2018 Antwerpen - 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
11de jaargang
nummer 3
1 september 1990

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

« ZESDE VOETRALLY ».

op zondag 14 oktober 1990

Wij nodigen u uit op onze 6de rally. We komen samen op zondag 14 oktober in het wijkhuis, Sint - Andriesstraat nr. 7. De start wordt daar gegeven vanaf 14.00 uur tot 14.30 uur.

Weer bieden wij u nieuwe informatie aan over illustere bewoners uit het Sint - Andrieskwartier, ludieke verhalen over folklorefiguren uit de 4de wijk en gegevens over markante gebouwen uit de parochie van Miserie.

Na de rally verzamelen we weer in het wijkhuis waar, tijdens het eten van boterhammen met kaas en kop bij een geurig kopje koffie, nog wat kan nagekaart worden, wat ons de gelegenheid biedt de antwoorden te verbeteren.

Die antwoorden moeten ons ten laatste om 18.00 uur afgegeven worden.

U betaalt voor de deelname aan deze rally voor de vragenbrochure, voor de boterhammen en de koffie 150 fr., kinderen betalen 75 fr.

U kan uw deelname melden, schriftelijk of telefonisch, tot 28 september bij Guy Smulders, Schoytestraat 60, tel. 231.64.34 of bij Rik Van den Bergh, Nationalestraat 92, tel. 231.45.90. U kan ook 150 fr. storten op rekeningnummer 880-2226801-19 met vermelding «Deelname voetrally».

Zij die meegaan zonder een vragenbrochure in te vullen, betalen voor de boterhammen en de koffie 80 fr.

Na het eten zullen 's avonds in het wijkhuis de prijzen kunnen worden gekozen aan de prijzentafel, in volgorde, naargelang de juistheid van de gegeven antwoorden. Voor iedere deelne(e)m(st)er is een prijs voorzien.

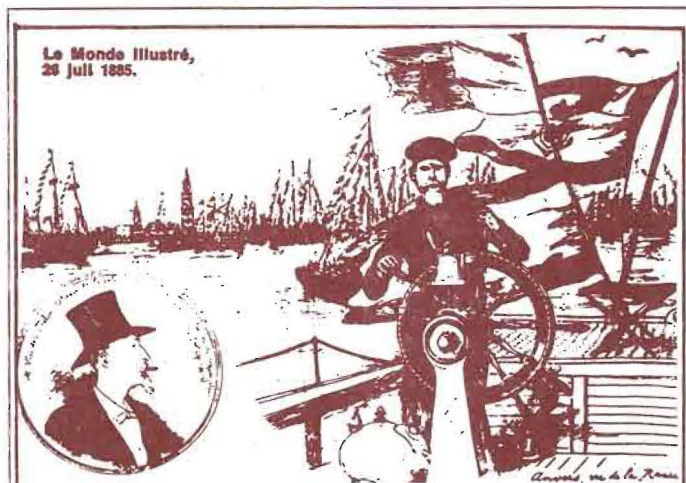
Iedereen, jong en oud, kan deelnemen. Er is geen voorkennis vereist. Alle antwoorden zijn ter plaatse te vinden.

STAD AAN STROOM

Het project is een initiatief van de Stad Antwerpen, de vzw «Stad aan de Stroom» en de vormingsinstelling «Intermedium» vzw.

De haven van Antwerpen was vroeger het centrum van de stad. Denken we maar aan de scheepswerven van Napoleon, het Arsenaal en de Sint - Michielsabdij. Met de rechtekking van de Scheldekaaien veranderde dit beeld van de haven. Het initiatief «Stad aan de Stroom» wil de relatie tussen Antwerpen en de Schelde herstellen. Zeven bewonersgroepjes kwamen bij elkaar om hun leven op of achter de kaaien te vertellen. Oude pakhuizen werden bedrijfsruimten.

De woonfunctie van de kaaien in Sint - Andries mag niet aangetast worden, zeggen de mensen van «Stad aan de Stroom». Sint - Andries moet de kaai terug inpalmen. Dat kan gerealiseerd worden door op de Scheldekaaien plaats en activiteiten te voorzien die voor mensen een reden zijn de kaaien terug te gaan bewonen.

Inhuldiging der Scheldekaaien.

Antwerpen kan eenen nieuwe roemvolle bladzijde schrijven in zijn geschiedboek, welk reeds zoo rijk is aan heugelijke feiten.

De nieuwe Scheldekaaien, die van onze stad de eerste haven van Europa en een der bijzonderste van gansch de wereld maken, zijn gisteren officieel ingehuldigd, in het bijzijn van den Koning en der Koninklijke familie, der Ministers, der leden van Kamer en Senaat en andere hooge overheden.

Wie de feestelijkheden van gisteren heeft bijgewoond zal het stellig nooit vergeten en moet uitroepen: 't Was overheerlijk!

De Koophandel, 27 juli 1885.

fietsers en voetgangers voorrang hebben.

Als mogelijkheden tot het aantrekkelijk maken van de kaaien denken de mensen van «Stad aan de Stroom» aan een overdekte antiekmarkt, aanleunend bij de antiekbedrijvigheid in de Kloosterstraat en de Kromme Elleboogstraat en aan een overdekte vismarkt, aansluitend bij de visbedrijven uit de Riemstraat. Zij bespreken ook de aanleg van een parkje en de mogelijkheden voor sport en spel.

Zes internationale ontwerpers kregen van het stadsbestuur een studie-opdracht. Voor de kaaien zijn dat Elisabeth Gali uit Spanje en Bob Van Reeth uit België.

EEN GREEP UIT DE OMVANGRIJKE AGENDA VAN ACTIVITEITEN:

- Bezoeken te voet, met de fiets of met een minibus worden georganiseerd i.s.m. de stedelijke gidsenbeurs en «Antwerpen Averechts» vzw. Reservaties: Toeristische Dienst, Grote Markt 15, tot 28 oktober.

- De tentoonstelling «Tussen stad en haven» biedt een overzicht van de historische ontwikkeling van de haven. In het Hessenhuis, Falconruï 53 van 2 september tot 9 december van 10 tot 17 uur (behalve maandag).

- In Hangar 26/27 aan de Rijnkaai loopt van 2 september tot 31 oktober een tentoonstelling met de bekroonde inzendingen van de stedenbouwkundige wedstrijd «Antwerpen Ontwerpen» waaraan vele architecten deelnamen. Van 10 tot 18 uur behalve op maandag.

- Het kunstprogramma dat het project «Stad aan de Stroom» begeleidt heet «Stroomversnelling». Vanaf 20 september zal een 30 m. lange papieren boot van George Wyllie te bezichtigen zijn aan Droogdok 5. En op 6 oktober zal een compositie van Jan Emmery door een tiental fanfares uitgevoerd worden op de Sint - Jansvliet.

- «Werken in Uitvoering» geeft in september de kans aan jonge Antwerpse kunstenaars hun producties aan een groot publiek te presenteren. Deze werken zullen te zien zijn langsheen de kaaien, pal naast de Schelde.

- Tot 30 september zullen 170 eindwerken van de laatstejaarsstudenten van het Provinciaal Hoger Instituut Communicatiemanagement in de Frankrijklei nr. 25 te bekijken zijn, elke werkdag van 13 tot 17 uur. In het kader van de «Zomer van de Fotografie» hebben deze werken als thema «Stad aan de Stroom».

De initiatiefnemers willen het zware verkeer van de kaaien weghalen en een gebied maken waar

Historiek

SINT - ANDRIESKWARTIER ... EEN VAN DE OORZAKEN VAN NAPOLEON'S VAL

Deel 4: LIJST VAN DE TE ANTWERPEN GEMAAKTE
SCHEPEN TUSSEN 1803 EN 1808.

(Expliciet voor het Sint-Andrieskwartier - nooit eerder in
tabelvorm verschenen !)

LEGENDE : bij deze schepen

- 1 aan Frankrijk gebleven
- 2 in handen van de geallieerden
- 3 ontwapend, aan Frankrijk gebleven
- 4 ontwapend, in handen van de geallieerden
- 5 nog op stapel, bestemd voor Frankrijk
- 6 nog op stapel, bestemd voor de geallieerden

AARD : L Linieschip

F Fregat

B Briek

K Kutter

S Schoener

ALLERLEI:

SE Schelde-eskader : meestal Duitse bemanning gezien zware
verliezen

16 schepen in 1812

in 1814 nog 14 op stapel (nooit afge-
werkt)

deel van de Franse Marine, eervol gestre-
den in NAVARIN-Algiers

Portret van Napoleon Bonaparte
Ingres (Museum voor Schone Kunsten te Luik).

Frankrijk mocht na de inbeslagneming der schepen, hiervan een deel behouden.

De buit, bij de val van Napoleon, aan schepen, bouwmaterialen en munitie bedroeg in 1814 niet minder dan 300.000.000 goudfrank !

Naam schip	Aard	Legende	Aantal kanon	Besteld op	Te water op	Afgebroken	Allerlei
Phaeton	B		16 x 6	18.4.1803	28.6.1804	ca 1813	gekaapt 26.3.1806 naam nadien : Mignonnen en later Musette
Voltigeur	B		16 x 6	18.4.1803	6.9.1804	ca 1809	gekaapt 26.3.1806 naam nadien Pelican
Commerce de Lyon	L	1	74	1.10.1803	9.4.1807	1830/1831	Schelde-eskader SE
Charlemagne	L	2	74	21.4.1804	8.4.1807		Nam deel aan de slag te Vlissingen
Anversois	L	1	74	21.4.1804	7.6.1807	1819	SE naam nadien EOLE
Cesar	L	2	74	24.4.1804	juni 1807		SE naam nadien Prins Frederik
Duguesclin	L	1	74	21.4.1804	20.6.1807		SE van 1807 tot 1811
Dantzig	L	3	74	24.4.1804	7.6.1807		SE met Deense bemanning naam nadien Achille
Ville de Berlin	L	1	74	24.4.1804	6.9.1807	1819	SE naam nadien Allas
Pultusk	L	4	74	24.4.1804	20.9.1807		SE met Deense bemanning naam nadien Waterloo
Caroline	F		44	24.4.1804	13.8.1806		kaapte 2 schepen : Europa en Straethans
Favori	B		16 x 24 2 x 8	29.6.1804	31.7.1806	1809 in brand gestoken	
Dalmate	L	3	74	11.8.1806	21.8.1808	1819	SE met Deense bemanning naam nadien Hector
Albanais	L	4	74	11.8.1806	sept. 1808	1817	SE met Deense bemanning naam nadien Batavier

Wist ge ... ?

- ▲ dat onze 14de folklorestoet van 29 april ll. een reuze succes is geworden mede dank zij onze sponsors die we langs deze weg hartelijk bedanken. De lijkstoet werd uitgebeeld door de mensen van de Vlaamse Aktie- en Kultuurgemeenschap en niet door de toneelgroep A. Degresse zoals in het programmaboekje werd vermeld. Lovende persartikels lazen we in de Nieuwe

gevolgd door een meeting in het lokaal «Den Engel», Sint - Andriesplaats 3.

Gazet, het Volk, het Nieuwsblad en de Gazet van Antwerpen. Wat wij in ons vorig nummer niet gemeld hebben is het feit dat ook café «t Kloosterke» een thema in de stoet uitbeelde. Met de medewerking van de firma Jambers bouwden zij de praalwagen «Café-chantant Den Eik». Deze wagen stelde de artistieke herberg voor die zich vroeger bevond in de Kloosterstraat nr. 134. Hier gaf Isidoro Swolfs op zaterdag 18 april 1914 zijn buitengewoon concerto.

- ▲ dat de Antwerpse Miniaturstad het 4de Grootse Miniaturfeest organiseert op 15 en 16 sept. a.s. in Hangar 15 a op de Schelde-kaaien ? Op 22 en 23 sept. is er een 2de Vlaams Stripweekend en op 27 en 28 okt. gaat er een 2de Grote Play-backshow door.

- ▲ dat het Rust- en Verzorgingshuis De Koninck langs de zijde van de Korte Ridderstraat gerenoveerd en uitgebreid werd ? Dank zij de koop van een ernaast liggend pand konden een 30-tal nieuwe woongelegenheden gebouwd worden. In het bestaande gebouw werden de ramen vervangen, werden de badkamer, het verpleegstation en de verbandkamer vernieuwd en werd een andere lift geplaatst.

- ▲ dat de maker van het dooplied voor onze reus Zotte Rik, John Lündström, op 26 juli overleden is in de leeftijd van 70 jaar ? Hij maakte het lied «Zotte Rik rikketik» in 1978. Wij bieden onze deelneming aan zijn familieleden aan.

- ▲ dat de Arbeidersbeweging dit jaar 100 jaar 1 mei viert ? In april 1890 besloot het Midden Komitee een volksbetoging te houden,

- ▲ dat op 7 april ll. het beeld van de Neus is onthuld door 6 jongeren in aanwezigheid van vice-eerste minister Hugo Schiltz en burgemeester Bob Cools ? De ACW-zaal in de Nationalestraat zat eivol. De genodigden konden luisteren naar de historische verantwoording door Steven Van den Eynde, secretaris van het Instituut voor Volkskunde, naar Europese groe-

ten door de studenten van Aymie, naar de onthullingsoorkonde gedrukt op handgeschept papier van de persen van Plantijn, en ... naar de Neus zelf. We feliciteren de organisatoren, de Vrienden van de Neus, voor dit prachtig initiatief.

THEATERAGENDA VAN DE 4de WIJK

- Noordteater, Steenhoudersvest 16.

* «Ninotchka», een blijspel van Melchior Lengyel, van 15 sept. t/m 21 okt., elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur. Matinee op zondagen 16/9, 14/10 en 21/10 te 15 uur. De andere zondagen voorstelling te 20.30 uur.

* «Open Poker» van Hugh Leonard van 3 nov. t/m 9 dec., elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur. Matinee op de zondagen 4/11, 2/12 en 9/12 te 15 uur. De andere zondagen

voorstellingen te 20.30 uur. Reservatie : tel. 231 20 08.

- Multatulitheater, Lange Vlierstraat 5. Van 21 sept. tot einde nov. : «De bedevaart» van Jan Christiaens. Elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur. Reservatie : tel. 231 68 14.

- Programmaties uit andere theaters van de 4de wijk kunnen doorgespeeld worden aan Gaby Guldix, Pompstr. 13, tel. 233 05 61.

HBK-SPAARBANK - Lange Lozanastraat 250 - 2018 Antwerpen - Tel. 03/247.52.11

HBK-SPAARBANK

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
11de jaargang
nummer 4
21 december 1990

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer : 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

50 tijdschriften !

Laten we naar aanleiding van dit jubileum even terugblikken.

In april 1975 werd het krantje van het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» voor het eerst aan alle bewoners van de 4de wijk bezorgd. Het was toen nog een primitief gestencild blaadje, een pril begin. Vanaf 1982 werd de lay-out door hbk-spaarbank verzorgd. Het werd door de grafische afdeling van hbk-spaarbank gedrukt en geïllustreerd.

Ter gelegenheid van dit 50ste nummer past het dat wij al de mensen danken die meewerkten aan het totstandkomen van elk krantje.

In de eerste plaats de hbk-spaarbank. Zonder de inzet van deze mensen zou het niet mogelijk zijn de krantjes op deze wijze te laten verschijnen. Ook dank ik de schrijvers van de artikels, de makers van de foto's, de personen die ervoor zorgen dat de tijdschriften in de bussen van de wijkbewoners terechtkomen en uiteraard ook U, lezer of lezeres.

Dat het krantje aandachtig gelezen wordt, blijkt uit vele reacties: personen die naar aanleiding van het publiceren van een bepaalde foto vragen richten aan de redactie en stadsgidsen die informatie halen uit folkloristische en historische artikels.

Sympathisanten van het comité die niet in de Sint-Andrieswijk wonen, kunnen de krantjes tegen 100 fr. per jaar toegezonden krijgen.

Er zijn er op dit moment ruim 180 abonnees die het tijdschrift via de post ontvangen. Leuk om te weten is dat onze eerste abonnees wonen in Meyerode (Luik) en in Hoog-aan-de-Zaan (Nederland). De oplage van ons krantje telt nu 3575 exemplaren.

Een suggestie die sommige lezers ons voorgesteld hebben tijdens onze 2de lustrumtentoonstelling en onze 6de rally, is de uitgave van een bundeling van de folklore-artikels uit de reeds verschenen krantjes. De 24 ludieke verhalen over volksfiguren uit de Parochie van Miserie werden samengebracht in één brochure die U zich kan aanschaffen aan de prijs van 50 fr. Als U dit bedrag stort op ons rekeningnummer 880-2226801-19 zal ze U worden toegestuurd of bezorgd.

De mensen van onze redactieraad zijn nog lang niet uitgeschreven. Ik hoop dat hun inspiratie nog in vele volgende krantjes U, wijkbewoner of sympathisant, zal blijven boeien.

Guido Smulders, Voorzitter.

Historiek

POPPENSPELEN IN HET SINT-ANDRIESKWARTIER

In de eerste helft van de 19de eeuw waren er te Antwerpen nagenoeg 40 poesjenellenkelders. Eén der verwoedste bezoekers was niemand minder dan Hendrik Conscience. Hij trok iedere zondag en soms ook op donderdag, gedurende 2 jaar, naar een poesje dat gelegen was in de straat die nu Bogaerdestraat heet.

Het St.-Andrieskwartier was het domein van vele poppenspelen.

Er vonden opvoeringen plaats op alle mogelijke feesten en kermissen. Vanaf 30 september 1839 vermindert het aantal poppentheaters in de Parochie van Misericordie, door toedoen van advocaat Kramp, die beweerde dat poppenspelen schadelijk en gevaarlijk waren voor het volk.

Daarom was men niet meer zo gretig om toelatingen te verstrekken voor deze poppenspelen. Nochtans mocht Jean-Baptist De Paus in januari 1840 een poppentheater openen in de Steenbergstraat.

In 1888 volgde een nieuwe «njet» van de politie voor een poppenspel in het St.-Andrieskwartier.

In die tijd had Sels zijn poppentheater in de Schoytestraat. Dat van Toon was in de Augustijnenstraat.

De «Poesje van St.-Andries» ontstond in 1935 onder de parochiekerk in de Augustijnenstraat. De eerste voorstelling had plaats op 25 oktober 1936. De poppenspelers waren Edward Jacqumain, Frans De Weerdts en Karel Van Der Hoeght.

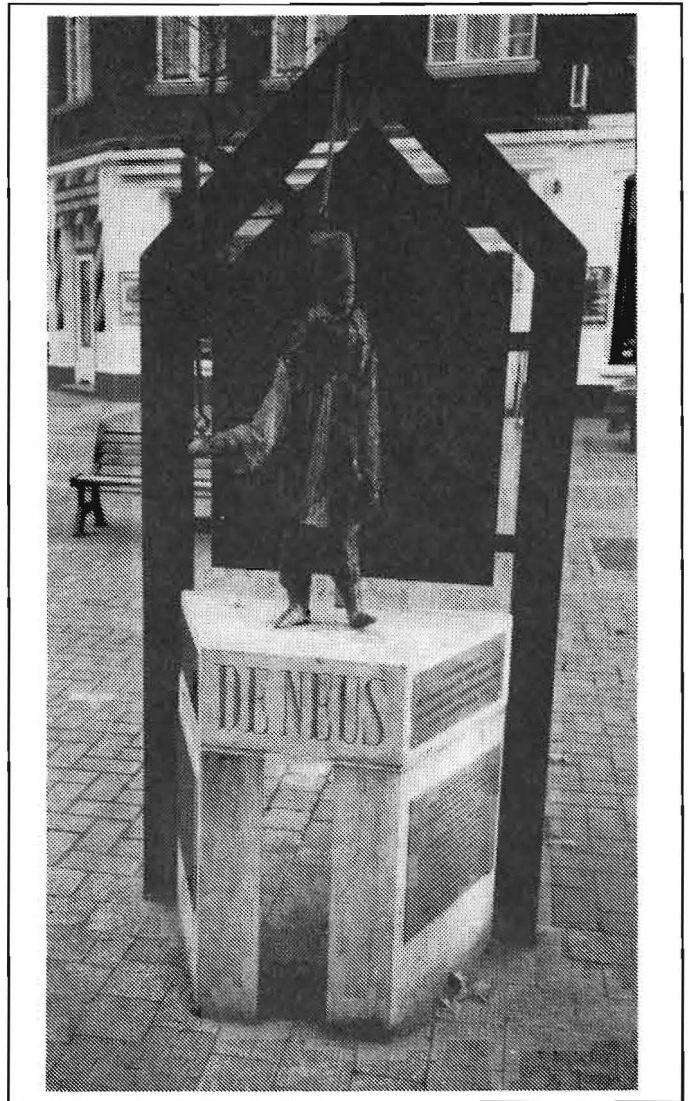
Tijdens de 2de wereldoorlog werden er in de poesjes geen voorstellingen gegeven.

Op 22 september 1984 ontstond de hernieuwde «Poesje van St.-Andries». De première had plaats in het Noordtheater op 10 oktober 1984.

Nadien gingen de voorstellingen door in de kelder van de «Witten Griffioen» gelegen in de Lange Riddersstraat 79/1.

De Neus is één van de belangrijkste poppen van de poesje. Die van de Reep is 82 cm lang en weegt 4,5 kg. Hij is een behulpzame schavuit die geen onrecht verdragen kan en opkomt voor wie het moeilijk heeft.

De Neus kan tegelijkertijd brutaal en dapper zijn en toch ontzettend joviaal en naïef. Velen vinden hem de verpersoonlijking van de Sinjoor.

Een historische ontmoeting van de Neuzen uit de poesje van de Reep, van St.-Andries, van Van Campen en van Wannes Van de Velde had plaats in februari 1986.

Het bronzen beeldje van deze stangpop werd gemaakt in opdracht van de VZW «De Vrienden van de Neus» naar een ontwerp van de beeldhouster Ine Peetermans. De rechterarm kan bewogen worden.

De sokkel is in blauwe steen en werd gemaakt door de leerlingen van de school SITO 6.

Je kan hem nu begroeten op het pleintje aan de Nationale-, Prekers- en Lange Vlierstraat waar hij in volle glorie prijkt.

STAD AAN DE STROOM

De resultaten van de stedenbouwkundige wedstrijd «Antwerpen Ontwerpen» zijn bekend. De eerste prijs voor het project «Kaaïen» ging naar het Amsterdams bureau «Van Berkel en Bos» i.s.m. de architecten Van Meer en Van Veen. Zij planden een promenade op de kaaïen. De tweede prijs voor dit deelproject werd toegekend aan de Antwerpse groep bestaande uit Koenraad Janssens, Kris Impe en Kris Laureys. Ook zij tekenden een promenade waaronder zij parking plaat-

sten. De jury die de prijzen uitreikte bestond uit voorzitter Edward Van Steenberghe, de Italiaanse stedenbouwkundige Bernardo Secchi, de Franse landschapsarchitecte Isabelle Auricoste, hoogleraar architectuurgeschiedenis Geert Bekaert en de Spaanse stedenbouwkundige Joan Busquets.

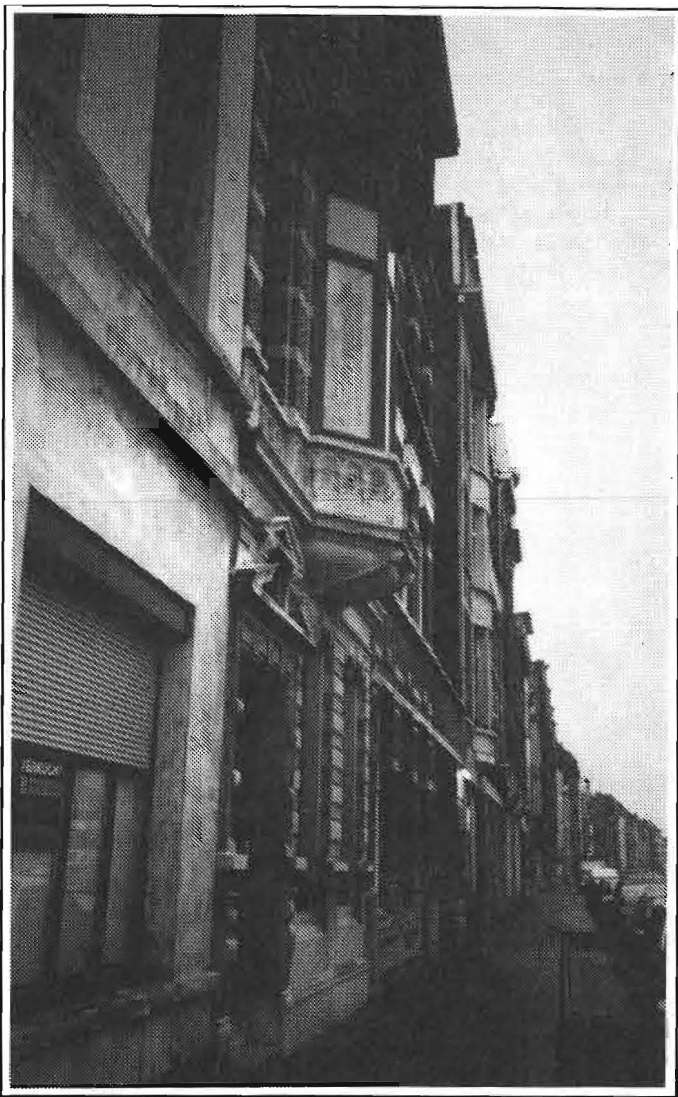
Voor de videofilm die bij de tentoonstelling «Tussen stad en haven» in het Hessenhuis te zien was, werden door het stadspersoneel blauwe lijnen op de kaaïen getrokken die de vroegere plattegrond begrepsden van voor de rechtekking van de Scheldekaaïen. Deze lijnen werden in de expo op schaal weergegeven.

In het kunstprogramma «Stroomversnelling» herinneren we ons «de Helden van de Grote Paradox» die op de Sint-Jansvliet hun tocht naar Hangaar 26 begonnen. Deze zeven robotten waren het werk van Raphaël August Opstaele. Het meest omvangrijke project binnen het kunstprogramma bracht de Rotterdamse kunstenares Barbara Van Loon in de buurt van de zuiderterrassen. Onder de naam «Spring Tide City» toonde ze met containers en houten haspels aan dat Antwerpen haar ontstaan dankt aan de stroom. De containers verbeelden de golven en de haspels het schuim.

Bij de «Werken in Uitvoering» herinneren we ons het ontmantelde Brabobeeld dat in exportkisten werd geborgen. Een idee van Cel Crabeels. Vermeldenswaard zijn ook de «Lichtjes van de Schelde» van Jan Ernest Meyvis, de «Scheepshoorns» van Frédéric Geurts en het «Meedraaien met de stroom» van Anne Boons.

In de werkdocumentatie «Kaaiklassen» samengesteld door de vormingsorganisatie «Intermedium» lazen we over de wijkherwaardering in Sint-Andries die startte vanaf de zeventiger jaren met heel wat nieuwe sociale woningbouwprojecten, de heringerichte Sint-Andriesplaats en het OCMW-wijkcentrum aan de oever.

Tot slot nog een tip: tot 30 december is er een tentoonstelling «Antwerpse fotoclubs zien Stad aan de Stroom» in de wandelfoyer van de Stadsschouwburg. Deze expo kwam tot stand i.s.m. de Culturele Raad en de Stad Antwerpen.

De Sint-Michielskaai»

Het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft»
★ wenst al de lezers en lezeressen ★ ☆ ★
een vrolijk kerstfeest en een gelukkig nieuwjaar! ☆

Wist ge ... ?

- ▲ dat Leonard De Cuyper 120 jaar geleden overleed ? Hij was de maker van het beeld van Theodoor Van Rijswijck dat geplaatst werd op het plein aan de Nationalestraat, de IJzerenwaag, de Zwaardstraat en het Kopstraatje. Het plein kreeg de naam Theodoor Van Rijswijckplaats.
- ▲ dat er 105 brochure-invullers meewandelden tijdens onze zesde rally van 14 oktober II. ? Een warme herfstzon maakte van deze namiddag een groot succes. Er heerste een gezellige sfeer na de rally in het wijkhuis toen de uitslagen bekend werden gemaakt en de prijzen werden gekozen. Nog een pittig detail: de jongste deelnemster was zeven jaar, de oudste deelnemer 77 !
- ▲ dat Niklaas-Leopold, prins van Salm-Salm en eigenaar van het «Hof van Hoogstraten», een domein in de noordoosthoek van wat nu de Pompstraat en de Sint-Andriesstraat heet, 200 jaar

Grafmonument van Niklaas-Leopold, prins van Salm-Salm

geleden stierf ? Zijn graf staat in de Sint-Catharinakerk te Hoogstraten. Het monument werd door Cornelis Van Dael gemaakt.

- ▲ dat 45 jaar geleden de V-bom viel in de Steenhouwersvest ter hoogte van de Korte Ridderstraat ? Het gebeurde op 2 januari 1945.

V-bom in de Steenhouwersvest.

- ▲ dat Pieter Pauwel Rubens 350 jaar geleden overleed ? Hij had zijn atelier in de Kloosterstraat 45-47. Hier kwam zijn beroemde schilderij «De Kruisafneming» tot stand. Hij kocht ook de godshuisjes «De Maesganck» aan in 1626. Deze huisjes staan in de Korte Ridderstraat nr. 23.

P.P. Rubens

- ▲ dat er op 2 februari 1991 een open-deur-dag zal plaatsvinden in de lokalen die het socio-cultureel centrum van Sint-Andries zullen worden ?
U bent van harte uitgenodigd in Sint-Andriesplaats nr. 25.

THEATERAGENDA VAN DE 4de WIJK

- Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5.
«Romeo en Julio» (Ron Clark en Sam Bobrick), elke vrijdag en zaterdag tot en met 19 januari te 20.30 uur. Zondagmatinee op 16 december en 14 januari te 15 uur. Reservatie: tel. 03/231.68.14.
- Antwerpse Miniaturstad, Hangar 15a, Scheldekaaien.
«5de kunstambachtelijke kerstmarkt» met animatie en klank- en lichtspel op zaterdag 22 en zondag 23 december van 11 tot 19 uur. Inlichtingen: tel. 03/237.03/29.
- Noordteater, Steenhouwersvest 16.
«Charlie en de chocoladefabriek» (Roald Dahl) op zaterdagen 22 en 29 december en op zondagen 23 en 30 december telkens te 15 uur. Reservatie: tel. 03/231.20.08.
- Programmaties uit andere theaters van de 4de wijk kunnen doorgespeeld worden aan Gaby Guldix, Pompstraat 13, tel. 233.05.61.

HBK-SPAARBANK

HBK-SPAARBANK - Lange Lozanastraat 250 - 2018 Antwerpen - Tel. 03/247.52.11

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
12de jaargang
nummer 1
15 februari 1991

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

VICTOR DRIESSENS - AVOND

Dinsdag 19 maart 1991 - 20.00 uur

Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5

Het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» organiseert op dinsdag 19 maart a.s. een hulde-avond aan Victor Driessens, de eerste directeur van het Nationaal Toneel, n.a.v. de 170ste verjaardag van zijn geboorte. De reden hiervoor is het feit dat de carrière van Driessens als acteur begon in het Sint-Andrieskwartier. In het café «De Zageman» in de Steenbergstraat speelde hij zijn eerste blijspel «Laarzen van hooi» tijdens een bijeenkomst van de schuttersgilde van de kleine kruisboog. Later hield hij zelf café in de Steenhoudersvest. De naam van die kunstenaarskroeg was «Thalia».

Tijdens de hulde-avond in het Multatuli-theater willen we hem eren in woord, beeld en muziek. Wie onze Conscience-, John Wilms- en Theodoor Van Rijswijck-avond heeft bijgewoond, weet dat het programma geen saaie boel wordt, maar een gevarieerde en gezellige opeenvolging van ontspannende nummers.

In een geccommentarieerde dia-montage vernemen wij meer over het leven van deze beroemde acteur. Muziek van tijdgenoten wordt gebracht door accordeonist Paul Van Duren en het Miseriebandje. Gedichten voor Victor worden voorgedragen door eigen comitéleden. Een choreografie op muziek van César Franck, een in België geboren componist en tijdgenoot van Driessens, wordt uitgevoerd door de jongeren van de Gym- en Fitnessclub «De

Hoop» onder de leiding van Elvire Milio. De KAV-toneelgroep brengt liederen uit de tijd van Victor, zoals het «Beiaardlied» van Peter Benoit en «De arme liereman» van August Dekkers.

Standbeeld v. Victor Driessens in brons gemaakt door Frans Joris.

Na de pauze brengt het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» u het door Victor Driessens geschreven toneelstuk «Vijf uren verlof», een verkorte versie van een blijspel dat handelt over de liefde tussen een weesmeisje en een kapitein.

U merkt het, deze avond wordt een bonte mengeling van voor elk wat wils. Wanneer u deze avond zou willen bijwonen, kan u kaarten kopen aan de prijs van 100 fr. per stuk op de volgende verkoopadressen:

- Crèmerie Van Hecke, Nationalestraat 88, tel. 233.19.72.
- Begrafenissen De Smedt, Nationalestraat 92, tel. 232.24.14
- Smulders Guido, voorzitter, Schoytestraat 60, tel. 231.64.34.

Wij hopen u op 19 maart te mogen begroeten.

DE «DIERENTUIN» VAN ANTWERPEN BEGON IN DE KLOOSTERSTRAAT

Ons verhaal splitst zich op in twee delen.

Het gedeelte van de Kloosterstraat waar we het over hebben is het appartementsgebouw gevormd tussen Willem Lepelstraat, Kloosterstraat en Prekerstraat.

In 1249 bouwden de Predikheeren hier een klooster dat zij ca. 400 jaar bewoonden. Op 23 juni 1621 werd het een onderkomen voor de zusters van St.-Annadael.

Dit bleef zo tot onder de Franse bezetting toen op 3 mei 1797 kerk, klooster en hoven verkocht werden voor 320.000 fr.

De plaats in de Kloosterstraat waar Jacques Kets gewoond heeft. (Woning afgebroken en vervangen door sociale woningen).

In hetzelfde pand kwam in 1804 de zeeprefecture van de Franse marine waarbij de tuin, ca. 1 ha groot, naar Engelse smaak werd ingericht.

Tussen 25 november 1817 en 1832 was er een secundaire school gevestigd.

Het ganse complex werd afgebroken om plaats te maken in 1843 voor de Prekerskazerne. Daardoor verdwenen 53 woningen.

Bij K.B. van 16 maart 1960 kwam het bijzonder plan van aanleg nr. 50 tot stand om een bestemming te geven aan de gronden na sloping van de kazerne.

Tussen 1964 en 1969 werden benevens de kazerne nog aanpalende woningen afgebroken om in de jaren 1976-1977 plaats te maken voor het huidig complex van sociale woningen (arch. J. Fuyen en L. Clijmans). En het is juist in dit gedeelte aan de Kloosterstraat dat de woning stond van Jacques Kets.

Jacques Kets werd te Antwerpen geboren op 10 november 1785, als zoon van een verver die ook een liefhebber was van de jacht en visvangst.

Jacques Kets, als naturalist, was er in gelukt vellen, vogels en dieren tegen verpulvering te vrijwaren, ze zelfs in levensgedaante en -houding op te zetten. Hij deed dit in de panden en de tuin die vrijgekomen waren bij de Franse bezetting met de toelating van burgemeester Van Ertborn. In 1815 slaagde hij erin zelfs het paard «Waxy» van Willem van Oranje op te zetten en tentoon te stellen. Het dier was gevelde bij de slag van Waterloo.

Buiten het opzetten van dieren verzamelde hij alle soorten dieren en zeldzame planten. Hij was ook een raadsman voor allen die een raar beest bezaten.

Zijn verzameling werd zodanig groot, dat hij een klein museum opende ca. 1822 dat te bezichtigen was mits inkombetaling.

Een visitekaartje van Jacques Kets zag er zo uit :

Cabinet d'histoire Naturelle

par

Jacques Kets

Rue du Couvent

Anvers.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij de semi-officiële oprichting van de Dierentuin op 19 juli 1841 in de 1ste vergadering de heer Kets aangeduid werd als directeur.

De officiële oprichting had plaats op 21 juli 1843.

De nieuwbakken dierentuin diende als voorlopig onderkomen van de planten en de opgevlude dieren van Jacques Kets.

In 1843 werd de bouw van de Prekerskazerne aangevat. Jacques Kets werd onteigend en moest zijn woning verlaten. Maar de diertjes en de planten bleven er nog tot 1844, het jaar waarin de nieuwe Zoo ingehuldigd werd.

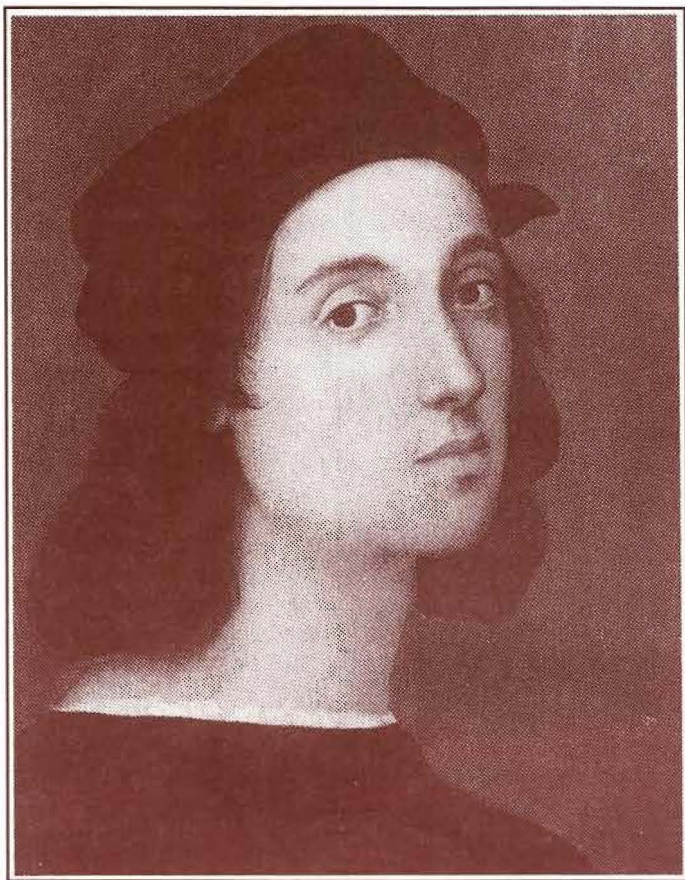
Jacques Kets overleed te Antwerpen op 1 februari 1865. Van hem zijn overgebleven, buiten de dieren- en plantenverzameling, een beeld gebeeldhouwd door J. De Cuyper in 1861 en later in de Kruidtuin geplaatst en een borstbeeld door J. Geefs dat onthuld werd in de Zoo in oktober 1865.

Thans staat er voor het gebouwencomplex aan de Kloosterstraat een gedenksteen ter ere van John Wilms, het zou zeker niet misplaatst zijn, hier een gedenkplaat of -steen ter ere van Jacques Kets aan toe te voegen.

Meulemans André
Stadgids.

420 JAAR GELEDEN OVERLEED FRANS FLORIS

De echte naam van Frans Floris was Frans De Vriendt. Hij werd geboren in 1515 en overleed in 1570.

Raphaël, een voorbeeld voor Frans Floris.

Frans kreeg zijn opleiding bij Lambert Lombard. Daarna ging hij op studiereis naar Florence en Rome. Hij werd leermeester van een groep «romaniserende» kunstenaars te Antwerpen omstreeks 1544. Hun ideaal was een alles omvattende schoonheid. Zij namen Michelangelo, Rafaël en de Veneti als voorbeeld.

Frans Floris hield heel zijn leven lang van de Italiaanse kunst.

Ook toen zijn techniek minder warm en academischer geworden was, keek hij op naar de manier waarop Michelangelo de vormen schilderde.

In die tijd was de Vlaamse schilderkunst nogal gebonden aan detailbeschrijvingen vanwege de middeleeuwse tradities. Frans Floris bracht hierin verandering en vergrootte de belangstelling voor mythologische en wereldrijke onderwerpen.

Daardoor kwamen schilders van zijn generatie dichter bij de esthetische idealen van de school van Fontainebleau. Hier was de vorm de hoofdzaak.

Een meesterwerk van Frans Floris in dit opzicht is «De val der Engelen», dat te bezichtigen is in het Museum van Schone Kunsten te Antwerpen. Dit schilderij is geïnspireerd op Italiaanse voorbeelden. Frans Floris was meer zichzelf als hij portretten schilderde. Het bekendste hiervan is «De Valkenier», dat in het Museum Brunswijk prijkt. Een gedenkplaat ter nagedachtenis van Frans vinden we terug aan het huis «De Steenrotse» in de Steenhouwersvest nummer 11, waar hij geboren werd.

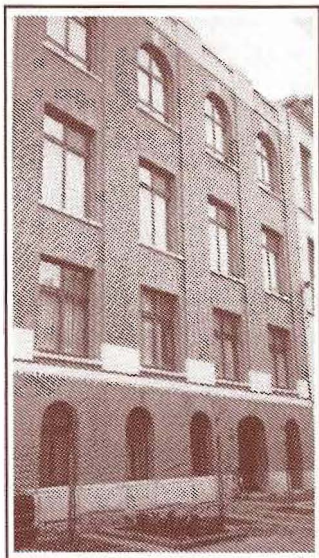

Het wat vervallen geboortehuis van Frans Floris met een haast onleesbare gedenkplaat.

Wist ge ... ?

- ▲ dat het honderd jaar geleden is dat Jan De Laet overleed? Hij was de geestelijke vader van Hendrik Conscience. De Laet legde als eerste volksvertegenwoordiger zijn parlementseed af in het Nederlands.

- ▲ dat sinds mei 1990 het OCMW-dienstencentrum «De Oever» in de Korte Ridderstraat 12 beschikt over een groot cafeteria, waar de bejaarden en de minder-validen uit de buurt elke werkdag om 12 uur een warm middagmaal kunnen bekomen? Dieetmaaltijden zijn ook mogelijk. Tevens wordt een bad-installatie ter beschikking gesteld voor deze mensen, waar ze met of zonder hulp kunnen douchen of baden. Het telefoonnummer is 231.18.00.

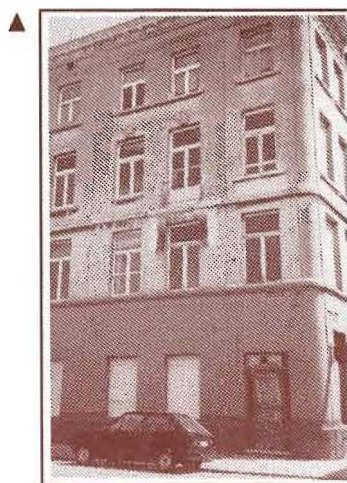

Dienstencentrum
«De Oever»

- ▲ dat Edward Keurvels, componist en dichter, 75 jaar gelden stierf? Hij was directeur en orkestmeester van de Vlaamse Opera. Zijn geboortehuis werd gesloopt omwille van de verbreding van de Boeksteeg, die de brede Nationalestraat werd, een hartader van Antwerpen. Keurvels werd de volgelinge van Peter Benoit genoemd.

Bronzen medaljon van
Edward Keurvels in het foyer
van het Vlaamse Opera-gebouw.

Hoekhuis Plantijnkaai/Kromme Elleboogstraat (nu afgebroken).

dat de woning, op de hoek van de Kromme Elleboogstraat en de Plantijnkaai, tegenover het benzinestation, afgebroken is. U ziet hier naast nog een foto van dit pand. Bouwmeester Guido Driesen, laureaat van de wedstrijd voor het Belgisch paviljoen op de wereldtentoonstelling in Sevilla, tekent een project voor een flatgebouw dat hier zal gezet worden. Het zal drie flats bevatten van 75 m² en één duplexdakappartement van 155 m².

THEATERAGENDA VAN DE 4de WIJK

- Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5.
 - * «De drie Jeannes» van Eliane en Martine Boëri, elke vrijdag en zaterdag van 8 tot en met 23 februari telkens te 20.30 uur
 - * «Mijn (h)ex-vrouw» van Josiane Balasko, elke vrijdag en zaterdag van 8 maart tot en met 15 juni telkens te 20.30 uur
 - Reservatie: Café Multatuli, Lange Vlierstraat 9, elke dag vanaf 14 uur behalve maandag. Tel. 231.68.14.
- Noordteater, Steenhoudersvest 16.
 - «Niet storen» (Michel Pertwee) op vrijdagen 15 en 22 februari, op zaterdagen 16 en 23 februari en op zondag 17 februari, telkens te 20.30 uur. Zondagmatinee op 24 februari te 15.00 uur.
 - Reservatie: elke werkdag van 10.00 tot 16.00 uur, behalve op vrijdag, dan van 10.00 tot 12.00 uur
- Noordteater, Steenhoudersvest 16.
 - * «Niet storen» (Michael Pertwee) op vrijdagen 15 en 22 februari en 1 maart, op zaterdagen 16 en 23 februari en 2 maart en op zondag 17 februari telkens te 20.30 uur
 - Zondagmatinee op 24 februari en 3 maart te 15.00 uur
 - * «Onder ons» (René Verheezen) van zaterdag 16 maart tot en met zondag 21 april, telkens om 20.30 uur.
 - Zondagmatinee op 17 maart en op 14 en 21 april te 15.00 uur.
 - Reservatie: elke werkdag van 10.00 tot 16.00 uur behalve vrijdag, dan van 10.00 tot 12.00 uur. Tel. 231.20.08.
- Programmaties van andere theaters uit de 4de wijk kunnen doorgespeeld worden aan Gaby Guldix, Pompstraat 13, tel. 233.05.61.

HBK-SPAARBANK

HBK-SPAARBANK - Lange Lozanastraat 250 - 2018 Antwerpen - Tel. 03/247.52.11

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
12de jaargang
nummer 2
24 mei 1991

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

200 JAAR GELEDEN OVERLEED NIKLAAS-LEOPOLD, PRINS VAN SALM-SALM

AUTOBUSUITSTAP NAAR HET KASTEEL ANHOLT TE ISSELBURG 9 JUNI 1991

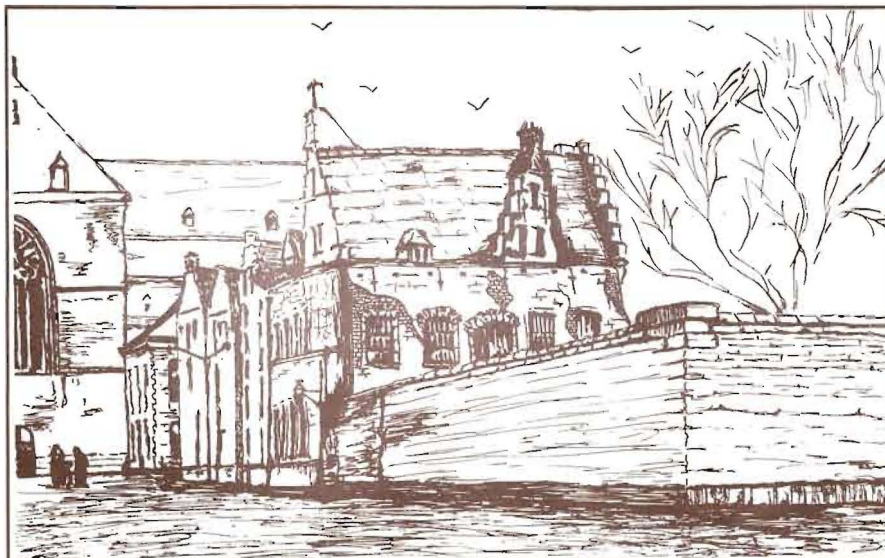
Op 21 mei 1757 kwam het domein van wat nu de noordoosthoek van de Pompstraat en Sint-Andriesstraat is, in handen van Niklaas-Leopold, Prins van Salm-Salm, Hertog van Hoogstraeten en Gouverneur van het kasteel van Antwerpen. Deze prins was één van de rijkste edellieden van zijn tijd.

Het monumentale grafmonument van deze Niklaas-Leopold bevindt zich in de zuidelijke kruisbeuk van de Sint-Katharinakerk te Hoogstraten. Het is het werk van Cornelis Van Dael.

Deze beroemde Prins van Salm-Salm bezat ook een waterslot, het kasteel Anholt te Isselburg in Duitsland. Dit slot is voor toeristen toegankelijk, vertelde ons conservator Van Cruchten.

Het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» organiseert een daguitstap naar Isselburg met een bezoek aan het waterslot op zondag 9 juni a.s. We vertrekken met de autobus aan de Sint-Andriesplaats te 9 uur 's morgens.

U kan voor deze reis inschrijven door vooraf de vervoerskosten af te rekenen bij Guido Smulders, Schoytestraat 60, tel. 231.64.34 of bij Karel Reinehr (Crèmerie Van Hecke), Nationalestraat 88, tel. 233.19.72. U kan ook storten via ons rekeningnr. 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh, Steenbergstraat 32. Bij de inschrijving worden u de praktische inlichtingen meegedeeld i.v.m. de eetgelegenheden. We hopen u op 9 juni te mogen begroeten!

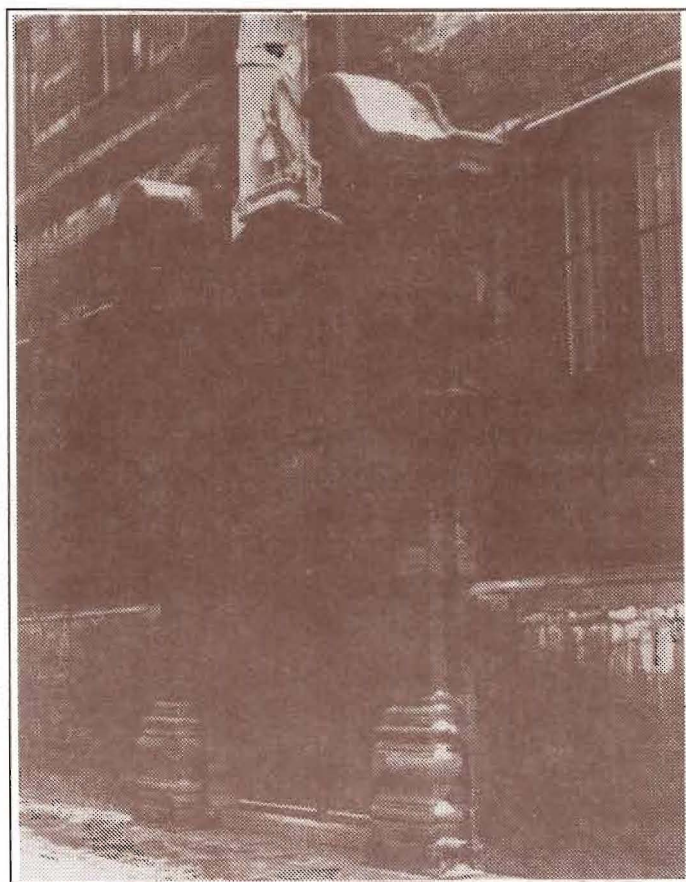

De Pompstraat, het huis Salm-Salm en de Sint-Andrieskerk anno 1855.
Tekening van Jos Boschmans.

HET KAPUCINESSENKLOOSTER VAN DE ST.-ROCHUSSTRAAT

Het slotklooster van de Zusters Kapucinessen ligt in de Sint-Rochusstraat. Tussen de gevangenis en het Tropisch Instituut. De gevangenisgebouwen en de kloostergebouwen vormden oorspronkelijk één geheel en maakten de Kartuizerabdij uit, gesticht in 1619. De barokpoort en gevel dateren van 1673-77. Het verging de Kartuizerabdij zoals vele kloosters en abdijen, ze zou de Franse revolutie niet meer te boven komen.

In 1835 werd door de Kapucinessen een deel van de gebouwen aangekocht en als slotklooster ingericht, dit is het tot op de dag van vandaag gebleven - samen met de Karmel van de Rosier vormen ze de twee slotkloosters die de stad Antwerpen rijk is.

Klooster van de Zusters Kapucinessen.
Sint-Rochusstraat 43.

Vele Antwerpenaars denken dat de gekende «schuif» hier vroeger in de lange gevel aangebracht was. Dit wordt door de Zusters ten stelligste ontkend. De schuif stond waar nu de Art Deco gebouwen van het Tropisch Instituut zijn geves-

tigd, dus aan de overzijde van de straat.

Het moet rond 1950 geweest zijn, naar aanleiding van een schrijven van Paus Pius XII, die aan de verschillende bedelordes adviseerde, door het verrichten van arbeid en verkoop van de daaruit verkregen produkten in eigen onderhoud te voorzien, dat met de hostiebakkerij werd gestart. Hosties worden vervaardigd van zuivere bloem en water in bepaalde verhouding, iedere nieuwe bloemlevering vraagt dan ook een uittesten. Zuster Overste kan zich nog herinneren dat in het slotklooster van Bourbourg (tegen Duinkerken) in Frankrijk nog hosties werden gebakken met lange hostieijzers op een gasvuur. De handigheid bestond erin de ijzers om te draaien en de gastoevoer was niet steeds even groot. Maar zusters zijn vindingrijk en het uitspreken van één weesgegroetje leverde de exacte tijd om één kant te bakken.

Deze werkwijze behoort tot het verleden. Nu nog zijn er in musea als het Gruuthusemuseum te Brugge prachtige hostieijzers te bewonderen.

De Kapucinessen beschikken over drie hostiebaktoestellen. Twee ervan bestaan uit elk twee ronde verwarmingsplaten met een doormeter van 30 cm en elke plaat heeft een vermogen van 550 watt. Wanneer het deeg met een grote lepel op de onderste verwarmingsplaat is gebracht, wordt de bovenste plaat erop geperst en damp het water eruit. Eén van deze twee persen bevat een vorm met vijf grote hosties (voor de priesters) met Christusafbeelding. Een ander hostiebaktoestel laat enkele millimeters spatie en levert de zogenaamde broodhosties die moeilijker te maken zijn. Deze platen hebben elk een vermogen van 1000 Watt. De bekomen hostiekoeken worden nu naar de kelder gebracht om te wekken. Er zijn kloosters die over wekkassen beschikken. Een plotse weersverandering kan hier roet in het eten gooien. Is de hostieschuif voldoende hard, dan worden machinaal de kleine hosties uitgestoken en verpakt.

Walter Geluyckens

EEN GESLAAGDE VICTOR DRIESSENS-HERDENKING

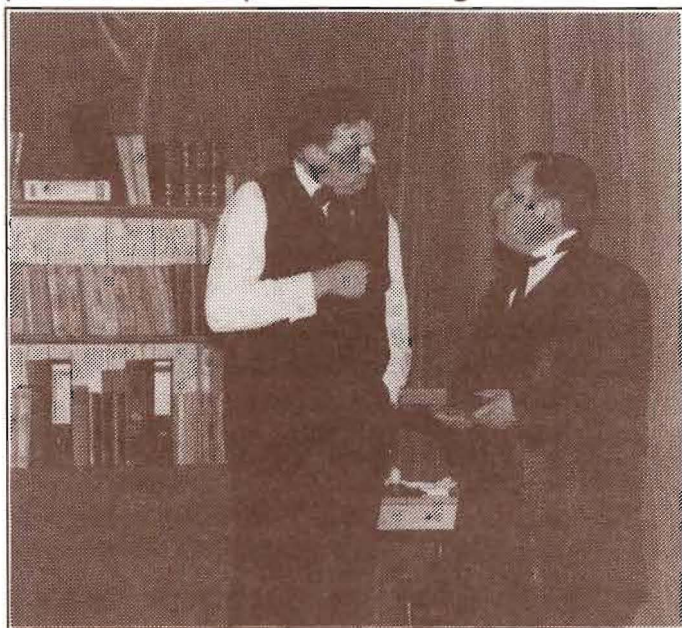
Wie getuige was van het non-stop programma rond de figuur van Victor Driessens, de eerste directeur van de Vlaamse schouwburg, op dinsdag 19 maart II. in het Multatuli-theater, heeft gezien dat er voor deze herdenking heel wat volk opgekomen was. Bijna honderd aanwezigen tel- den wij verrast.

Onder de genodigden waren Domien De Gruyter, eredirecteur van de KNS, de heer Schandevyl, voorzitter van de Conscience-stichting en commandant Wauters van de Rijkswachtkazerne van de Korte Vlierstraat.

Ook de pers uitte zich in lofbetuigingen: Gazet van Antwerpen schreef over «de gezellig-volkse avond die een pleiade aantrekkelijke, artistieke nummertjes bevatte waarbij zowel met zang, dans, muziek, poëzie, dia-projectie en toneel hulde werd gebracht aan de toneelkunstenaar Victor Driessens». In de «Rode Burcht» lazen we dat de Victor Driessens-avond «een gevarieerde en gezellige opeenvolging van ontspannende nummers» bracht. De Nieuwe Gazet noemde de gebeurtenis een «speciale herdenkingsavond».

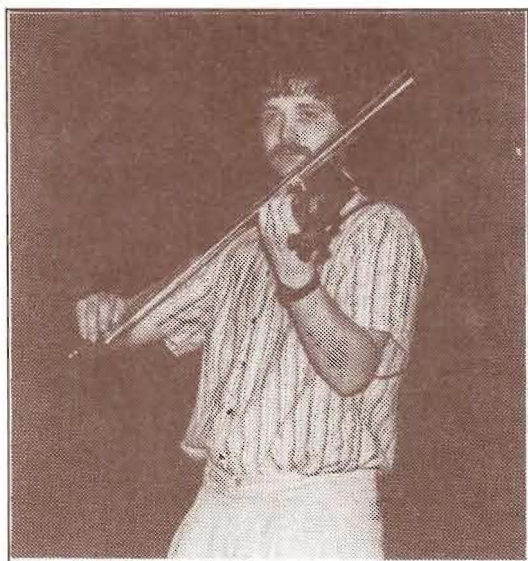
Na de verwelcoming door onze voorzitter werd een zeer verzorgde diamontage geprojecteerd over het leven van Driessens, op muziek van César Franck, tijdgenoot van Victor. Huldegedichten werden stijlvol voorgedragen door Gaby Guldix en Martha Meulemans. De KAV-toneelgroep van Sint-Andries bracht een puike uitvoering van het «Beiaardlied» uit de «Rubenscantate» van Peter Benoit. Tussen de programma-onderdelen door brachten accordeonist Paul van Duren en violist Oswald Lauriks staaltjes van instrumentale virtuositeit.

Na de pauze kwam dan de apotheose: het toneelstuk «Vijf uren verlof», geschreven door Victor Driessens. In een bewerking van Pierre Van den Bergh regisseerde Gaby Guldix haar enthousiaste acteursploeg, bestaande uit André Meulemans, Leonard De Langh, Guido Smulders, Ivo Iven en Martha Meulemans. We wensen hen proficiat voor de prima uitvoering.

Blijspel «Vijf uren verlof»

Langs deze weg willen we volgende mensen hartelijk danken voor hun bereidwillige medewerking: Karel Reinehr, Maria De Keuster, Elvire Milio, Rik Van den Bergh, Ingrid Iven, Louis Ploegaerts, Maria Van Bouwel en Andy De Bruyne. Deze avond zal nog lang in de herinnering blijven van de enthousiaste toeschouwers. Dat stelden we vast te oordelen naar het geestdriftige eindapplaus.

*De violist
Oswald
Lauriks.*

Wist ge ... ?

- ▲ dat op 19 maart tijdens de pauze van onze Victor Driessens-avond in het Multatuli-theater een posthuum eerbetoon plaatsvond aan onze ondervoorzitster Alice Guldix, die ruim een jaar geleden overleed? Aan haar echtgenoot Georges werd een beeldje afgegeven dat onze wijkreus Zotte Rik voorstelt, de reus waaraan Alice zo gehecht was. Het beeldje is het werk van M. Van den Bosch, een kunstenares die aangesloten is bij de groep «Horizon» te Merksem.

Beeldje van Wijkreus
Zotte Rik
(M. Van den Bosch)

- ▲ dat Celina Hannes overleed? Ze woonde vroeger in de pittoreske «Witten Griffioen» in de Lange Ridderstraat 79 en heeft 14 keren in een old-timer car in onze folklorestoet meegereden als «Mie Trotinette» naast Hector De Grootte, 40 jaar carnavalvierder in de 4de wijk. Ze kwam aan haar bijnaam omdat ze met een autoped (trotinette), die ze van haar zoontje kreeg, telegrammen aan huis bestelde. Aan haar familieleden bieden wij onze blijken van deelneming.
- ▲ dat in september de werken starten aan de hoek van de Fortuinstraat en de Sint-Michielskaai naar een ontwerp van architect Guido Driesen? Het merkwaardigste van het gebouw zullen de afgeronde balkons zijn van cederhout, die per verdieping in grootte toenemen.

Het gebouw krijgt de naam «De Fortuin», genoemd naar het kruitschip dat hier ooit voor anker explodeerde. Een mast die doorheen de zes verdiepingen loopt en de rondingen van de terrassen moeten de bootvorm in herinnering brengen. De gevel wordt uitgevoerd in metaal, natuursteen en bepleistering. De appartementen zijn opgevat als ruime vitrinekasten.

- ▲ dat de sociale woningbouw-maatschappij «Huisvesting» 47 nieuwe woongelegenheden verhuurt aan de Korte Ridderstraat en Augustijnenstraat? Het gaat hier om het project «Dorp in de Stad» dat zich situeert aan de Maesganck. In overleg met de M.S.-liga en het OCMW worden vijf appartementen met één slaapkamer voorbehouden voor M.S.-patiënten.

Project «Dorp in de stad».

- ▲ dat dit jaar precies 90 jaar geleden is dat Lode Zielens in de Pompstraat 17 geboren werd? De schrijver van «Moeder, waarom leven wij?» blijft in onze herinnering door een gedenkplaat aan zijn geboortehuis en door het beeld «Netje», gemaakt door Pol Van Esbroeck, naar de hoofdfiguur van het bovengenoemd boek. Nog steeds kan de Lode Zielens-brochure besteld worden via het rekeningnr. 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh, Steenbergstraat 32, 2000 Antwerpen. In deze brochure schrijft stadsgids André Meulemans over het leven van de schrijver en stippelt hij een te wandelen traject uit.

THEATERAGENDA VAN DE 4de WIJK

- Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5: «Mijn (h)ex-vrouw» (Josiane Balasko) elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur tot 15 juni.
Reservatie : nr. 231.68.14, elke dag vanaf 14.00 uur behalve maandag.
- Noordteater, Steenhoudersvest 16: «Cirkelen» (Mark Van Extergem) elke vrijdag, zaterdag en zondag te 20.30 uur tot

31 mei.
Reservatie : tel. 231.20.08.

- Miniatuurstad, Hangar 15 Scheldekaai : 9 juni : B.G.M.K. - Kinderdag, met podiumanimatie, volksspelen, hobby- en vrijetijdsstanden.
Info : tel. 237.03.29.

HBK-SPAARBANK

HBK-SPAARBANK - Lange Lozanastraat 250 - 2018 Antwerpen - Tel. 03/247.52.11

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEF !!

Driemaandelijks
12de jaargang
nummer 3
4 oktober 1991

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer : 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

ZEVENDE RALLY

OP ZONDAG 13 OKTOBER 1991

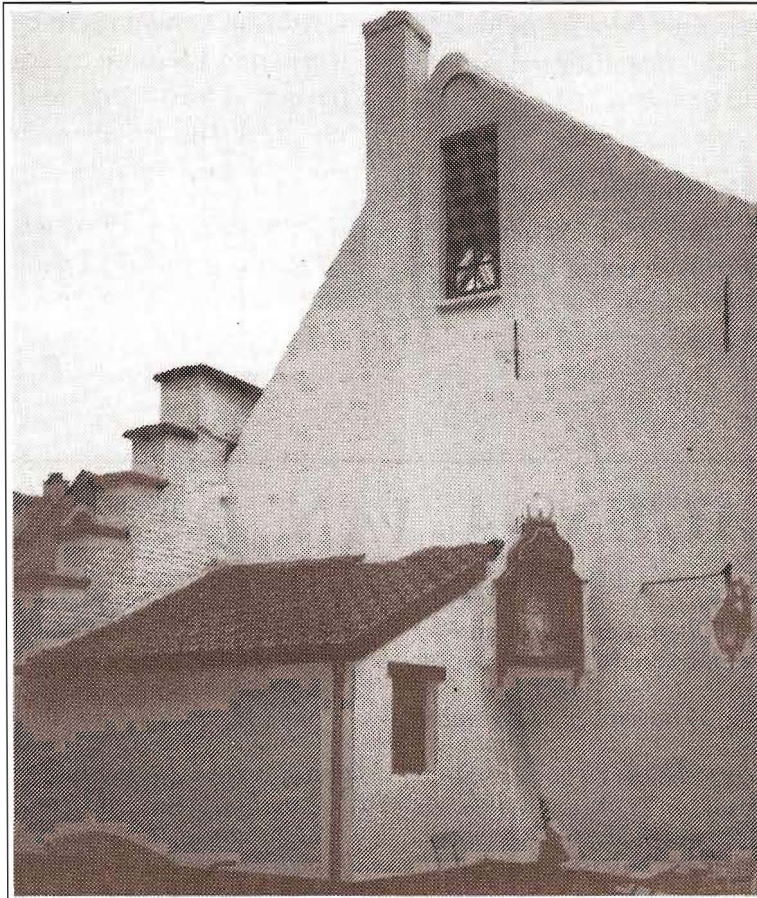
Wij nodigen u uit op onze 7de rally. We komen samen op zondag 13 oktober in het wijkhuis, Sint-Andriesstraat nr. 7. De start wordt daar gegeven vanaf 14.00 uur tot 14.30 uur.

Weer bieden wij u nieuwe informatie aan over illustere bewoners van het Sint-Andrieskwartier, ludieke verhalen over folklorefiguren uit de «parochie van miserie» en gegevens over markante gebouwen uit de 4de wijk.

Na de rally verzamelen we weer in het wijkhuis waar, tijdens het eten van boterhammen met kaas en kop bij een geurig kopje koffie, nog wat kan nagekaart worden, wat ons de gelegenheid biedt de antwoorden te verbeteren. De antwoorden moeten ons daar ten laatste om 18.00 uur afgegeven worden.

U betaalt voor de deelname aan deze rally voor de vragenbrochure, voor de boterhammen en de koffie 150 fr., kinderen betalen 75 fr.

U kan uw deelname melden bij Guy Smulders, Schoytestraat 60, tel. 231.64.34 of bij Karel Reinehr, Nationalestraat 88, tel. 233.19.72. U kan uw bijdrage ook storten op rekeningnummer 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh, Steenbergstraat 32 met vermelding «Deelname voetrally 1991».

Zij die meewandelen zonder een vragenbrochure in te vullen, betalen voor de boterhammen en de koffie 80 fr. Na het eten zullen 's avonds in het wijkhuis de prijzen kunnen gekozen worden aan de prijzentafel, in volgorde naargelang de juistheid van de gegeven antwoorden.

Voor iedere deelne(e)m(st)er is een prijs voorzien.

Iedereen, jong en oud, kan deelnemen.

Er is geen voorkennis vereist. Alle antwoorden zijn ter plaatse te vinden.

FLORISSTIJL

In ons aprilnummer van 1990 bespraken wij reeds het werk van schilder, architect en beeldhouwer, Cornelis Floris. In maart van 1991 namen we het oeuvre van Frans Floris onder de loupe. Beiden zijn kunstenaars die geboren zijn aan de rand van het Sint-Andriesskwartier. Beiden hebben hun geboortehuis in de Steenhouwersvest. Frans in nr. 11 (het huis «De Steenrotse») en Cornelis nr. 22 (het huis «De grooten Donderclood»). Maar wat is nu die typische «Florisstijl» in het werk van beide artiesten?

De kunstenaars Floris brachten uit Italië drie versieringselementen in de Nederlanden. Deze stijl werd hier spoedig overgenomen en beïnvloedde grondig het uitzicht van de ornamenten in de renaissance en in de barok.

★ De arabesk.

Dit is een sierlijke uitbeelding van delen van de acanthusplant, bv. de stengel, de vrucht, het blad, de bloesem,... Je vindt ze terug in de hoge renaissance van de Nederlanden.

★ De cartouche of het rolwerk.

Dit stijlelement is afkomstig uit het smidsvak.

Het bestaat uit metalen beslagen van meubels en deuren die als versiering werden gebogen en gekruld.

★ De groteske.

Deze naam komt van het Italiaanse «grotte» en betekent Romeinse ruïne. De renaissance-kunstenaars namen deze speelse en fantasierijke versieringsmotieven over. Meestal werd dit stijlelement humoristisch uitgevoerd in de vorm van koppen, maskers en dieren.

Hierdoor is de associatie

met het woord «groteske» ontstaan.

Een belangrijk deel van deze drie stijlmotieven werd ook aangebracht op wanden en op gevels. Ze werden in kleinere uitvoeringen ook nagebootst in papier of karton en toegevoegd aan boeken. Men knipte de figuren uit en rolde de uiteinden op zodat sierlijke bogen en krullen ontstonden.

Deze arabesken, cartouches en grotesken bepaalden voor een groot deel de ornamentiek in de tweede helft van de 16de eeuw.

THEATERAGENDA VAN DE 4de WIJK

■ Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5: «De vrolijke vrouwtjes van veertig» (Arne Sultan, Earl Barret en Ray Cooney), elke vrijdag en zaterdag vanaf 21 september tot en met 1 februari te 20.30 uur.

Zondagmatinees op 13 oktober, 17 november, 15 december en 19 januari telkens te 15.00 uur

Op de dinsdagavonden tussen 1 oktober en 26 november: «Wenen om Mozart» (A. Pushkin, Thornton Wilder en Sacha Guitry) te 20.30 uur. Ook op donderdag, 5 december, de verjaardag van het overlijden van Mozart, eveneens om 20.30 uur.

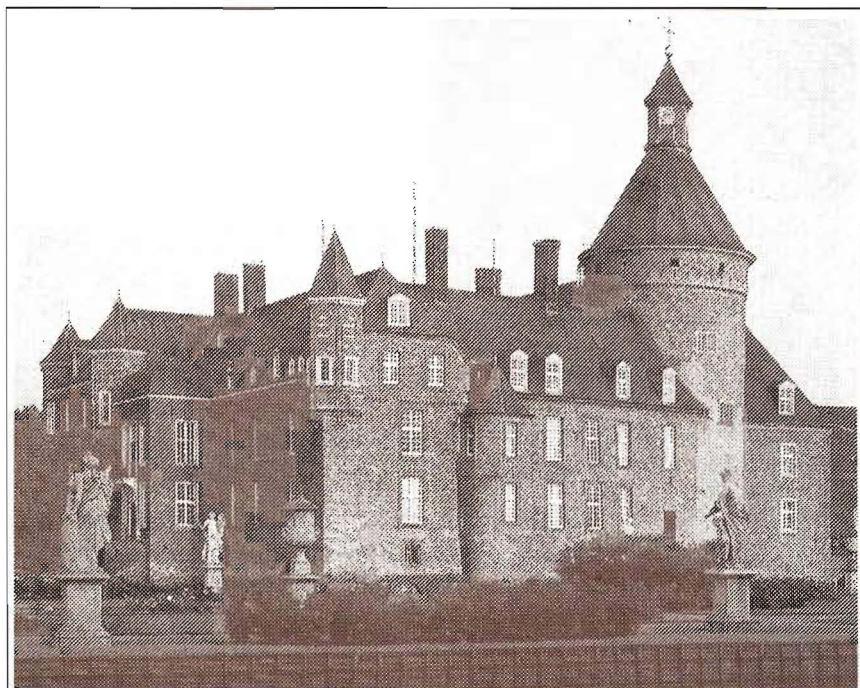
■ Noordteater, Steenhouwersvest 16: «Volle Maan» (Rudi Delhem en Wim Verbeke) elke vrijdag, zaterdag en zondag vanaf 14 september tot en met 6 oktober, telkens te 20.30 uur. Zondagmatinees op 15 september, 13 oktober en 20 oktober, telkens te 15.00 uur.

■ Antwerpse Miniaturstad, Scheldekaai, Hangar 15 a: 5de Groots Miniatuurfeest op 14 en 15 september, telkens van 11.00 uur tot 18.00 uur, met o.a. de 3de Play-backshow, gepresenteerd door Harry Van Hest.

LEERRIJK BEZOEK AAN HET KASTEEL ANHOLT

Even over negen vertrokken we met de autobus aan de Sint-Andriesplaats, naar Duitsland, meer bepaald naar Isselburg om het kasteel Anholt van de Prinsen van Salm-Salm te bezoeken.

Na een verkwikkend middagmaaltje in een Gaststätte kwamen we aan het waterslot, waar een gids ons reeds stond op te wachten. Hij commentarieerde de rondleiding in het Nederlands!

Eerst stond de «dikke toren» op het programma waar vooral een belangrijke muntenverzameling van de vorsten van Salm en de heren van Anholt onze aandacht trok. Vervolgens bezochten we de bibliotheek van de vorsten van Salm-Salm. Deze verzameling bevat 5000 boekbanden, waaronder de juridische werken van Carel-Theodoor Otto, vorst van Salm en heer van Anholt, de algemeen-wetenschappelijke werken van Marie-Christine, prinses van Salm en de theologische studies van Albertine - Johanette, eveneens prinses van Salm.

In de oude eetzaal wees de gids ons de marmeren bustes aan van enkele leden van

het vorstenhuis Salm-Salm. Wandtapijten met een wapen van de vorsten van Salm hingen in de nieuwe eetzaal. Ze werden geweven door de firma Pieter Van der Borcht naar voorbeelden van David Teniers de Jonge, ooit bewoner van een huis aan de Oever in het Sint-Andrieskwartier.

Na enkele archiefstukken gelezen te hebben over het vorstenhuis Salm-Salm, trokken we naar de ridderzaal waar o.m. portretten van het geslacht Salm-Salm tentoongesteld werden.

In de «blauwe zaal» ging onze interesse naar een rijk verguld kabinetje uit de 17de eeuw, een geschenk van keizer Jozef I aan zijn gouverneur Carel-Theodoor Otto, vorst van Salm.

Rond vier uur konden we lekker genieten van «Kuchen und Thee» in de cafetaria van het kasteel. Voor hen die de regen trotseerden, kon tot slot nog een prachtige wandeling gemaakt worden langs het park dat ontworpen is door Leopold, vorst van Salm-Salm. Hij liet zich inspireren door het Vierwoudstedenmeer.

In het midden van de vijver werd een eiland aangelegd waarop een uit Zwitserland chalet opgetrokken werd. In het uitgestrekte wildpark worden inheemse diersoorten gehouden.

Toen de terugreis werd aangevat waren de 32 reizigers het er unaniem over eens: het was een boeiende uitstap geweest!

Wist ge ... ?

- ▲ dat het Vlaams Woningfonds vanaf 1 mei negen gezinnen hun intrek liet nemen in de gebouwen van Sint-Andriesplaats 3, 4 en 5?

De renovatie van de panden bestond erin de indeling van het gebouw te herzien en het te voorzien van een gemeenschappelijke binnenruimte. Het complex werd omgebouwd tot negen appartementen met drie of meer slaapkamers. De bedoeling is de woongelegenheden te verhuren aan gezinnen met bescheiden inkomens.

- ▲ dat op zaterdag 11 mei ll. de eerste memorial «John Lundström» gehouden werd in het lokaal «De Snor»? De componist van het dooplied voor onze wijkreus Zotte Rik overleed een jaar geleden. Theatergroep Antwerps Amusement, het koor Sint-Jan Berchmans uit Borsbeek en de groep Ambras uit Hulst brachten hulde aan deze geliefde volkszanger.

- ▲ dat de restauratie van het indrukwekkende herenhuis in de Bredestraat nr. 4 zo goed als klaar is? Hier komen kantoren.

- ▲ dat dit jaar de 100ste verjaardag gevierd wordt van het verschijnen van de encycliek «Rerum Novarum» van paus Leo XIII? Op 16 mei 1897 ging er te Merksem een stoet uit m.m.v. de Volkskring 4de wijk en de harmonie «De Vrije Antwerpenaren»

Louis Delléoné, lid van «De Vrije Antwerpenaren» in 1946 voor het huis Nationalestraat 107.

Ook in 1899 werd de stoet opgeluisterd door deze in de 4de wijk zeer gekende harmonie. In 1900 waren de hoofdgroepen o.a. de Patronage St.-Andries en de Sint-Jozefskring uit de Aalmoezenierstraat.

- ▲ dat de parochie van Sint-Andries de start gaf tot het bouwen van een complex aan de hoek van de Bogaerdestraat en de Happaertstraat? Architect P. Leroy voorziet er 8 studio's.
- ▲ dat het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» met 44 personen deelnam aan de Rederijkersomming op zaterdag 10 augustus ll.? Zij beelden de begoede burgerij anno 1900 uit met hun dienstmeisjes in deze optocht die de Stad Antwerpen organiseerde ter opening van de Kermisweek.
- ▲ dat ook de bewoners van Sint-Andries kunnen blijven meewerken aan de planning van Stad aan de Stroom voor het project Kaaien? Op 3, 10, 17 en 24 juni konden bewonersgroepen hun zegje doen in de bijeenkomsten in het Antwerps Pershuis en in het kaartlokaal aan het Steenplein.

HBK-SPAARBANK

HBK-SPAARBANK - Lange Lozanastraat 250 - 2018 Antwerpen - Tel. 03/247.52.11

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 54.

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: BAC St.-Andries 789-5662440-83

COMITE ST.-ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen 1

GELEIDE BEZOEKEN AAN HET DAGBLADMUSEUM

16 EN 23 FEBRUARI 1992

In april 1987 opende graficus Georges Blommaert het Dagbladmuseum in het pand Lombardvest nr. 6. Hier woonde vroeger de beroemde Antwerpse drukker-uitgever Abraham Verhoeven. Deze Abraham ging in de leer bij Antoine Spierinck, graveerder van houtsneden, drukker en prentenhandelaar. In 1604 werd Verhoeven kunst drukker van de Sint-Lucasgilde en een jaar later huwde hij Suzanne Spierinck, de dochter van zijn meester. In 1605 verwierf hij van de aartshertogen Albrecht en Isabella het privilege om een nieuwsblad te drukken. Hij vestigde zich toen in het huis "De Gulden Sonne" aan de Lombardvest. Dat jaar drukte hij het eerste dagblad ter wereld. Het heette "Nieuwe Tydinghen".

Conservator Blommaert van het Dagbladmuseum vergrootte achtmaal de oppervlakte van het oorspronkelijke pand. De grote trekpleister is nu de enorme etalage aan de zijde van de Kammenstraat. Sint-Andries is trots op dit gebouw waar duizenden kranten, boeken, tijdschriften en postzegels te kijk staan naast oude drukpersen. Als blikvanger is Abraham Verhoeven in de zijmuur uitgebeeld in reliëf. We

feliciteren archivaris Blommaert voor deze unieke collectie.

De toegangsprijs bedraagt 100 fr. per persoon, koffie inbegrepen. Alleen de eerste 25 kunnen telkens deelnemen aan het bezoek. Bel daarom zo vlug mogelijk naar Karel Reinehr, Nationalestraat 88, tel. 233 19 72.

*De leden van het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft"
wensen alle lezers een gelukkig 1992 !*

VERDWENEN GANGEN en STEEGJES in ...

BOEKSTEEG/NATIONALESTRAAT

I. Naamgeving en situering Boeksteeg.

De Boeksteeg ontstond na de derde vergroting van de toenmalige Stad Antwerpen 1291 - 1314.

De Boeksteeg (Nationalestraat) liep ca. 1650 van de Steenhouwersvest tot het Kasteelplein. Plein dat samen met het "Zuiderkasteel" deel uitmaakte van de zogenaamde "Spaanse Wallen". Deze Spaanse Wallen, inbegrepen het Zuiderkasteel, werden in 1859 gesloopt om toe te laten dat een nieuwe militaire versterking kon gebouwd worden, de zogenaamde "Brialmontvesting".

Stadsarchief Antwerpen

Hierdoor kon de oppervlakte binnen de stadsmuren zesmaal vergroot worden.

De naam Boeksteeg zou afkomstig zijn (na 1314) van WOUTER de BUC, Schepen van de Stad Antwerpen. Uitspraak en schrijfwijze van onze Boeksteeg zou regelmatig veranderen : in 1341 was het Bucs-steghe en ca. 1400 werd het Bocssteghe. Nadien Bucxsteghe, Bockxsteghe, Bocsteeg, Boecsteeg om uiteindelijk Boeksteeg te worden.

Tijdens de Franse overheersing einde 18° - begin 19° eeuw werd de straatnaam vertaald in Ruelle du Bouc en zelfs ca. 1800 in Ruelle du Livre.

In de volksmond werd de Boeksteeg ook wel eens de "Franse Boulevard" genoemd, omdat de Franse soldaten, die gekazerneerd waren in het Zuiderkasteel, naar het centrum van de stad togen via de Boeksteeg.

Eerst op 27 juli 1877 veranderde de naam "Boeksteeg" in de naam Nationalestraat, waarbij tevens de straat verbreed en verlengd werd.

Vermeldenswaard is nog dat er ook een "Pluysmerckt" was, in het St.Andrieskwartier beter bekend als "Luizenmarkt". Deze Pluysmerckt was gelegen ter hoogte van de huidige Steenberg- en Aalmoezenierstraat. Tevens was er ook nog een "Blijdenhoek" (tegen Kronenburgstraat). Naamgeving die twee betekenissen kan hebben : 1° een werptuig - BLIJDE - ter verdediging van de stad en een 2° in verband te brengen met de verplichte verblijfplaats van "animeermeisjes" in de toenmalige Lepelstraat.

Meulemans André, stadsgids.
wordt vervolgd.

NIEUWE KOLONEL IN DE RIJKSWACHT- KAZERNE KORTE VLIERSTRAAT

Het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft" feliciteert kolonel Van Geet met zijn benoeming tot Commandant van het Rijkswachtgebied Oost-West-Vlaanderen. We hadden de eer hem persoonlijk te mogen ontmoeten op enkele initiatieven die onze vereniging uitvoerde en vierden samen met hem 150 jaar rijkswachtkazerne in de Korte Vlierstraat. We wensen hem nog een boeiende voortzetting van zijn loopbaan.

Hij werd opgevolgd door kolonel Viaene die van '79 tot '84 districtscommandant was en van '84 tot '88 in de Koninklijke Rijkswachtschool vertoefde. Van '88 tot '91 was hij hoofd van de Operatie op de Staf van het gebied Antwerpen-Limburg te Wilrijk.

*Kolonel Van Geet op het comitéconcert n.a.v.
460 jaar Sint-Andrieskerk (rechts op de foto).*

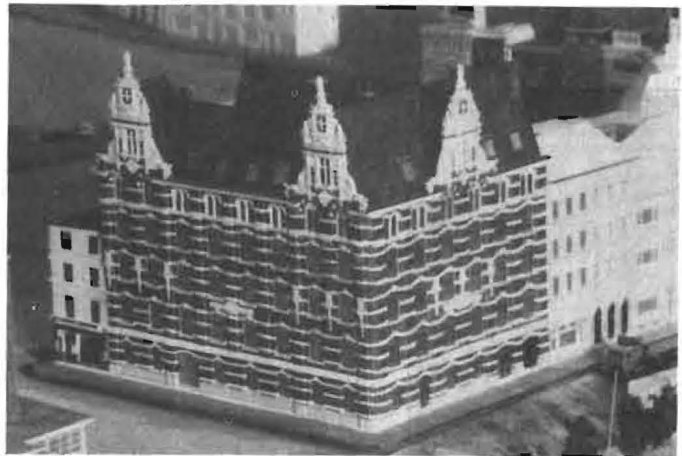
Een stukje Sint-Andries in de Antwerpse Miniaturstad.

ENTREPOT DU CONGO

Het einde 19^e eeuwse pand aan de hoek van de Sint-Jansvliet en de Plantinkaai werd door de heer Emiel Van Gasse voor de miniaturstad ontworpen. Dit historisch gebouw is opgetrokken in eclectische stijl met het wortelmotief. Er werd wekelijks een ivoomarkt gehouden tot in 1958. Nadien deed het dienst als stapelhuis voor antieke meubels die naar Amerika verscheept werden. Deze functie hield het pand tot in 1977.

Nu is er een woon- en kantoorcomplex gevestigd dat luistert naar de naam "Huize Floris Jaspers". Deze Antwerpse kunstenaar had hier zijn atelier. Hij maakte meer dan 6.000 schilderijen, pen-tekeningen, aquarellen, gouaches, etsen en sculpturen.

Honderden monumentale schilderijen, maar ook kleinere doeken vloeiden uit zijn penseel. Het gebouw "Entrepot de Congo" blijft een mooi voorbeeld van 19^e eeuwse architectuur.

THEATERAGENDA VAN DE 4DE WIJK

* Noordtheater, Steenhouwersvest 16 :

- "Charlie en de grote glazen lift" (Marc Verrept) op zaterdagen 4 en 11 januari te 15 u. en te 19.30 u. en op zondagen 5 en 12 januari te 15 u.
- "Moordkuil" (Ira Levin) op zaterdag 25 januari te 20.30 u., zondag 26 januari te 15 u. en op vrijdag 31 januari te 20.30 u.

- * Augustijnertheater, IJzerenwaag 6 : "De dans van de reiger" (Hugo Claus) op zondag 11 januari, vrijdag 17 januari en zaterdag 18 januari telkens te 20.15 u. Matinee op zondag 12 januari te 15 u.
- * Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5 : "De Vrolijke Vrouwtjes van Veertig" (Arne Sultan, Earl Barret en Ray Cooney) elke vrijdag en zaterdag te 20.30 u. Matinee op zondag 19 januari te 15 u.

WIST GE ... ?

- dat onze 7de rally op 13 oktober ll. een groot succes kende? We telden 126 deelnemers. Het heerlijke herfstweer zal hiervoor wel voor iets tussen gezeten hebben. Er heerste een gezellige sfeer in het wijkhuis bij de bekendmaking van de uitslag na het eten van de boterhammen. Langs deze weg danken we alle middenstanders die gezorgd hebben voor de prachtige prijzentafel.
- dat 180 jaar geleden onze beroemde volksdichter Theodoor Van Rijswijck werd geboren? Leonard De Cuyper bouwde het standbeeld voor deze "arme liereman". Het prijkt aan de Nationalestraat op de naar hem genoemde "Theodoor Van Rijswijckplaats".

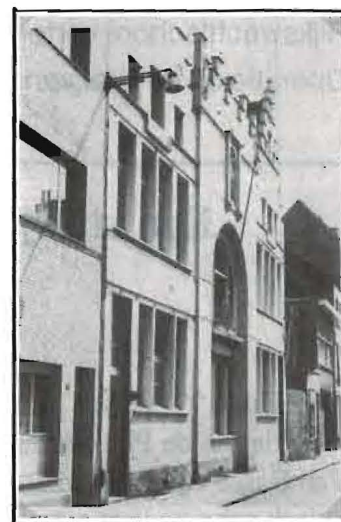

- dat poppenspeler Johan Zwijsen dit jaar precies 45 jaar geleden overleed? Hij bezorgde zijn burens en vrienden heel wat levensvreugde door zijn poppenspel in de Sleutelstraat. Hij woonde daar in het pand nr. 29.

Woning van Johan Zwijsen die met zijn poppenspel burens meer levensvreugde gaf. Sleutelstraat nr. 29.

- dat het rusthuis "Koehler" in december 1989 gesloten werd? Onmiddellijk daarna werd de aanbesteding van de nieuwbouw goedgekeurd. Het nieuwe rusthuis zal 90 woongelegenheden omvatten. Bij de afbraak is een blauwe hardsteen gevonden met een afbeelding van een lelie. De tekst "INDE GULDE LELI" stond erop. Volgens ons verwijst deze tekst naar de toenmalige Leliepoort in de Schoytestraat. Het Bijzonder Comité Algemeen en Sociaal Beleid van het OCMW besliste dan ook terecht om het nieuwe rusthuis de naam "De Gulden Lelie" te geven.

Het afgebroken rusthuis "Koehler" in de Schoytestraat 17-19.

- dat Nicolaas Francken dit jaar 395 jaar geleden stierf? Hij was de vader van de schilders Frans en Ambrosius Francken die beiden gewoond hebben in de Augustijnenstraat. De Franckenstraat is naar dit schildersgeslacht genoemd.
- dat weldra 60 gezinnen kunnen intrekken in de sociale woningblok op de Sint-Michielskaai 14-20? De sociale huisvestingsmaatschappij laat de renovatiewerken uitvoeren. De plannen worden uitgetekend door architect Jef Van den Broeck, professor aan het HAIR en zeer actief in het project "Stad aan de Stroom".
- dat Constance Teichmann, "de engel van Antwerpen", 90 jaar geleden stierf? Zij was de stichteres van het kinderziekenhuis Louise-Marie. Zij woonde in het pand "Den Rooien Brak" in Oever 4. Een gedenkplaat siert nog steeds haar geboortehuis.
- dat Radio Zuiderlicht haar 10-jarig bestaan vierde op 11 december ll.? Wij feliciteren hen en danken voor het jarenlange omroepen van onze initiatieven.

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 55

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: BAC St.-Andries 789-5662440-83

COMITE ST.-ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen 1

15de FOLKLORESTOET DOOR HET SINT-ANDRIESKWARTIER

ZONDAG 10 MEI 1992 - 15u.

Op zondag 10 mei gaat de derde lustrumstoet door de straten van de Parochie van Misericordie. De optocht wordt officieel geopend door het Antwerps Korps van Stadstrommelaars.

De 4de wijk anno 1900 toont zich weer in al haar facetten. Naast een melkkar die getrokken wordt door een hond en omringd wordt door een groep melkmeisjes treffen we er ook de mezenvangers aan, de vismarkt van toen, de sigarenmakers, de leursters en leurders met stootkar, de wasvrouwen, de lotelingen, de dokwerkers en zakken-naaisters, de gasontstekers, de verpleegsters van Constance Teichmann, de gouden jubilarissen in een koets voorafgegaan en gevolgd door familieleden en vrienden in een char-à-bancs en dienstmeisjes van de burgerij.

Vier thema's staan dit jaar speciaal in de kijker :

* Het orgeltje "Sint-Andries" rond een draaiorgel door wijkbewoners vervaardigd.

* Het toneelstuk "Trijntje Cornelis" van Constantijn

Huyghens dat vertelt over een Zaanadamse schippersvrouw die tijdens haar wandeling door Ant-

werpen in de Lepelstraat terecht kwam.

* De geschiedenis van "De Pacht" met :

- de klerken van Mintjens.
- "De Mannen van de Pacht" die de stadsreiniging muzikaal voorstellen
- een beerwagen.
- De kennismaking met het komend wijkcultureel centrum "De Pacht" dat in de lokalen van de voormalige D.O.R. zal geopend worden.

* De schutterij in Sint-Andries n.a.v. het feit dat in café "De Zageman" de zetel van een maatschappij van de kleine kruisboog gevestigd was.

Ook prins Ludo van "Lange Wapper" is van de partij samen met de Boemelbaronnen. Voor de muziek wordt gezorgd door drumbands met majoretten, vendeliersgroepen en volksdansers.

We hebben enkel nog de weerman nodig om van deze stoet een feestelijk wijkgebeuren te maken.

Van de tekening op de affiches worden litho's gemaakt op crème-achtig handgeschept papier. Een genummerd exemplaar kan gekocht worden bij Crèmerie Van Hecke, Nationalestraat 88 tussen 11 u. en 18 u. van maandag tot zaterdag. De oplage wordt beperkt tot 100 stuks en kost 250 fr. per litho.

U kan dit bedrag ook overschrijven op rekening nummer 789-5662440-83.

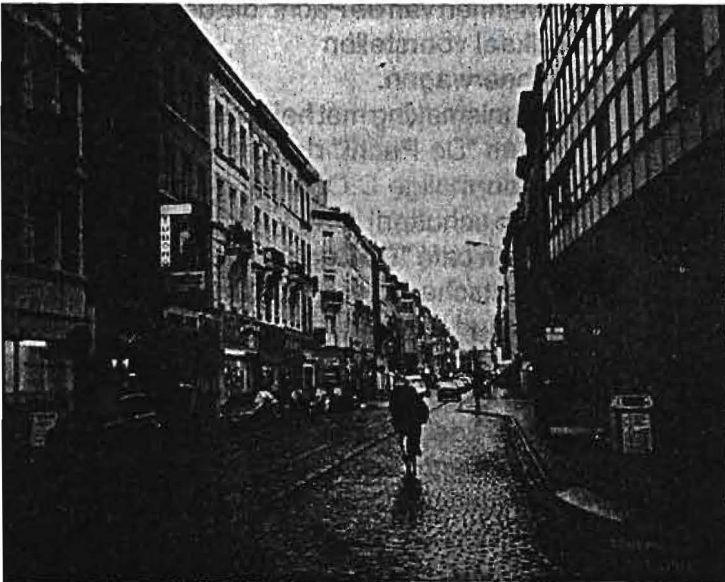
Affichetekening

VERDWENEN GANGEN EN STEEGJES IN BOEKSTEEG/NATIONALESTRAAT.

Deel 2 : De rechtekking van de Boeksteeg in de 19de eeuw.

- juni 1849 : In de Boeksteeg werden 72 gevallen van cholera geteld.
- 1849 : Een plan om op de bleekhoven in de Boeksteeg werkmanswoningen te bouwen wordt verworpen om gezondheidsredenen.
- 21/6/1856 : Er verscheen een vernietigend rapport inzake de resultaten van het kwaliteitsonderzoek der gangen samengesteld door: "l'Administration des Hospices".
- 1859 : In het St.-Andrieskwartier vielen 145 doden bij de cholera-epidemie.
- 26/8/1865 : De stad voert enkele gezondheidswerken uit.
- 1872 : Er zijn in de Boeksteeg reeds verschillende gangen en steegjes verdwenen.
- 16/1/1874: De gemeenteraad van Antwerpen keurt het plan goed om de Boeksteeg te verbreden.
- 12/3/1874 : Als reactie op het goedgekeurd plan gaat de stad een verbintenis aan met "Compagnie

- 12/9/1876 : De aanvatting van de afbraak kan nog niet beginnen want plots komt een zekere Hubert Pierquin (een grondeigenaar uit Parijs) met een nieuw plan. Deze wil de Boeksteeg verbreden tot 15 meter met daar bovenop een verbreding van de dwarsstraten van de Boeksteeg. Hiertoe diende men 4 ha. grond te onteigenen, waaronder gronden en eigendommen van Moretus en van De Beuckelaer, de stokerij Meeus en godshuizen.
- 31/10/1876 : Het plan is klaar. De Boeksteeg kan verbreed worden tot 15 meter en zal een lengte hebben van 700 meter van Groenplaats tot Kronenburgstraat.
- 13/6/1877 : Een koninklijk besluit keurt het plan Pierquin goed (2de sanering) onder burgemeester Leopold De Wael.
- 27/7/1877 : De Boeksteeg verandert van naam en wordt Nationalestraat.
- 3/10/1878 : De slopingswerken vangen aan in de Nationalestraat, voorheen Boeksteeg.
- 1879 : Alle huizen en stegen aan de oostzijde van de Nationalestraat zijn reeds afgebroken.
- 1880 : Er worden nogmaals 106 woningen afgebroken in de Nationalestraat.
- einde 1881 : De afbraak is ten einde. Er verdwenen in totaal 250 woningen.
- 1892-1894 : Er wordt in de Nationalestraat elektrische verlichting geplaatst - evenwel op proef. Een proef die vermoedelijk duurde tot in 1952 toen er vaste lichtpunten geplaatst werden.
- 26/8/1895 : Een voorstel/verzoek werd gedaan door de vereniging "De Wielemannen" om in de Nationalestraat een fietspad te voorzien van 1 meter breed. Dit wordt door de Antwerpse Gemeenteraad in beraad gehouden. Een beraad dat ten huidige dage ergens in een gedekt potje steekt, vernims in 1902 een elektrische tramlijn werd aangelegd (in de Nationalestraat) tussen het Zuidstation (de toenmalige Bolivarplaats) en het centrum van de stad.

De huidige Nationalestraat

Immobilière de Belgique" om de Boeksteeg te verbreden tot 12 meter. Bij de uitwerking van het plan, door ir. Van Beveren, komt deze op een breedte van 15 meter in plaats van 12 meter. Deze 15 meter was nodig om alle stegen en gangen te doen verdwijnen en om zo meer lucht en licht te scheppen in de nieuw te bouwen huizen. Tevens zal de Boeksteeg verlengd worden tot aan de Groenplaats.

Wordt vervolgd.

Meulemans André, stadsgids

130 JAAR GELEDEN EEN
GOUDEN JUBILEUM IN DEVLIERSTEGHE,
NU IN DE 15de FOLKLORESTOET
OP 10 MEI

Tekening Lodewijk Van Aken

De "Vliersteghe" stond bij de toenmalige Antwerpse politie niet als een gemakkelijke straat bekend. Als commissaris Cux echter door de steeg wandelde, was het er opvallend stil en werkten de mannen ijverig verder aan het matten van stoelen. Deed daarentegen ondercommissaris Van de Poel zijn ronde in de "Vliersteghe", dan werd hij onthaald op smalend gelach en geroep. De bewoners hadden hem de bijnaam "Janneke de Lacher" gegeven omdat niemand hem ooit had zien lachen. Als echter commissaris Toussaint de "Vliersteghe" passeerde werd er niet gelachen, want deze man der wet stond bekend als een uitdagend en voor niets bevreemde pakkeman die voortdurend driftig met zijn knuppel zwaalde, daarmee rakend al wat hij maar bereiken kon. Op 8 september 1862 werd er een "jubilee" gevierd in de "Vliersteghe".

Naast de woning van de jubilarissen bevond zich het huis van "Pietje de Dood", een graatnager man die door de bengels van de straat vergeleken werd met de bekende man met de zeis. In de vensteropening van zijn woning had hij een plaasteren O.-L.-Vrouwebeeldje staan. In de gaten had hij kaarsen gezet die dienden voor de feestverlichting. Naast hem zat Blinde Kobe die een gelegenheidsdeuntje blies op zijn fluit.

MIE TROTTINET

Als 25ste in een reeks merkwaardige volksfiguren uit "de parochie van miserie" vertellen we deze keer over Celina Hannes, echtgenote Montens. Hoe ze aan haar bijnaam "Mie Trottinet" kwam, is een leuk verhaal. Celina bestelde 26 jaar lang telegrammen. Op een zekere dag bracht haar zoontje een autoped ("trottinet" in het Antwerps dialect) mee naar huis. De jongen had ze gekregen van een vrouw die vele

oude spullen bij hield.

Celina zag in deze tweewieler het ideale vervoermiddel om haar telegrammen vlugger besteld te hebben. De volgende morgen zag het volk van het Sint-Andrieskwartier Celina "per trottinet" door de straten snorren.

Celina woonde in een pittoresk steegje in de Lange Riddersstraat nr. 79. Dit stemmig plekje heet "De Witten Griffioen". Later verhuisde ze naar de Pachtstraat nr. 3. Jarenlang reed Celina mee in onze folklorestoeten. Ze nam plaats in een old-timer naast Hector De Grootte, jarenlang carnavalvierder met sombrero in de 4de wijk.

De anecdote doet de ronde dat Celina eens een pils bestelde in een café aan de Zuiderdokken. Ze kreeg echter een glas whisky wat ze prompt leegdrank. Toen ze naar buiten ging en vlug haar "trottinet" opstapte, reed ze pardoos de Zuiderdokken in. Door onderkoeling bevangen werd ze nadien naar het Sint-Elisabethziekenhuis overgebracht, waar ze op "de blauwe

DE WITTEN GRIFFOEN

steen" in het dodenhuis werd gelegd. Na 24 uur kwam Celina bij en vluchtte in haar doodskleed de kliniek uit.

THEATERAGENDA VAN DE 4de WIJK

- Mulatulitheater, Lange Vlierstraat 5, elke vrijdag en zaterdag om 20.30 u. : "Park-residentie" (Neil Simon) in een regie van Guido Maeremans. Tot en met 13 juni.

- Augustijnertheater, IJzerenwaag 6, zaterdag 25 april, vrijdag 1 en zaterdag 2 mei telkens te 20.15 u. en zondagmatinee op 26 april te 15 u. : "Hoera, 't is een

jongen" (Arnold en Bach) in een regie van Staf Tits.

- Noordteater, Steenhoudersvest 16, elke vrijdag, zaterdag en zondag te 20.30 u., zondagen 12, 19 en 26 april matinee om 15 u. : "De geheime memoires van E.M.J." (Neil Simon). Tot 26 april.

Wist ge ... ?

¶ dat het dit jaar precies 450 jaar geleden is dat bouwmeester Domien De Waghemaekere overleed? Hij woonde evenals Pieter Appelmans in de Steenhouwer vest. Hij ontwierp de plannen voor het Vleeshuis voor het beenhouwersambacht. Zijn bakstenen gevels met torentjes versierd maken dit pand tot één van de merkwaardigste voorbeelden van burgerlijke bouwkunst in Antwerpen.

Het Vleeshuis

Antoine Dhooge (l.) en John Bocklam (r.)

¶ dat tamboer-majoor John Bocklam en trommelaar Antoina Dhooghe reeds 35 jaar actief zijn bij het Antwerpse Korps van Stadstrommelaars? Hiervoor ontvingen zij een herinneringsmedaille van het stadsbestuur en een zilveren medaille van het Ministerie van Cultuur. In zijn huldewoord loofde schepen Jan Claes het korps dat sinds 1898 alle belangrijke evenementen in en rond Antwerpen eer en waardigheid verleent. Ook het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft" feliciteert beide heren voor de geleverde prestaties.

¶ dat op 17 februari ll. de Spaanse architect Manuel de Sola-Morales, de hoofdontwerper van "Stad aan de Stroom", zijn plannen kwam toelichten i.v.m. de renovering van de Scheldekaaien? Hij wil de strook in vier delen opsplitsen en deel per deel aanpakken. Bewonersgroepen bespraken dit voorontwerp op de bijeenkomsten van 12, 19 en 26 maart en 2 april.

¶ dat de Antwerpse Miniaturstad haar vijfjarig bestaan vierde op 12 maart ll. in aanwezigheid van burgemeester Bob Cools? Ook wij feliciteren de werkgroep voor de reeds geleverde arbeid en wensen hen veel succes in de volgende jaren.

¶ dat het 190 jaar geleden is dat Gilles geboren werd in de Lange Riddersstraat? Hij was triangelspeler bij bruiloften, baardscheerder, catechismusleraar, getuige bij notariële akten, helper in de kerk en "zuiger" bij kraammoeders met moeilijkheden.

¶ dat het wijkcultureel centrum de naam "De Pacht" heeft gekregen? Deze naam verwijst naar de uitbaterspachters, waarvan de voornaamste Mintjes was. Zijn werklieden kregen al vlug de bijnaam "de klerken van Mintjens" omdat ze met hun bezems schrijvende gebaren maakten.

AANKOOP- OF BOUWPLANNEN ???

Voor alle geïnteresseerden organiseert B.A.C.-SPAARBANK een WOON-INFO avond met medewerking van een kredietspecialist, notaris en architect.

Wanneer : **8 Oktober 1992 te 20 uur.**

Waar : **Generaal Lemanstraat 27**, Zetel Antwerpen B.A.C. Spaarbank.

Inkom GRATIS maar voorinschrijven moet in één der B.A.C. kantoren Nationalestraat.

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 56

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: BAC St.-Andries 789-5662440-83

COMITE ST.-ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen 1

ACHTSTE VOETRALLY DOOR HET SINT-ANDRIESKWARTIER

ZONDAG 11 OKTOBER 1992

Voor de achste keer reeds nodigen wij U uit deel te nemen aan onze voetrally door de 4de wijk. We komen op 11 oktober samen in het wijkhuis, Sint-Andriesstraat nr. 7. Daar kan vertrokken worden vanaf 14 uur tot ten laatste 14.30 u.

Weer kunnen we U nieuwe informatie geven over beroemde inwoners uit het Sint-Andrieskwartier. Tussendoor vertellen we ludieke verhalen over volksfiguren uit de "parochie van miserie". Tevens willen we U ook gegevens doorspelen over markante gebouwen in de 4de wijk.

Na de rally verzamelen we opnieuw in het wijkhuis waar, tijdens het eten van boterhammen met kop en kaas bij een geurig kopje koffie, nog wat kan nagepraat worden, wat ons de gelegenheid geeft in die tijd de binnengekomen antwoorden te verbeteren. De antwoorden moeten ten laatste tegen 18 uur afgegeven worden.

U betaalt voor de deelname aan deze rally 150fr., vragenbrochure, boterhammen en koffie inbegrepen. Kinderen betalen slechts 75 fr. voor hetzelfde pakket.

U kan Uw deelname schriftelijk of telefonisch melden bij Guido Smulders, Schoytestraat 60, tel. 231 64 34 of U kan even binnenlopen bij Crèmerie Van Hecke, Nationalestraat 88 tussen 11 uur en 18 uur. U kan Uw bijdrage ook storten op rekening 789-5662440-83 t.n.v. Rik Van den Bergh, Steenbergstraat 32 met vermelding "Deelname voetrally 1992".

Zij die meewandelen zonder vragenbrochure in te vullen, betalen voor de koffie en de boterhammen 80 fr.

Na het eten zullen 's avonds de prijzen worden gekozen aan de toontafel, dit in volgorde van het behaalde aantal punten. Voor iedere deelnemer is een prijs voorzien.

Iedereen kan deelnemen. Er is geen voorkennis vereist. Alle antwoorden zijn ter plaatse te vinden.

Historiek

VERDWENEN GANGEN EN STEEGJES IN BOEKSTEEG/NATIONALESTRAAT.

Deel 3 : Wonen in de Boeksteeg in de 19de eeuw.

De woontoestanden worden in de 19de eeuw steeds slechter voor de arbeidende klasse, ook in het St.-Andrieskwartier, parochie van miserie. Deze bijnaam van dit kwartier geeft duidelijk weer hoe de toestand was.

De slechter wordende woontoestanden worden toegeschreven aan drie factoren :

1. De schaarse bouwruimte, die veroorzaakt werd door een beperkt grondgebied vanwege de Spaanse wallen. Antwerpen bezat toen nog een verouderde woonvoorraad uit de 16de eeuw. Van de oppervlakte intramuros (binnen de muren) kwam er in 1829 hooguit 3% in aanmerking voor nieuwbouw.
2. Tussen 1796 en 1875 was er vanuit het platteland een enorme bevolkingstoename van + 190%.
3. De sociaal-economische factoren waren de grootste oorzaak van de slechte woontoestanden, dit kwam door:
 - a. de teloorgang van de textielsector begin 19de eeuw, hierdoor ontstond er een grote werkloosheid.
 - b. de loondruk van de actieve bevolking.
 - c. de stijging van de huurprijzen.
 - d. de bezuinigingen van de arbeiders op de huisvestingsinkomens.

Door deze factoren onstond er enerzijds een opsplitsing van de beschikbare ruimte in kleinere eenheden en anderzijds een verhuizing naar stegen en achterbuurten. Zo kwam het dat er in de 19de eeuw langs beide zijden van de Boeksteeg (Nationalestraat) steeds meer gangen en stegen bevolkt werden.

Een kort overzicht van het aantal bewoners geeft u een idee hoe de toestand was :

in 1796 : 213 bewoners voor 100 panden,

in 1875 : 331 bewoners voor 155 panden,

in 1910 : 159 bewoners voor 100 panden,

in 1978 : 134 bewoners voor 84 panden.

De vermindering vanaf 1910 was te wijten aan de afbraak van de Boeksteeg. Hierdoor verdwenen er 250 woningen.

Aan de uitgedreven bewoners werd er geen alternatief geboden. Deze laatsten zochten hun toevlucht in andere

zijstraten van de Boeksteeg die reeds overbevolkt waren. Ongeveer 68% van de bewoners van de Boeksteeg verhuisde naar andere straten in het Sint-Andrieskwartier. Het probleem van de overbevolking werd doodeenvoudig naar andere plaatsen verlegd.

Stadsgids André Meulemans.

De Nationalestraat vóór 1900. (Leuven, Kadoc).

THEATERAGENDA VAN DE 4de WIJK

- Antwerpse Miniaturstad, Scheldekaai Hangar 15a : 6de Groots Miniaturfeest, met klank- en lichtspel, play-backshow en gastoptredens van Peggy Christy en het Jachthoornkorps "Fungamus" op 26 en 27 september.

- School Kloosterstraat : Grote Griezel-Fancy-Fair door de Gym- en Fitnessclub "De Hoop" met turndemonstratie en griezelattracties, op 26 september.

- Multatulitheater, Lange Vlierstraat 5 : "De vrolijke vrouwtjes van veertig" (Arne Sultan) vanaf 18 september elke vrijdag en zaterdag te 20.30u.

- Noordteater, Steenhouwersvest 16 : "Bossemans en Coppenolle" (Van Stalle en d'Hanswijck) vanaf 18 september elke vrijdag, zaterdag en zondag te 20.30 u. - "Vrouwen, geen probleem !" (Woody Allen) vanaf 6 november elke vrijdag, zaterdag en zondag te 20.30 u.

'T ORGELTJE SINT-ANDRIES

Warre Van den Bulck en Frans Gorissen hebben ruim veertien maanden gewerkt aan de bouw van een straatorgeltje zoals die in vroeger jaren in de straten van de 4de wijk te zien en te horen waren.

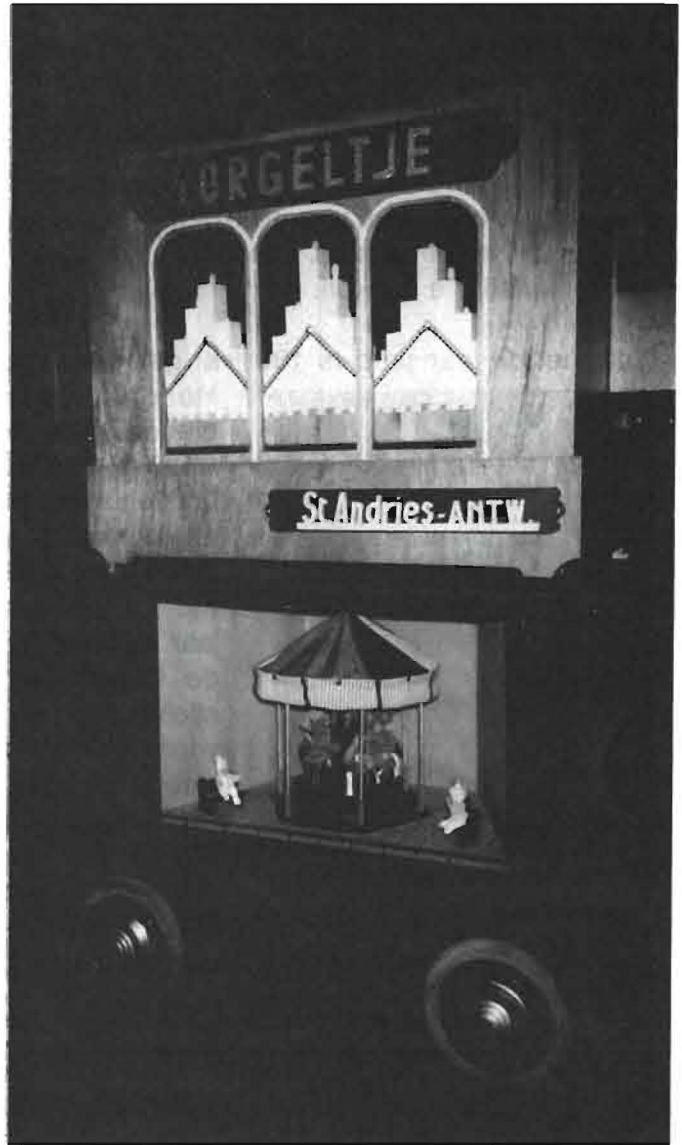
Het orgeltje is vervaardigd naar een model van een zelfbouwpakket uit Atelier Robert Hopp Facture d'orgues, Château des Confines, in Montoux. Het werkt pneumatisch en beschikt over 29 pijpen.

Het draaiorgel werd op 4 april ll. in taverne Square, Nationalestraat 33, gedoopt tijdens een plechtigheid waarin heel behoedzaam het blauwe beschermzeil van het muziektuig gelicht werd. Nadat de eerste orgeltonen door de gelagzaal klonken, trakteerde meter Marie-Louise Meulemans de genodigden op suikerbonen. In de doopakte werd vermeld dat het orgeltje in een goede gezondheid verkeerde en 60 kg woog. Peter Pierre Van den Bergh, die samen met zijn echtgenote en Gaby Guldix het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft" vertegenwoordigden, bood de orgelbouwers een ets aan en las een doopversje voor.

Na het officiële gedeelte liet Warre Van den Bulck zijn composities hun première beleven: "De mars van Sint-Andries" en "De Sint-Andrieswals". Deze muziekstukken werden door R. Boyadjoglou uit Villeneuve-Tolosane in boeken geponst en voorzien van teksten die op papier werden gezet en door de aanwezigen konden worden meegezongen.

Op 10 mei ll. werd de Antwerpse folklore verrijkt toen het orgeltje mee in de Sint-Andriesstoet op een wagen te bewonderen was.

Jan Hellinx en Luc Peeters schreven een mooi artikel over deze merkwaardige gebeurtenis in de Gazet van Antwerpen en Renaat Van der Linden, de voorzitter van de Koninklijke Bond van Oostvlaamse Volkskundigen, wijdde er een bladzijde aan in het driemaandelijks folkloristisch tijdschrift "Oostvlaamse Zanten".

Langs deze weg wensen wij Warre en Frans van harte proficiat !

100 JAAR PLEZIER IN DE PAROCHIE !

Jack Verstappen

stamde uit de Schoytestraat en zijn tante was de dochter van herbergierster Mieke Mertens uit de Kloosterstraat 114, de enthousiaste leidster van de halfvastenploeg "Mottig Mieke".

Jack Verstappen volgde o.a. muziekonderwijs te Antwer-

Volgend jaar zal t.g.v. het feit dat Antwerpen de culturele hoofdstad van Europa wordt een boek verschijnen over 100 jaar volksleven in Sint-Andries. Het wordt geschreven door folklore-auteur Jack Verstappen, die hiermee reeds aan zijn 58ste boek toe is. De vader van Jack, Louis Verstappen, werd geboren in de Sint-Rochusstraat nr. 13. Zijn grootmoeder, mevrouw Jan Verstappen,

pen en werd free-lancemedewerker van de BRT-Televisie waar hij o.a. 15 afleveringen schreef voor het populaire familiefeuilleton "Schipper naast Mathilde".

Later ging hij zich meer toeleggen op de journalistiek en publiceerde o.a. verhalen en gedichten in het Magazine van Radio Antwerpen (toen nog Radio Kerkske), in het dagblad "De Dag" (toen gevestigd in de Pompstraat) en in het "Weekblad voor Iedereen".

Hij hield zich vooral bezig met volkskunde. Zo schreef hij o.m. "Volkszangers in Antwerpse café-chantants" (1963), "70 jaar Antwerps Poesje" (1970), "Moord en brand in Antwerpen" (1986) en de "Encyclopedie van het Antwerpse toneel- en muziekleven" (1990).

Hij staat vermeld in de "Literaire Gids van de Provincie Antwerpen" en wordt genoemd in het verzamelwerk "Wie is Wie in Vlaanderen ?".

Het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft" is dan ook terecht fier dat Jack zijn volgende boek wijdt aan de 4de wijk van Antwerpen.

Wist ge ... ?

¶ dat wij enorm geluk hadden met het weer tijdens onze 15de folklorestoet van 10 mei ll.? Tijdens de omloop vielen hooguit enkele druppeltjes bij de aanvang rond 15 uur. Langs deze weg houden wij eraan alle medewerkers, sponsors en, toeschouwers hartelijk te danken.

¶ dat het dit jaar precies 180 jaar geleden is dat

Geboortehuis van H. Conscience, Pomstraat 30.

Hendrik Conscience geboren werd ? Zijn geboortehuis staat in de Pompstraat nr. 30 en werd n.a.v. het Consciencejaar in 1983 door de Consciencestichting gerenoveerd. U kan nog steeds het boekje "Conscience, een leven in een notedop" van stadsgids André Meulemans

aankopen tegen de prijs van 150 fr. via rekeningnummer 789-5662440-83.

¶ dat het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft" met 50 personen opstapte in de Rederijkersomwegang van 8 augustus ll., die de Stad Antwerpen inrichtte n.a.v. het begin van de Antwerpse kermisweek ? De groep beeldde de burgerij anno 1900 uit met dienstpersoneel.

¶ dat op 11 juni ll. een info-avond werd georganiseerd door de Werkgroep Programmatie van het

Onze 15de folklorestoet van 10 mei.

Wijkcultureel Centrum "De Pacht" in de zaal van het Dienstencentrum "Den Oever" van de Korte Riddersstraat 12 ? Er konden vragen worden gesteld door de wijkbewoners aan schepen Mangelschots, Marc Swingedouw (voorzitter van de Antwerpse Culturele Raad) en Liesbet Wouters, van het Cultureel Centrum van Berchem, onder wiens bevoegdheid het Wijkcultureel Centrum "De Pacht" zal functioneren.

¶ dat het project "Stad aan de Stroom" aan de ruimte van de Scheldekaaien 19B en 19C het parkeerterrein van de autobussen zal reorganiseren? De parkeerplaatsen zullen worden afgebakend. Er wordt voor de buurtbewoners plaats voorzien. Aangepast straatmeubilair zal dit gebied heel wat aantrekkelijker maken.

AANKOOP- OF BOUWPLANNEN ???

Voor alle geïnteresseerden organiseert B.A.C.-SPAARBANK een WOON-INFO avond met medewerking van een kredietspecialist, notaris en architect.

Wanneer : **8 Oktober 1992 te 20 uur.**

Waar : **Generaal Lemanstraat 27**, Zetel Antwerpen B.A.C. Spaarbank.

Inkom GRATIS maar voorinschrijven moet in één der B.A.C. kantoren Nationalestraat en in kantoor Hoogstraat

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr. 57

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: BAC St.-Andries 789-5662440-83

COMITE ST.-ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen 1

SINT-ANDRIESFOLKLORE 1893 - 1993

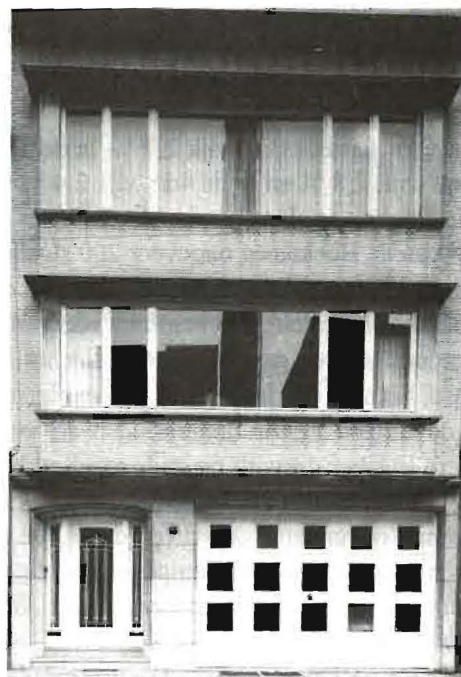
Zoals U reeds weet uit ons vorig krantje is Jack Verstappen een dynamisch folkloreschrijver wiens vader in de St.-Rochusstraat nr. 13 geboren werd. Jack wilde als bijdrage tot de culturele initiatieven die t.g.v. Antwerpen '93 genomen worden, een boek schrijven over de Antwerpse volkswijken. Maar bij nader onderzoek was het voor hem overduidelijk dat het St.-Andrieskwartier interessant genoeg was om er een volledig boek aan te wijden. Jack ging op stap om informatie te verzamelen. Hij kwam terecht bij Vic Cuyt, de organisator van de jaarlijkse volksspelen in de 4 de wijk. Vic vertelde hem over ons comité dat zich vooral bezighoudt met de folklore van de Parochie van Misericordie. Zo kwam Jack Verstappen met ons in contact. Wij waren direct enthousiast voor zijn plannen. De informatie uit het comité-archief werd aangevuld met gegevens en foto's van verschillende wijkbewoners en sympathisanten, die dat graag voor dit boek ter beschikking stelden.

Zo kreeg Jack een duidelijk overzicht van wat hier aan buurtactiviteiten, verenigingen en muziekmaatschappijen de laatste 100 jaar leefde.

Het boek wordt echter geen saaie opsomming van namen en feiten. De schrijver vertelt ook plezierige anecdotes en nostalgische herinneringen aan zijn vader.

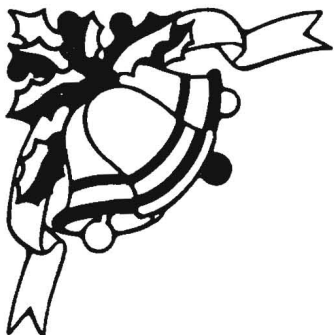
Indien U geïnteresseerd bent in de folklore van het Sint-Andrieskwartier kan dit waardevol boek ook in Uw boekenkast prijken. Als U voor 28 februari met bijgaand stortingsformulier voorintekent, wordt U niet alleen de trotse eigenaar van dit werk.

maar wordt Uw naam ook achteraan in het boek vermeld.

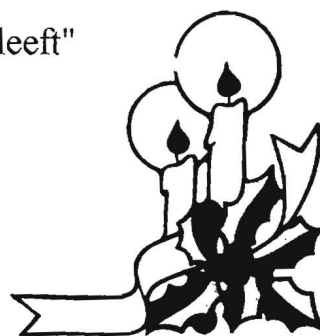

*Geboortehuis van Louis Verstappen
Sint-Rochusstraat 13.*

Foto : Dominique Janssen.

De leden van het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft"
wensen alle lezers een gelukkig 1993

Historiek

VERDWENEN GANGEN EN STEEGJES IN BOEKSTEEG/NATIONALESTRAAT

Deel 4 : Woontoestand van de Boeksteeg in de 19de eeuw

De erbarmelijke woontoestanden in de Boeksteeg kwamen voor het eerst aan het licht bij de overheid tijdens de cholera-epidemie van 1832-1833. De woontoestanden verergerden nog bij de volgende epidemie van 1846 tot 1849. De politie en het "Comité de Salubrité publique" stelden in de 4de wijk een onderzoek in en toonden aan dat van de 43 gangen in de Boeksteeg er 28 waren die in een "état de véritable délabrement" verkeerden. Hiervan telden 8 gangen 46 huisjes.

Bij de cholera-epidemie in 1866, vond de overheid het Sint-Andrieskwartier zeer onhygiënisch. Bij deze epidemie vielen er in de 1ste wijk 5,8 % slachtoffers, in de 2de wijk 3,6 %, in de 3de wijk 2,7 %, in de 5de wijk 5,8 %, in de 6de wijk 2,8 % en in de 4de wijk 2,4 % waarvan 7,49 % in de Boeksteeg. Dat betekende dat er in de gangen en steegjes van de Boeksteeg ongeveer 200 slachtoffers vielen. Op 21 juni 1856 werd door "l'Administration des Hospices" een onderzoek ingesteld. Het resultaat was verbijsterend. Op de 16 gecontroleerde gangen werd er slechts 1 bewoonbaar verklaard, het was de Hanengang. In het algemeen genomen waren de huizen slecht onderhouden en vuil. Zij waren verouderd en leken dikwijls op oude schabrakken. De verdiepingen waren te laag en de daken lekten meestal. De deuren en de ramen waren smal en scheefgezakt. De inkom van de gangen en steegjes was vuil, dampig en vochtig. Hij was deels gedemonteerd en zelfs weerzinwekkend. In de donkere trapholten trof men ruwe en ongeschilderde trappen aan. De bestrating liet veel te wensen over en was betreurenswaardig. Er waren weinig of geen open koeren. De riolen waren meestal niet overdekt zodat ze in open lucht lagen. De ingevallen wanden ervan waren dikwijls verstopt of defekt en er was geen afvloeiing van water. Het aantal pompen was

Willem Linnig Jr. : "Afbraak der Boeksteeg"

onvoorstelbaar. Honderd huurders moesten 1 pomp gebruiken, die dan nog meestal kapot was. Het regenwater dat in een bak vergaard werd was het drinkwater voor de mensen, maar die bak was ook de drenkplaats van de aanwezige dieren. De slecht geplaatste, vuile toiletten waren meestal losgescheurd van de muur en mondden uit in de open riool. Men telde 1 w.c. voor 60 inwoners. In de kelders werden er kippen gehouden en de konijnen sliepen onder het bed in de woonruimte. Het was dan ook niet uitgesloten dat in deze omstandigheden de huisjes overspoeld werden door de weekluizen. Het waren echte ghetto's.

Na de verbreding van de Boeksteeg voerde men een nieuwe verplichting in bij de bouw van de huizen: de oppervlakte van een koer moest minstens 12 % zijn van de oppervlakte van de woning, voor de hoekhuizen was dit 7 %.

André Meulemans
Stadsgids

THEATERAGENDA VAN DE 4de WIJK

- Miniaturstad Antwerpen presenteert het 7de Joelfeest met animatie door het Jachthoornkorps "Fugamus" en de groep "Irish Fiddle Playing" van John Fitzgerald tijdens de kunstambachtelijke kerstmarkt. Op 18 december vanaf 19 u. en op 19 en 20 december vanaf 11 u. in Hangar 15a van de Scheldekaaien.
- Augustijnercentrum, IJzerenwaag 6 : "Lieve Vrienden" (Reginald Rose) op 16, 22 en 23 januari te

20.15u. en op zondag 17 januari te 15 u.

- Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5 : "Ja, wie daar?" (Knock, knock, who's here ?) van Derek Hoddinott vanaf 9 januari tot en met 3 april elke vrijdag en zaterdag om 20.30 u.

- Noordteater, Steenhouwersvest 16 : "Prinses Tamara" (Leen Van Marcke) op 19 en 26 december te 15 u. en te 19.30 u. en op 20 en op 27 december te 15u.

AQUARELEN EN TEKENINGEN VAN NICO PARASSIADIS

Tentoonstelling van 10 november tot 22 april.

In Café-theater "Multatuli", Lange Vlierstraat 5

alle dagen open behalve zondag en maandag van 14 tot 22 u.

"Sint-Andrieskwartier herleeft" interviewde wijkbewoner Nico.

** Hoe geraakte je in de Rijke Beuckelaerstraat verzeild ?*

N.P.: Ik ben geboren in het Schipperskwartier, een echte volksbuurt. Door iemand te leren kennen, waar ik later dan mee getrouwd ben, vond ik het wenselijk van naar een iets rustiger buurt te verhuizen. Zo zijn wij dan in het Sint-Andrieskwartier terecht gekomen. Dat had ook een volks karakter, maar het was zachtaardiger dan in de Schippersstraat.

** Vind je het prettig wonen in de 4de wijk ?*

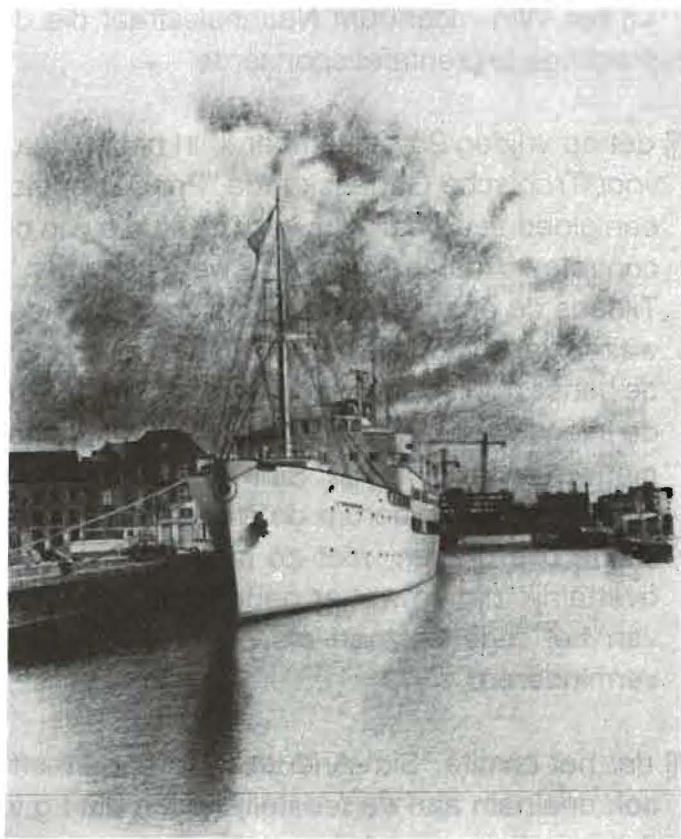
N.P.: Zeker. Ik zou nergens anders meer kunnen leven.

** Hoe zet je je in voor de buurt ?*

N.P.: Ik ben lid van de Stuurgroep van het Herwaarderingsgebied St.-Andries, ik maak deel uit van de werkgroep van het Wijkcultureel Centrum "De Pacht", ik teken illustraties en karikaturen voor de SP-Propagandakring van de 4de wijk, ik stap ook regelmatig mee op in themawagens van de folklorestoeten "Parochie van Miserie" en ontwerp affiches voor het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft".

** Heb je voor tekenen en schilderen een speciale opleiding gehad ?*

N.P.: Als kleine jongen was het mijn grootste plezier om te tekenen, terwijl mijn kameraden buiten speelden. Ik ben naar de school van de Londenstraat "Sierkunsten" gaan volgen. Het ging echter meer de kant uit van muren beschilderen i.p.v. de artistieke richting. Professor Frank-Ivo Van Damme gaf me toen de raad naar de Academie te gaan. Ik heb daar gedurende enkele jaren heel wat technieken geleerd. Toen moest ik gaan werken omdat er thuis centen moesten komen. Ik besloot dan in de foto-gravure-richting te gaan. Daar ontdekte ik dat er wel een 30-tal mensen heel wat beter konden tekenen en schilderen dan ik. Ik hing toen mijn materiaal aan de haak en ik begon muziek te spelen.

** Waar gaat je persoonlijke voorkeur naar uit : aquarellen, tekeningen, olieverfschilderijen of litho's ?*

N.P.: Ik verkies eigenlijk aquarellen omdat dit een speelse manier van schilderen is. De uitdaging van nat in nat te werken, de spanning van hoe het water in welke richting gaat lopen, vind ik heel boeiend. Als dat in de verkeerde richting uitvalt, kan je wel acht of negen probeersels stuk scheuren voordat je er één of twee hebt die lukken. Het drogen van het papier heeft hier heel veel belang. Het in potlood tekenen is voor mij een langdurige activiteit omdat ik dat helemaal tot in de details uitwerk. Daar kan dat speelse soms wel in verdwijnen.

** Je speelde vroeger in de parochiefeestzaal "De Kring" in "Gesloten circuit". een toneelstuk van Pros Heylen. Heb je nadien nog in andere toneelstukken gespeeld ?*

N.P.: Pros vroeg mij toen om in zijn toneelstuk wat gitaar te spelen. Ik had daarvoor nooit theater gedaan. Uiteindelijk moest ik ook in het stuk acteren. Dat is toen op video opgenomen en op die manier ben ik bij het T.A.A. van Alex Van Haecke terecht gekomen. Daar heb ik een vijftal jaren in successtukken gespeeld.

** Speel je nu nog toneel ?*

N.P.: Ik ben ermee opgehouden door familiale redenen. IK speel nu niet meer.

** We wensen je nog veel succes met je teken- en schilderwerk.*

Wist ge ...?

¶ dat onze 8ste voetrally door het Sint-Andrieskwartier op 11 oktober ll. een grote bijval kende ? 116 enthousiaste wandelaars losten de vragen op. Langs deze weg danken wij het Winkelcentrum Nationalestraat die de prachtige prijzentafel sponserde.

¶ dat op vrijdag 25 september ll. in het Instituut voor Tropische Geneeskunde "Prins Leopold" een gloednieuw centrum voor de studie van de controle op malaria in gebruik werd genomen ? Tijdens de academische zitting werd erop gewezen dat nu nog meer dan 2 miljard mensen in de ganse tropische en subtropische wereld aan de infectie van malaria blootgesteld zijn. In het nieuwe centrum in de Sint-Rochusstraat wil men uitzoeken waarom de muggen, die deze ziekte overdragen, niet zo lang leven als ze overtalrijk zijn en wat er gebeurt op het einde van het regenseizoen als de broedplaatsen verminderen.

¶ dat het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft" ook deelnam aan de feestelijkheden die t.g.v. de beëindiging van de herprofilingswerken in de Rijke Beuckelaerstraat en de Korte en Lange Ridderstraat georganiseerd werden ? Wij presenteerden er de tentoonstelling "Van Ridder Steghe en Claus De Beuckeleer" in de lokalen van het Stedelijk Instituut voor Lager Onderwijs nr. 10, Lange Ridderstraat 48. Tevens lieten wij er de belangstellenden de geschiedenis van bovengenoemde straten zien in een gecommenterieerde montage van dia's in overvloeiing.

¶ dat we precies dit jaar de 385ste verjaardag vieren van de geboorte van schilder en graveur Erasmus Quellin ? Hij was een medewerker van Rubens en tekende talrijke titelbladen en illustraties voor Plantijn. Erasmus Quellin woonde in de - inmiddels afgebroken - dubbelwoning "De

Maan - De Fontein" in de Happaertstraat nr. 6. In de Sint-Andrieskerk hangen "Onze-Lieve-Vrouw en St.-Jozef bij de Kribbe" en "H. Engelbewaarder", werken van zijn hand.

¶ dat Mary Stuart, koningin van Schotland, en door haar huwelijk ook koningin van Frankrijk geworden, 450 jaar geleden werd geboren ? Haar beeltenis is nu nog terug te vinden aan een epitaaf in de Sint-Andrieskerk. Haar hofdames Barbara Moubray en Elisabeth Curlé vestigden zich ooit in het "Straetken onder den Toren" waarmee de Waaistraat bedoeld werd.

Epitaaf met de beeltenis van Mary Stuart. (Sint-Andrieskerk)

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr 58

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: BAC St.-Andries 789-5662440-83

COMITE ST.-ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen 1

VOORSTELLING VAN HET BOEK "PAROCHIE VAN PLEZIER" van JACK VERSTAPPEN DONDERDAG 27 MEI te 20 u. IN HET MULTATULI-THEATHER, LANGE VLIERSTR. 5

Het boek "Parochie van Plezier" dat handelt over 100 jaar volksleven, buurtactiviteiten, verenigingsleven en plezierige herinneringen van Jack Verstappen wordt op donderdag 27 mei voorgesteld aan de pers, de voorintekenaars en aan andere belangstellenden

Het programma ziet eruit als volgt :

1. Inleidende sfeergeluiden op de tonen van "t Orgeltje van Sint-Andries".
2. Het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft" verwelkomt Jack Verstappen in de wijk van zijn jeugd. Zijn vader, Louis Verstappen, werd geboren in de Sint-Rochusstraat nr. 13, zijn grootmoeder, mevrouw Jan Verstappen stamde uit de Schoytestraat en zijn tante was de dochter van herbergierster Mieke Mertens uit de Kloosterstraat 114, de enthousiaste leidster van de halfvastenploeg "Mottig Mieke".
3. De schrijver Gaston Durnez stelt het boek voor van zijn collega-auteur Jack Verstappen. Durnez zelf bewoont een pand in het Sint-Andrieskwartier aan de Sint-Jansvliet.
4. Jack Verstappen zelf aan het woord.

De voorverkoop van het boek werd een groot succes ! De intekenlijst werd afgesloten met een totaal van 232 verkochte boeken. Alle voorintekenaars worden uitgenodigd hun boek te komen afhalen na het officiële gedeelte. De andere belangstellenden kunnen zich die avond ook het boek aanschaffen tegen de prijs van 400 Fr. De boeken kunnen gesigneerd worden door de auteur.

De litho die door Nico Parassiadès gemaakt werd van de affiche voor de 15de folklorestoet dient als voorpagina van dit boek. Op 27 mei kan U voor of na de voorstelling van het boek nog één keer de aquarellen en tekeningen van deze wijkbewoner bewonderen.

Na 27 mei kunnen de mensen die nog geen boek "Parochie van Plezier" hebben nog een exemplaar kopen op de volgende adressen :

* *Multatuli-café* Lange Vlierstraat 7-9
2000 Antwerpen (niet op zondag en maandag).

Die dagen zijn ze wel te koop in *café "Selecta"*, Lange Vlierstraat 20)

* *IJssalon Van Hecke*
Nationalestraat 88
2000 Antwerpen (niet op zondag)

* *Boekhandel - Antiquariaat*

"*De Lege Spiegel*"
Korte Doornikstraat 1
2000 Antwerpen (dinsdag gesloten)

VERDWENEN GANGEN EN STEEGJES IN BOEKSTEEG/NATIONALESTRAAT

Deel 5 : Bewoners van de Boeksteeg in de 19de eeuw.

De overheid bestempelde de bewoners van de Boeksteeg in de 19de eeuw als zijnde kleine zelfstandigen en winkeliers, ambachtslieden en kramers.

De Boeksteeg uit 19de eeuw herbergde meestal fruit- en groentenverkoopsters, werklieden aller aard, strijksters, zakkenmaaksters, koffieboonraapsters en leurders.

De vele kleine winkeltjes verkochten : groenten en fruit, specerijen, kaas en honig, garen en lint, rommel van oude kleren en meubelen.

Als gevolg van de lage lonen en de gestegen huurprijzen werden bestaande binnenplaatsen en achtertuinen volgebouwd met ganghuisjes door grondspeculanten. Grondspeculanten die er op uit waren slechts de geringste- en goedkoopste materialen te gebruiken. Er ontstond een nieuwbouw van minderwaardige kwaliteit van woningen met weinig of geen hygiënische voorzieningen.

Alles was gericht op winstmaximalisatie van de eigenaar. Tussen 1796 en 1875 was het aantal gangen verdubbeld van 10 naar 20 eenheden en verdriedubbelde het aantal ganghuisjes in de Boeksteeg van 55 naar 145 !!

Overzicht 1796 t.o.v. 1875 :

	1796	1875
% ganghuisjes/aantal woonpanden	25%	44%
% gezinnen en bewoners/		
aantal gezinnen en bewoners	19%	32%
gemiddelde woonruimte	22,2 m ²	25,8 m ²
m ² ruimte per inwoner	6,29	4,00

Antwerpse zakkennaaister,
ca. 1925

verz. Stadsarchief Antw.

Volgens bouwheer Bourla, was er minstens 14m³ lucht per persoon nodig, moest een vertrek 2 tot 2,5 m hoog zijn en diende een woonruimte voorzien te worden van 6 à 7 m² per inwoner !

In 1796 voldeed 40% niet aan deze normen en in 1875 was dit zelfs 63% !

Meulemans André, stadsgids.

ZONDAG 16 MEI : ANTWERPEN FIETSSTAD

Fietskampagne verkreeg van het schepencollege dat de Antwerpse binnenstad van Leien tot aan de kaaien autovrij wordt. Een echte overwinning voor de fiets, en we verwachten vele duizenden fietsers. Net zoals vorige jaren is er een netwerk van vertrekpunten in de regio, waar zowel verenigingen, gezinnen als individuele fietsers

verzamelen om in groep naar Antwerpen te fietsen.

Al deze groepen vormen vanaf 13.00 uur een kleurrijke fietsparade op de Leien, waarna duizenden fietsers in een enthousiaste sfeer het autovrije stadscentrum overnemen.

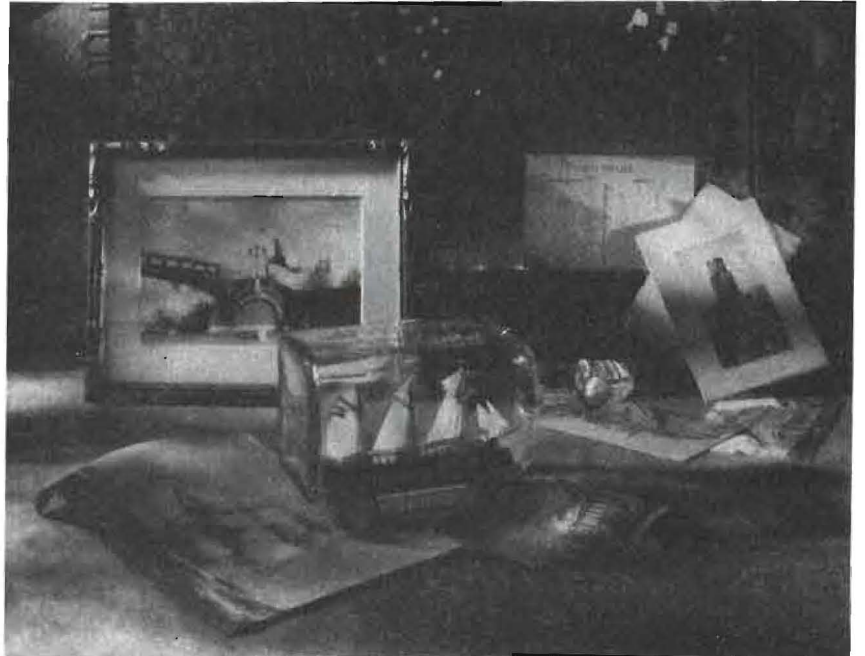
CHARABANG IN DE STARTBLOKKEN

CHARABANG : WAT ?

Charabang is een project van Antwerpen 93, de Dienst voor Samenlevingsopbouw, de Kulturele Raad van de Stad Antwerpen en de Vlaamse Gemeenschap. Het project situeert zich in vijf buurten van onze stad : Stuivenberg-Secfhoek, het Eilandje, Zuid, Borgerhout en last but not least Sint-Andries.

De betekenis van de naam Charabang zal voor sommige mensen onder jullie niet onbekend zijn. Een charabang was namelijk een platte havenwagen voor het vervoer van stukgoederen. Anderzijds werd de charabang ook gebruikt als podium voor toespraken, toneel, muzikoptredens en zo meer. Vandaar de link met Antwerpen 93, kulturele hoofdstad van Europa.

In Sint-Andries en ook in de vier hoger vermelde wijken openen we in elke buurt een atelier waar alle buurtbewoners samen met een kunstenaar één of meerdere kunstwerken zullen maken.

CHARABANG IN SINT-ANDRIES : DE STOET.

In Sint-Andries neemt Marleen Van Duyse (toneelkostumiëre) de stoet van Sint-Andries

als uitgangspunt voor het project. Uit deze stoet heeft zij vijftien kostumes geselecteerd. Met de "Parochie van Miserie", de volksfiguren die in de stoet worden uitgebeeld in het achterhoofd gaan we dan totaal nieuwe dingen maken die, wie weet, kunnen opgenomen worden in de eerstvolgende stoet van 1994. Wat er gemaakt wordt, hangt af van jullie fantasie en creativiteit. Kunnen naaien is zeker geen vereiste. De leuze is : alles kan en mag.

EEN TENTOONSTELLING.

Van de gemaakte kunstwerken bouwen we een tentoonstelling. Jérôme Maeckelbergh (buurtbewoner van Sint-Andries en dekkorbouwer) zal zijn medewerking verlenen voor het ontwerp en de opbouw van de tentoonstelling. Wij hopen natuurlijk ten stelligste dat de tentoonstelling plaats kan vinden in "De Pacht", het toekomstig wijkkultureel centrum van Sint-Andries. Tegen dan (november '93) zal de eerste fase van De Pacht immers voltooid zijn.

WAAR EN WANNEER ?

Het atelier is gevestigd in de Lange Ridderstraat 58 (oude kleuterschool) in Sint-Andries. In de week van 19 april openen we het atelier en wachten Marleen en ik jullie op met koffie en koek. We lichten het hele gebeuren nog eens grondig toe en tonen dia's van de stoet. Eventuele foto's en verhalen van de stoet zijn dan welkom. Een precieze datum wordt jullie medegedeeld via folders en affiches die we binnenkort in heel Sint-Andries zullen verspreiden. Verder moeten jullie weten dat alles gratis is. Het enige wat we van de buurtbewoners verwachten is een enthousiaste actieve inbreng.

Iedereen is welkom, zowel jong als oud.

Voor meer informatie : Charabang, Oude Beurs 27-29 Antwerpen. Tel. 231.78.19 (vragen naar Ellen)

Ellen Verbaenen
Charabang Sint-Andries

THEATERAGENDA VAN DE 4DE WIJK

* Noordtheater, Steenhoudersvest 16 : "Zeg niet te gauw, 't is maar een vrouw" (Barillet en Grédy) in een regie van Josée Steenackers, op vrijdagen 7, 14, 21 en 28 mei telkens te 20.30 u.; op zaterdagen 8, 15, 22, en 29 mei telkens om 20.30 u.; op zondagen 9, 16, 23 en 30 mei te 15 u.

* Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5 : "Ja, wie daar ?" (Knock, knock, who's there ?" van Derek Hoddinott in een regie van Guido Maeremans, elke vrijdag en zaterdag tot en met 29 mei, telkens te 20.30 u.

Wist ge ... ?

§ dat de tentoonstelling en de dia-montage die het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft" organi-

Burgemeester Cools knipt het lint door in de geherprofileerde straten terwijl schepenen Mangelschots, Van Elewijck en Wellens toekeken

seerde tijdens de feesten die n.a.v. de beëindiging van de herprofilering van de Rijke Beuckelaerstraat en de beide Riddersstraten gehouden werden, een groot succes kenden ? We danken alle belangstellenden voor hun bezoek.

§ dat kolonel Van Geet als gebiedscommandant naar Antwerpen kwam? We verwelkomen hem van harte en hopen hem nog veel te ontmoeten op onze activiteiten.

Kolonel Van Geet op het comitéconcert n.a.v. 460 jaar Sint-Andrieskerk. (rechts op de foto)

§ dat de Antwerpse fotograaf Filip Tas tijdens de AMVC-tentoonstelling zijn belangstelling voor de Sint-Andrieswijk liet blijken door het exposeren van foto's over de Korte en Lange Riddersstraat (anno juni 1953), de Steenhouwersvest en de Sint-Antoniusstraat (Sint-Antoniusbeeld anno 1985). We danken de fotograaf voor de boeiende expo "De poëzie van een stad" die n.a.v. Antwerpen '93 gerealiseerd werd.

§ dat Bert De Bruyne, uitbater van het restaurant "De Gouden Ecu" in de St.-Michielsstraat 11, de wijn ontdekte die Rubens' voorkeur had? Een mengeling van Pinot Noir, Pinot Meunier en Chardonnay geeft als resultaat "Vin d'Ay". De wijn is verkrijgbaar in het restaurant. Wie een fles koopt, werkt meteen ook mee aan een goed doel, want 300 fr. per fles gaat naar een kunststichting van de stad.

§ dat het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft" genomineerd is voor de tweejaarlijkse Prijs voor Heemkunde en Folklore van de stad Alveringem samen met de Academie voor Streekgebonden Gastronomie uit Hasselt, de vzw Molenzorg uit Zulte en de Heemkundige Kringen van Balen, Edegem, Vlimmeren, Essen, Hoboken, Wiekevorst, Oostmalle, Olen, 's Gravenwezel, Schilde, Westerlo en Duffel ? De jury staat onder het voorzitterschap van Gerard Simons, voorheen verbonden aan het Museum voor Volkskunde te Antwerpen.

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr 59

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: BAC St.-Andries 789-5662440-83

COMITE ST.-ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen 1

TWEEJAARLIJKSE PRIJS VOOR HEEMKUNDE EN FOLKLORE STAD ALVERINGEM

EN DE WINNAAR IS ...

In ons tijdschrift nr. 58 maakten wij bekend welke organisaties genomineerd waren voor de Tweejaarlijkse Prijs voor Heemkunde en Folklore van de Stad Alveringem. Onder de 14 verenigingen werden door de jury onder voorzitterschap van Gerard Simons op 1, 2 en 3 mei, in zitting bijeen te Beveren-aan-de-IJzer, 4 prijswinnaars aangeduid. Naast de Heemkundekring Balen, de Heemkring "De Linde" uit Olen en de Heemkring "Wiekevorst Ons Dorp" werd het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft" uitgeroepen tot winnaar.

Uit het juryrapport :

- Omwille van 15 jaar lang een driemaandelijkse publicatie, met een doorlopende inhoud om het volkse, culturele en folkloristische verleden van de 4de wijk van Antwerpen opnieuw een élan te verlenen, dit blad gratis te verspreiden onder de wijkbewoners, waardoor bij hen een zekere fierheid groeit en een diepgang plaats vindt.
- Omwille van de uitbouw van een archief om de rijke folkloristische bronnen en gegevens over het volksleven in de 4de wijk van Antwerpen ter raadpleging voor te behouden aan opzoekers.
- Omwille van de poging om culturele en volkse manifestaties naar de bevolking toe te organiseren wordt het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft" ten eenmaligen titel en in het bestek van "Antwerpen '93" in zijn geheel bekroond.

Jack Verstappen

Op zondag 12 september a.s. kan U de feestelijkheden meemaken in de Westhoek. Met alle

Foto: Mon Huysmans

belangstellenden reizen wij per autobus naar dit mooie stuk West-Vlaanderen. De autocar vertrekt stipt om 8 u. aan de Sint-Andriesplaats.

Programma :

- Om 10 u. worden we verwacht ten huize van Jack Verstappen, de schrijver van het boek "De Parochie van Plezier" voor een welkomstdrankje in Beveren-aan-de-IJzer.
 - Om 11 u. bezoeken we het Openluchtmuseum "Bachten de Kupe" te Izenberge waar in de herberg "'t Oud Wethuys" regionale biersoorten, frisdrank en koffie verkrijgbaar zijn. Rond 12 u. is er op de kiosk animatie voorzien.
 - Om 13 u. worden boereboterhammen met streekkaas, snee van de zeuge en boerepaté met koffie aangeboden.
 - Verder zijn te Izenberge vrij te bezoeken :
 - * de Mirakelkapel, speciaal voor deze dag geopend
 - * het privémuseum "Pette Blaevoet" met een expo van molens
 - * het Heraldisch Museum
 - Te 14 u. wordt in het Gemeentehuis "Hof van Wijckhuize" in Alveringem de prestigieuze tentoonstelling "Bedevaartvaantjes" van de Heemkundige Kring van Beerse-Vlimmeren plechtig geopend.
 - Te 15.30 u. wordt door het Gemeentebestuur van Alveringem de "Tweejaarlijkse Prijs voor Heemkunde en Folklore" toegekend aan de winnaars. Deze plechtigheid wordt gevolgd door een receptie.
- Het comité "Sint-Andrieskwartier herleeft" ontvangt dan een geldprijs van 10.000 Fr., de ereplakket van de Gemeente Alveringem en de ereschaal van de stichters van de Prijs, mevrouw Georgette Broeders.

Wanneer U deze bijzondere dag met ons mee wil beleven kan U dat door in te schrijven bij Crèmerie "Van Hecke", Nationalestraat 88 tussen 11u. en 18u. (niet op zondag), tel. 233.19.72.

U kan ook betalen via de bank op rekeningnummer 789-5662440-83 t.n.v. "Sint-Andrieskwartierherleeft" met vermelding van "reis Alveringem". Let op, Uw betaling mag U ten laatste op 30 augustus doen, anders komt ze te laat bij ons toe.

U betaalt de prijs van 500 Fr. per persoon. Hierin is inbegrepen: het autobusvervoer naar Beveren-aan-de-IJzer, naar Izenberge en naar Alveringem, het welkomstdrankje, de broodmaaltijd en de receptie + een toegangsticket voor het Openluchtmuseum en voor de animatie ter plaatse. Gaat U ook mee? We verwachten U!

EEN UNIEKE KANS VOOR SNELLE BESLISSERS!

De Westhoek

INFO ALVERINGEM

- Bodem : deels zeepolders, deels zandlemig.
- Sint-Audomaruskerk uit de 17de eeuw, met fraai rococomeubilair.
- Cyriel Verschaeve, de grote leider in de Vlaamse Beweging, verbleef in de kapelanij van 1911 tot 1939 (Sint-Rijkersstraat). Een mooi borstbeeld van de veelzijdige man staat in de tuin. Het Verschaevemuseum (Dorp 38) toont een interessante verzameling boeken, prenten en foto's. Er is ook een Cyriel Verschaevewandeling, een stille tocht door de polders langs de godvergeten plaatsjes van Alveringem.
- Oppervlakte 8003 ha.
- De bevolking werkt vooral in de landbouw en de dienstensector.
- Arrondissement Veurne.

TERUGBLIK OP DE VOORSTELLING VAN HET BOEK "DE PAROCHIE VAN PLEZIER" VAN JACK VERSTAPPEN

Op donderdag 27 mei ll. was het voor ons, mensen van de 4de wijk, een bijzondere dag. Sinds 12 februari 1992 kwam Jack Verstappen geregeld naar Sint-Andries voor werkbezoeken aan het comité-archief. En nu was het dan eindelijk zover ! Welke folkloristische informatie zou er in het boek "De Parochie van Plezier" staan ? dachten velen en bijzonder diegenen die documentatie en foto's vrijwillig ter beschikking stelden voor de publicatie van dit boek. Want dat niet alles kon gepubliceerd worden was duidelijk te zien aan de karrevrachten info die Jack na zijn bezoeken naar de Westhoek meenam. "Ik lees alles tweemaal", verzekerde hij ons om ons duidelijk te maken dat hij het ernstig nam met het gegeven materiaal. De voorverkoop werd een groot succes. We sloten op de avond van de voorstelling de intekenlijst af met 237 verkochte boeken. Diezelfde avond werden er nog 21 aan de prijs van 400 fr. meegegeven aan de belangstellenden. We telden onder de kopers heel wat wijkbewoners wat bewijst dat de interesse voor de folklore in Sint-Andries nog steeds aanwezig is. Op 27 mei liep het Multatuli-theater aardig vol. De laatkomers konden het gebeuren nog volgen via luidsprekers die in de ruimte ernaast door geluidstechnicus Ronny De Jonghe werden aangebracht. We danken hem hiervoor van harte.

Gaston Durnez

Foto: Mon Huysmans

De sfeer zat er vanaf het begin al duidelijk in door de tonen van het Orgeltje van Sint-Andries die de bezoekers verwelkomden. Na het openingswoordje van onze voorzitter werd de tot standkoming en de groei

van de samenwerking tussen Jack en het comité geschetst. Gastspreker was auteur Gaston Durnez die het boek van zijn goede vriend voorstelde. Dat Gaston een optrekje bewoont aan de Sint-Jansvliet en dus wijkbewoner mag genoemd worden, wisten wij al. Maar dat hij ook nog een familielid was van Verstappen is ons die avond zelf duidelijk geworden. Durnez vond het boek "De Parochie van Plezier" een lezenswaardig volkskundig werk waarin een kleurrijk beeld geschetst wordt van de 4de wijk en haar bewoners.

Daarna kwam Jack zelf aan het woord en vertelde herinneringen aan zijn jeugd die hij beleefde in het Sint-Andrieskwartier.

Tot slot werd directeur Maeremans bedankt voor het gebruik van de zaal, Annie Adriaenssens voor de praktische organisatie en Louis Delléoné, Jean Bocklam, Maurice Duytschaever, John Van Camp, Maria Müller, Georges Guldix, Guido Mannaerts en Corry Bachot voor hun onderzoekwerk.

Door de publicatie van dit boek wordt heel wat folklore uit de 4de wijk voor het nageslacht bewaard. Jack, van harte bedankt !

Zij die het boek nog steeds niet in hun bezit hebben, kunnen terecht bij Café Multatuli, Lange Vlierstraat 7-9 vanaf 14 uur (niet op zondag & maandag), bij IJssalon Van Hecke, Nationalestraat 88 tussen 11 u. en 18 u. (niet op zondag) en in boekhandel-antiquariaat "De Lege Spiegel", Korte Doornikstraat 1 (niet op dinsdag).

De prijs is 400 fr.

Wist ge ...?

- dat aan de Prekerstraat de laatste hand gelegd wordt aan een project met 28 sociale woningen ? De maatschappij Huisvesting laat er eerst de huurders in wonen die nu in de Pachtstraat verblijven. Na hun verhuis kunnen de woningen in de Pachtstraat gerenoveerd worden.
- dat het Multatuli-theater uitbreidt ? Artistiek directeur Guido Maeremans zorgde ervoor dat het theater vanaf het seizoen 1993-1994 in twee verschillende zalen zal spelen. Naast het vertrouwde zaaltje in de Lange Vlierstraat nr. 5 waar slechts een 100tal toeschouwers binnenkan, zal de zaal van het Nieuw Ringtheater aan de Pastorijstraat ruimte bieden aan 389 mensen.
- dat op zondag 2 mei de plechtige inhuldiging plaats vond van het volledig gerestaureerde

Reliekschrijn van de 36 heiligen

relikschrijn der 36 heiligen in de Sint-Andrieskerk? De restauratie gebeurde onder impuls van de vzw Sint-Andries 2000 door de dames van de "Antwerp Decorative and Fine Arts Society" die maanden gewerkt hebben onder de deskundige leiding van Patrick Storme van de Antwerpse Academie en zijn assistente Sonja Nijs, in samenwerking met Judith De Keyser.

- dat 140 jaar geleden Edward Keurvels werd geboren ? Hij was componist en dichter en tevens directeur en orkestmeester van de Vlaamse Opera. Hij woonde in de Boeksteeg. Hij maakte vooral naam als dirigent en oogstte veel roem met het werk van Peter Benoit. Keurvels stierf in 1916.

Edward Keurvels

- dat op 16 en 17 oktober onze volgende activiteit doorgaat ? Stadsgids André Meulemans leidt ons dan via een door hem uitgestippelde route die in het teken staat van 425 jaar Zuidkasteel. Houd één van beide data vrij !

THEATERAGENDA VAN DE 4de WIJK

- * Mini-Antwerpen, Hangar 15, Scheldekaaien op 25 en 26 september van 11 u. tot 18 u. : Groots Miniatuurfeest met Play-Backshow.
- * Noordteater, Steenhouwersvest 16, van 18 september tot en met 24 oktober : telkens op vrijdag, zaterdag en zondagmiddag (slechts één zondagavond voorstelling op 26 september) : "Sex à la Meunière" (Neil Simon) in

de regie van Hugo Morrens. Reservatie van maandag tot vrijdag van 10 u. tot 14 u. via tel. 231.20.08

- * Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5, van 4 september tot en met 31 oktober : "Hoerenleed" (Jan Christiaens) elke vrijdag en zaterdag te 20.30 u. Regie : Guido Maeremans.

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Tijdschrift nr 60

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: BAC St.-Andries 789-5662440-83

COMITE ST.-ANDRIESKWARTIER HERLEEFT Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen 1

GELEIDE WANDELINGEN 425 JAAR ZUIDKASTEEL 16 EN 17 OKTOBER TE 14 UUR

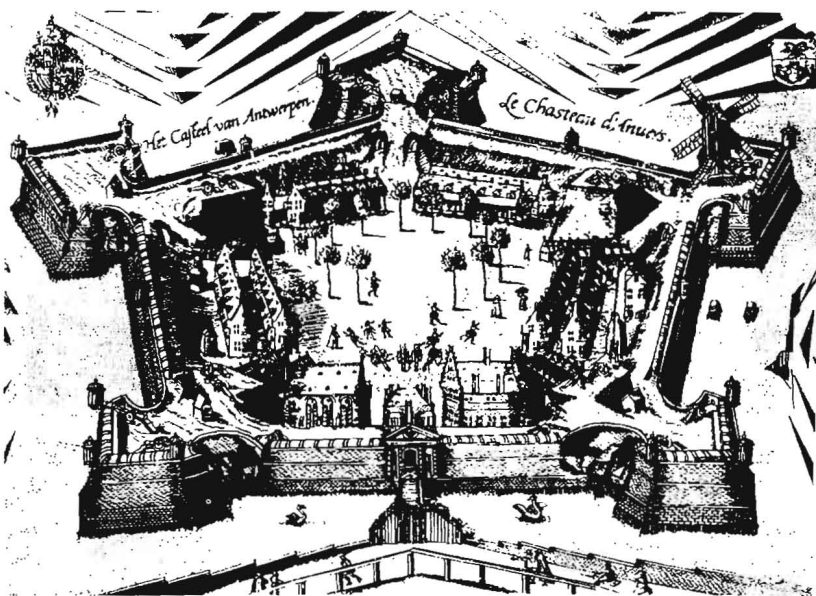
Na de Sint-Andrieswandelingen, de Consciencewandeling, de Willem van Oranjewandeling, de Lode Zielenswandeling en de Constance Teichmannwandeling werd de stadsgids André Meulemans bereid gevonden om n.a.v. het feit dat Antwerpen dit jaar de Culturele Hoofdstad van europa is, opnieuw een wandelroute uit te stippen.

De tocht gaat naar de plaats van de toenmalige citadel van Antwerpen. Voor de geïnteresseerden heeft André de geschiedenis van 425 jaar Zuidkasteel beschreven in een mooi geïllustreerde brochure die na de wandelingen te koop zal worden aangeboden tegen de prijs van 100 Fr. We komen bijeen op 16 en 17 oktober telkens te 14 uur in het wijkhuis, Sint-Andriesstraat nummer 7. Beide dagen wordt hetzelfde traject gewandeld. U kan dus zelf de dag van Uw keuze bepalen.

Na de wandelingen wordt U koffie en boterhammen met kop en kaas aangeboden in het wijkhuis. De voorintekensprijs bedraagt 100 Fr. voor volwassenen en 80 Fr. voor kinderen. In deze prijs is de koffie en de boterhammen inbegrepen. Wanneer U betaalt via de bank, mag U Uw betaling ten laatste op 4 oktober doen via het rekeningnummer 789-5662440-83 met vermelding van de gekozen wandeldag.

U kan ook inschrijven bij IJssalon Van Hecke, Nationalestraat 88, tussen 11 u. en 18 u. (niet op zondag).

Indien U betaalt op de wandeldag zelf is de prijs voor volwassenen 150 Fr. en voor kinderen 100Fr.

Gezicht in vogelvlucht van de Citadel.
Anonymus, na 1574 - Kopergravure 19,6 x 28
Antwerpen, Stedelijk Prentenkabinet; III 202/86
(Beeld van Alva door uitgever reeds weggekrabd.)

We hopen U op één van beide wandeldagen te ontmoeten !

VERDWENEN GANGEN EN STEEGJES IN BOEKSTEEG/NATIONALESTRAAT

DEEL 6 : Een eerste lijst van 10 gangen.

1. JODENGANG : 1875

tussen Sleutel- en St. Antoniusstraat
ca. achter nrs. 47/49/51
voorheen zonder naam
eerst in 1842 Jodengang en soms ook
wel Jodekensgang
een 6-tal huisjes.

2. KRIJGSMANNENGANG : 1875

tussen St.-Antonius- en Schoytestraat
ca. achter nrs. 65/67
voorheen ZAGERSGANG bij woning
Saghe, werd nadien woning Crijzman en
dan veranderd in Krijgsmannengang (1800/
1815 en 1815/1819)
een 4-tal huisjes.

3. GODSHUIS :

tussen Schoyte- en Aalmoezenierstraat
1706 Jan Sijlengodshuis
in 1875 ca. achter nr.79
een 6-tal huisjes

4. KAPITEINSPOORT : 1875

tussen Schoyte- en Aalmoezenierstraat
ca. achter nrs. 81/83
een 7-tal huisjes

5. KROONENGANG : 1875

tussen Schoyte- en Aalmoezenierstraat
ca. achter nrs. 83/85
een 4-tal huisjes

6. DRAAIERSGANG : 1875

tussen Schoyte- en Aalmoezenierstraat
ca. achter nr. 87
in 1779 nog een naamloze gang, in 1852
BOLWERKERSPLAATS genoemd
een 11-tal huisjes

7. Naamloos : 1875

tussen Aalmoezenier- en St-Rochusstraat
ca. achter nrs. 99/101
een 6-tal huisjes

8. SPIEGELPLAATS : 1875

in 1863 opgericht door een bewoonster uit
Berchem

tussen Aalmoezenier- en St.-Rochusstraat
ca. achter de nrs. 125 tot en met 145 en
gelegen achter de Hanengang en
Klokkengang
in 1856 en 1866 nog SPIEGELPOORT
genoemd
was een gang van 1° klasse
gang nog vermeld in 1882 en zelfs in 1922
in 1875 : 44 gezinnen, 198 personen in 32
huisjes.

9. KLOKKENGANG : 1875

tussen Aalmoezenier- en St.-Rochusstraat
ca. achter nrs. 129 tot en met 135 en vóór
Spiegelplaats
in 1779 nog genoemd ST.-JACOBSEGANG
en KRONENGANG met een bleekhof
in 1842 KLOKGIETRIJGANG, vermoede-
lijk gebouwd door Jan Jacob HUAERT,
klokgieter, die er 6 huisjes liet bouwen
vóór 1875 ook wel eens genoemd
SANDERSGATGANG.

10. STOKERIJGANG : 1875

tussen Francken- en Steenbergstraat
ca. achter nrs. 96/98
vermoedelijk gebouwd op gronden van
stokerij Meeus
reeds vermeld in 1842 en ook wel eens
POLLEPELENGANG genoemd
een 3-tal huisjes

(wordt vervolgd)

Stadsgids André Meulemans

Jan Stobbaerts : Stokerij in de Boeksteeg

JENEVER IN DE BOEKSTEEG

Aansluitend op het historisch artikel van stadsgids André Meulemans waarbij sprake is van de Stokerijgang in de Boeksteeg vermelden we enkele merkwaardige feiten. Van wijkbewoonster Eefje De Boer, die haar licentiaatsthesis maakte over facetten van het kerkelijk leven in de Parochie van Misericordia tussen 1865 en 1914, vernamen we dat in de Boeksteeg nr. 1418 vlak naast de herberg "Het Grijs Peerd" de jeneverstokerij van Jan Meeus was. Jan had de zaak omstreeks 1820 van zijn schoonvader Martin Adriaensen overgenomen. De stokerij droeg de naam "Het Anker". Pastoor Blinksliet had datzelfde jaar een klacht ingediend tegen Jan Meeus omdat het roet uit de schoorsteen hem belette zijn venster te openen.

Jan Meeus had verscheidene zonen. Drie ervan betrok hij in de eigen firma : Ferdinand, François en Louis. Na het overlijden van Jan ging de zaak over in handen van Ferdinand. Deze huwde met de godsvruchtige Theresia Peeters. In het tijdschrift "Trajecta" lezen we het artikel "Een volksparochie te Antwerpen" eveneens van de hand van Eefje De Boer. Hierin schrijft ze dat Ferdinand Meeus de Sint-Andrieskerk verrijkte met een donkerrood fluwelen vaandel waarop de portretten van Theresia, van hun drie zonen en van hemzelf prijken. De jongste zoon, Jules, zou de zaak voortzetten. Hij verliet het ouderlijk huis aan de Steenhouwersvest om zich op de Kleine

Markt te vestigen.

In "De Schrobber" nr. 30 van 4 december 1847 lezen we dat de pomp die in het midden van de Boeksteeg stond met opzet werd omvergereden. Bovenop de pomp stond het beeld van Sint-Andries met zijn kruis. Na de aanrijding viel dit beeld door het venster van de kamer van de heer Van Genechten en maakte daar heel wat brokken.

Meeus was blij omdat de pomp heel dikwijls in de weg stond voor de karren en de wagens van de jeneverstokerij. Kort na het ongeval verscheen een artikel in de "Courrier d'Anvers", een krant die in Sint-Andries de bijnaam "De Kwezelaar van Antwerpen" had. Hierin beschreef men de nutteloosheid van het herstellen van de pomp. Vermoedelijk zat Meeus daar wel voor iets tussen.

Omdat het hier om een wijkpomp ging, die de straatbewoners van het nodige drinkwater moest voorzien, beloofde de regering de pomp toch te laten repareren en ze nadien tegen de gevel te plaatsen om zo in het midden van de Boeksteeg plaats te winnen. De pomp is echter nooit hersteld. Theodoor Van Rijswijk klaagt dit feit aan in het volgende gedicht, omdat de inwoners van de Boeksteeg nu naar een afgelegen straat moesten om water te halen. De koffiewijven die graag hun half-elfje dronken waren hier helemaal niet blij mee.

De Boeksteeg

Komt eens in dees wyken,
voor d'aerdigheid kyken
hoe 't boelje hier staet.
Van wagens en karren
en ezels en varren
te midden op straat.

De weg staet vol tonnen
en twee spoelingbronnen
die spuiten haer nat.
Op hoeden en frakken
en broek en kazakken
die worden bespat.

En stukken van stopen
en slyk met heel hopen
van kalk en van steen.
Van darmen en vellen
en aerdappel-schellen,
van graet en van been.

Van muizen en ratten
en honden en katten,
van strooi en van kaf.
Van luizen en vlooiën
en kool en savooien,
van spoeling en draf

En als dan de knechten
om 't ladingsbeurt vechten
De buert komt naar voor
er zich mee bemoeien
Zo raken z'aan 't knoeien
te midden in 't spoor

Terwijl ze dan worst'len
en slagen en borst'len
om 't eerst te laên
Dan komen de wyven
om 't hevigst kyven
en dan aan het slaên

Dan willen de kind'ren
't gevecht gaan verhind'ren
en schreeuwen zo luid :
Ach vader, ach moeder,
ach zuster, ach broeder,
ach scheidt er toch uit !

Het stuift er en 't spoelt er,
het kriekt er en woelt er
geweldig dooreen
In al dit gewemel
behoed u de hemel
breekt gij er geen een.

'k Zou baes moeten wezen,
dan zou ik die mezen
eens leren hoe 't gaet,
van wagens en bakken
en vaten en zakken
te zetten op straat.

Ik zou ze wel foppen
Mijn uil liet ik toppen
en vong z'in het net.
Dan zouden die mezen
gemaklyk genezen
want 't gaat er te vet !

Theodoor Van Rijswijk

Wist ge ...?

- dat Jack Verstappen, de schrijver van het boek "De Parochie van Plezier" tijdens de moederviering van de Jan zonder Vrees-volksspelen van 15 augustus op de Sint-Andriesplaats zijn boeken signeerde? Het boek is nog steeds te koop bij IJssalon Van Hecke, Nationalestraat 88, bij café Multatuli, Lange Vlierstraat 7 - 9 en bij boekhandel "De Lege Spiegel", Korte Doornikstraat 1. de prijs is 400 Fr.
- dat de Zoo dit jaar zijn 150-jarig bestaan viert? De voorloper van onze huidige dierentuin was het natuurwetenschappelijk kabinet van Jaques Kets aan de Kloosterstraat. Kets vond een methode om de vellen van dieren te bewaren. Hij wist de dieren later zelfs op te zetten.

Zoo Antwerpen : Egyptische tempel

- dat n.a.v. Antwerpen '93 de expo "De Panoramische droom" in het Bouwcentrum terugblikte op de eerste wereldtentoonstelling van België die in 1885 in Antwerpen gehouden werd t.g.v. de rechtekking van de Schelde en de nieuwe haveninfrastructuur?

Typische buildragers (Leuven KADOC)

- dat de maatschappij "Onze Woning" de stadsblok op de Sint-Michielskaai renoveerde naar de plannen van architect Jef Van den Broeck? De renovatie besta uit ruwbouwwerken, gevelbepleistering, vernieuwing van de ramen, sanitair en elektriciteit. Aan de hoekkanten bleken de trapgebouwen niet groot genoeg om er liften in onder te brengen. Daarom werden de lifttorens op het voetpad geplaatst tegen de gevel in blauwe hardsteen en regelmatig terugkomende glaspartijen. De torentjes kregen een bekroning in inox.

THEATERAGENDA VAN DE 4de WIJK

* Noordteater, Steenhouwersvest 16, van 6 november tot en met 19 december : "Lili en Marleen", een bevrijdingskomedie van Walter Van de Velde. Regie : Marc Van Extergem. Elke vrijdag en zaterdag te 20u30. Op zondag matinee om 15 u. (behalve op 14 november, dan voorstelling om 20u30)

* Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5, van 6 november tot 12 februari : "Gene man in mijn kot" (Françoise Dorin). Elke vrijdag en zaterdag te 20u30. Zondagen 21 november, 19 december, 16 januari en 6 februari te 15u.

